

LANDBRUKSDIREKTORATET

Årsrapport 2018

Innhold

DEL 1	
LEDERS BERETNING	3
DEL 2	
INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG NØKKELTALL	5
DEL 3	
ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	13
Areal, skogbruk, ressursforvaltning og økologisk landbruk	13
Bærekraftig reindrift	22
Inntekts- og velferdspolitiske tiltak i jordbruket	25
Produksjon og marked for jordbruksvarer	29
Samarbeid med andre	33
Kommunikasjon	36
Digitalisering	37
Omstilling og organisasjonsutvikling	41
Landbruksdirektoratet som sekretariat	45
Saksbehandlingstid for klagesaker	48
Rapporter	49
Utredninger	50
Regelverksutvikling	51
DEL 4	
STYRING OG KONTROLL	53
DEL 5	
VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER	55
DEL 6	
ÅRSREGNSKAP	58

Leders beretning

2018 var et svært aktivt år for Landbruksdirektoratet. Vi leverte godt på det brede samfunnsoppdraget vårt i samsvar med prioriteringer og oppdrag gitt i tildelingsbrev og instruks.

Landbruksdirektoratet forvalter sentrale rammebetingelser for næringsdrivende innen reindrift, landbruk, næringsmiddelindustri og handel. Vi er også sekretariat for en rekke styrer, råd og utvalg og leverer utredninger og råd til Landbruks- og matdepartementet som underlag for videreutvikling av landbruks- og matpolitikken.

Denne årsrapporten gir ikke et heldekkende bilde av all innsats i 2018, men den gir oversikt over, og innblikk i, sentrale aktiviteter på de ulike resultatområdene.

RESSURSKREVENDE TØRKE

Den ekstremt tørre sommeren medførte omfattende avlingssvikt i store deler av landet. I august ble det gjennomført ekstra jordbruksforhandlinger, og en rekke tiltak ble iverksatt for å stabilisere markedene, sikre tilgangen på grovfôr og på råvarer til kraftfôrproduksjonen.

I Landbruksdirektoratet ble det lagt ned en betydelig innsats gjennom sommeren og høsten for å sikre rask søknadsbehandling og smidig utbetaling av tilskudd og erstatninger. Over 15 000 søknader om erstatning for avlingsskade gjorde det nødvendig å oppgradere fagsystemene og sette inn ekstra ressurser.

Gjennom godt samarbeid mellom sentrale myndigheter, berørte fylkesmenn, kommuner og næringen ble den ekstraordinære situasjonen håndtert på en god måte.

GOD UTVIKLING I LANDBRUKSBASERT NÆRINGSLIV

Utviklingen i landbruksbasert næringsliv var jevnt over god i 2018. Det investeres fortsatt mye i primærjordbruket og matindustrien. Hver tredje krone som investeres i norsk industri, kommer fra matindustrien, den største industrigrenen i landet. Mens sysselsettingen i matindustrien faller i andre nordiske land, øker den i Norge. Den positive utviklingen understøttes av aktiv satsing på forskning og utvikling.

Importen av landbruksvarer øker, det ble importert for over 65 mrd. kroner i 2018. Den videre utviklingen i jordbruket og matindustrien vil blant annet være avhengig av konkurranse-situasjonen, etterspørselen i markedet og utviklingen i innovasjonsevne og råvareproduksjon.

Produksjonen av flere jordbruksprodukter har de senere årene satt nye rekorder, mens etterspørselen for enkelte produkter har vært flat eller svakt fallende. For lam og svin har dette ført til overproduksjon og behov for ulike typer reguleringer. Tørken sommeren 2018 gikk hardt utover planteproduksjonen, og førte til at vi fikk den dårligste kornavlingen på 50 år.

I skogbruket er det gylne tider. Avvirkningen i 2018 er den høyeste som er registrert, og ligger tre prosent over 2017. Tilveksten i norske skoger er god, slik at avvirkningen ligger godt innenfor rammen av en bærekraftig forvaltning.

Utviklingen i reindriften er også positiv på flere områder. Det totale reintallet i Norge er i samsvar med øvre fastsatte reintall,

Det ble lagt ned en betydelig innsats gjennom sommeren og høsten for å sikre rask søknadsbehandling og smidig utbetaling av tilskudd og erstatninger.

og alle reinbeitedistriktene i Finnmark har nå godkjente bruksregler. De siste årene har reieierne fått stadig bedre betalt for kjøttet de selger. Prisene steg også i 2018.

FAGKONFERANSE FOR FYLKESMANNEN

Målene i landbruks- og matpolitikken er nasjonale, og forutsetter innsats både fra oss og fra regionale og lokale myndigheter, i tillegg til en rekke sektormyndigheter.

For å fremme lagbygging og kompetansebygging på tvers av forvaltningsnivåer, arrangerte vi høsten 2018 for første gang en fagkonferanse for alle som jobber med landbruk hos Fylkesmannen. Tidligere har vi arrangert 15–20 fagsamlinger årlig. Fagkonferansen i 2018 var dermed også et effektiviseringstiltak, både for oss og for fylkesmannsembetene. Erfaringene og tilbakemeldingene var gode, og vi planlegger ny konferanse i 2019.

OMSTILLING OG FLYTTING

I 2017 vedtok regjeringen at 30 årsverk fra Landbruksdirektoratets enhet i Oslo skulle flyttes til Steinkjer. Omstillingsperioden ble satt til tre år. Ansatte som ble berørt, fikk tilbud om å følge oppgavene til Steinkjer, men samtlige takket nei.

Mange medarbeidere har sluttet, mens andre har fått annen passende stilling i direktoratet. Tilsagn om omstillingsmidler medførte at vi kunne gjennomføre første del av omstillingen som planlagt i 2018. Ved utgangen av året hadde vi rekruttert 13 av 30 nye medarbeidere med arbeidssted Steinkjer.

I 2018 er det brukt betydelige ressurser på omstilling og forberedelser til etablering på Steinkjer.

DIGITALISERING OG FORVALTNINGSUTVIKLING

Landbruksdirektoratet prioriterer videreutvikling av styrings- og IKT-systemer, slik at vi kan tilby våre brukere effektive, moderne og teknisk gode løsninger. Dette krever god planlegging, tar tid og er ressurskrevende.

Den nye IKT-løsningen for produksjonstilskudd ble ferdigstilt i 2018. I februar utbetalte vi 8,9 mrd. kroner til 40 000 bønder gjennom det nye systemet, som er utviklet og ferdigstilt innenfor budsjett og til rett tid. Tilbakemeldingene fra saksbehandlere og søkere har vært svært gode.

I 2018 var det også premiere for Agros, et system som skal utvikles over tre år og gi plass til hele 17 ordninger. Hovedleveransen var en digital løsning for tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. Seks uker etter lansering var gjennomsnittlig tid fra innlevert søknad til utbetalt tilskudd kraftig redusert.

Planleggingen av flere nye IKT-satsinger startet i 2018, blant annet systemer for melkekvote, for importvernet og RÅK og for reindriften.

STRAM ØKONOMISK STYRING

Kravet om avbyråkratisering og effektivisering innebærer at vi kontinuerlig jobber mot å effektivisere driften av direktoratet. Vi styrte mot et nullresultat i 2018 innenfor en samlet tildeling på vel 231 mill. kroner. Vi rundet årsskiftet med et mindreforbruk på 2,9 prosent.

Omstilling og utflytting har medført at turnoveren har økt, fra 11,8 prosent i 2017 til 18,5 prosent i 2018. Dette har medført at flere stillinger har stått ledige over en lengre periode.

Sykefraværet var i 2018 lavere enn i 2017. Ved midlertidig ledighet og sykdom er oppgavene i stor grad forsøkt løst innenfor eksisterende bemanning. Landbruksdirektoratet er en IA-bedrift og jobber kontinuerlig med å redusere sykefraværet.

SOLID INNSATS

Jeg mener vi har løst samfunnsoppdraget vårt på en solid og god måte i 2018. Ledere og medarbeidere har stått på i et hektisk år, og har lagt ned en imponerende arbeidsinnsats. Min vurdering er at direktoratet samlet sett har levert et godt bidrag for å nå de landbrukspolitiske målene.

Foto: Terje Hagen, Landbruksdirektoratet

Oslo, 15. mars 2019

JØRN ROLFSEN

administrerende direktør
Landbruksdirektoratet

Introduksjon til virksomheten og nøkkeltall

Landbruksdirektoratet er en virksomhet underlagt Landbruks- og matdepartementet (LMD).

SAMFUNNSOPPDRAGET

- Landbruksdirektoratet iverksetter landbrukspolitikken og handelspolitikken på landbruksområdet.
- Landbruksdirektoratet arbeider for økt matproduksjon, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk.
- Landbruksdirektoratets oppgave er å forvalte økonomiske og juridiske virkemidler, samt å være støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet.

MÅL FOR STRATEGIPERIODEN 2015–2020

For å kunne oppfylle samfunnsoppdraget best mulig, har vi definert følgende overordnede mål for strategiperioden.

Landbruksdirektoratet skal:

- bidra til å nå de landbrukspolitiske målene
- utvikle direktoratsrollen
- videreutvikle og forenkle virkemidlene
- forbedre og effektivisere forvaltningen

Disse målene er retningsgivende når vi skal prioritere hva vi skal arbeide med.

SAMARBEID

Ansvar for landbruksforvaltningen er i stor grad desentralisert til kommunene og fylkesmannsembetene. Fylkesmannen er hovedaktør for å iverksette den nasjonale landbrukspolitikken innen jordbruk, skogbruk og reindrift på regionalt nivå. Det er derfor et nært samarbeid med fylkesmannen for å sikre en god og effektiv forvaltning.

Landbruksdirektoratet har et tett samarbeid med en lang rekke andre statlige virksomheter. Samarbeidet skjer i hovedsak innenfor rammen av egne samarbeidsavtaler. Vi har også nær kontakt med næringsorganisasjonene innen jordbruk, skogbruk, reindrift og næringsmiddelindustri.

i

ORGANISASJONEN

- 200 ansatte
- 195 årsverk
- Kontorsteder er Oslo og Alta

Hovedtall

Hovedtall – se forøvrig årsregnskapet s. 59	2016	2017	2018
Antall årsverk	216	204	195
Samlet tildeling post 01–99	15 594 760 870	15 882 050 000	16 868 081 000
Utnyttelsesgrad 01–29	89 %	99 %	96 %
Utnyttelsesgrad 30–99	99 %	99,6 %	104 %
Driftutgifter/-kostnader	247 113 882	254 054 253	249 795 534
Lønnsandel av alle driftsutgifter	57 %	63 %	63 %
Lønnsutgifter per årsverk	655 743	784 438	803 944
Samlede inntekter	345 818 067	564 242 946	552 894 299

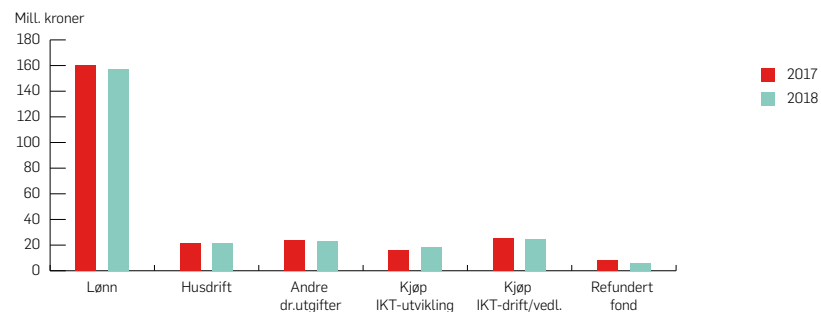
Merknader

Antall årsverk per 31.12.18

Driftsutgifter og lønnsutgifter inneholder alle kapitler/poster som finansierer Landbruksdirektoratets aktivitet, og ikke bare eget driftskapittel.

Inntekter er auksjonsinntekter fra salg av tollkvoter, innbetaling av forskningsavgift, summen av driftsinntekter, markedsordningen for korn, renteinntekter, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift.

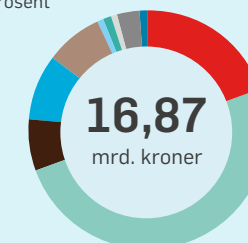
DRIFTSUTGIFTER 2017 OG 2018

i

TILDELING TIL DRIFT, TILSKUDD- OG ERSTATNINGSORDNINGER 2018

Prosent

- Pristilskudd [20 %]
- Direktetilskudd [51 %]
- Landbrukets utviklingsfond (LUF) [7 %]
- Velferdsordninger [9 %]
- Øvrig jordbruksavtale [8 %]
- Reindriftsavtalen [1 %]
- Naturskade [1 %]
- Skogbruket [1 %]
- Landbruksdirektoratet [3 %]
- Matrettet forskning [1 %]

Ledelsen 31. desember 2018

JØRN ROLFSEN
administrerende direktør

REIDAR OLSEN
direktør
Avdeling landbruksproduksjon

MARIT JERVEN
direktør
Avdeling handel og industri

LIV BERIT HÆTTA
direktør
Avdeling reindrift

GEIR GRØNNINGSÆTER
direktør
Avdeling ressurs og areal

BJØRN GEORG HAGEN
direktør
Avdeling digitalisering og organisasjon

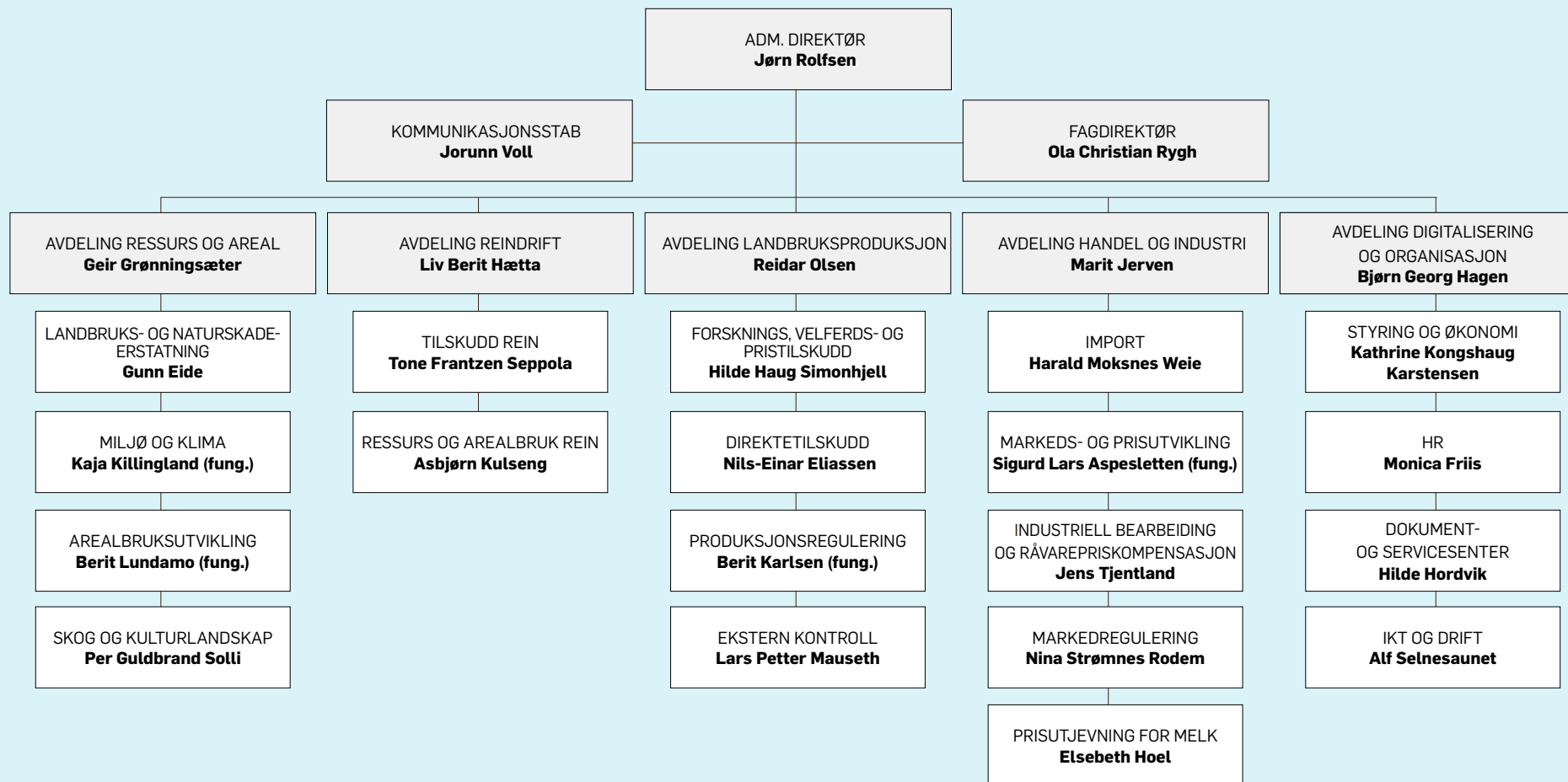
JORUNN VOLL
direktør
Kommunikasjonsstaben

i

VERDIER

- PÅLITELIG
- ÅPEN
- ENGASJERT

Organisasjonskart 31. desember 2018

Forvaltningsområdene

Ressurs og areal

Resultatområdet ressurs- og arealforvaltning skal bidra til å sikre ressursgrunnlaget for bærekraftig landbruk over hele landet. Arbeidsområdene omfatter utvikling og forvaltning av virkemidler og tiltak innen arealbruk, eieendom, miljø, klima, skogbruk, kulturlandskap og økologisk landbruk. Videre omfatter resultatområdet forvaltningen av erstatningsordningene i landbruket og den statlige naturskadeerstatningsordningen, samt ansvaret for å koordinere samarbeidet med fylkesmannsembetene.

Reindrift

På dette resultatområdet ligger ansvaret for de reindriftpolitiske virkemidlene, både reindriftsavtalen og reindriftsloven. Vi er sekretariat og utøvende organ for Reindriftsstyret samt sekretariat for Reindriften utviklingsfond, Klagenemnda for reinmerkesaker, Økonomisk utvalg og for den norske delegasjonen til den norsk-finske rein-gjerdekommisjonen. Vi har en viktig rolle som formidler av reindriftpolitikken til Fylkesmannen og som veileder overfor næringen.

Landbruksproduksjon

Her ligger utvikling og forvaltning av inntekts- og velferdsordninger, de produksjonsregulerende virkemidlene melkekvoter og husdyrkonsesjon, og en rekke mindre tilskuddsordninger, alle rettet mot primærprodusentene. Sekretariatsoppgavene for Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter, Forskningsmidler over jordbruksavtalen og Klagenemnda for kvoteordningen for melk ligger også under dette resultatområdet. Det samme gjelder Landbruksdirektoratets eksterne kontrollvirksomhet.

Handel og industri

Sikker forsyning av landbruksbaserte matvarer og fôrvarer er vesentlig for et stabilt matmarked, avsetning for norske jordbruksvarer til stabile priser og en godt fungerende næringsmiddelindustri. Resultatområdet markeds-tiltak, handel og industri legger til rette for dette gjennom å forvalte importvernet for landbruksvarer og ordninger rettet mot landbruksbasert næringsmiddelindustri, være sekretariat for Omsetningsrådet og Markedsutvalget for reinkjøtt, drive markedsovervåking og hente inn priser på norske og utenlandske landbruksvarer.

Digitalisering og organisasjon

En effektiv landbruksforvaltning krever kompetente medarbeidere, gode systemer for økonomi og regnskap, drift og utvikling av IKT-systemer, andre fellestjenester som sentralbord og arkiv og en moderne personal- og organisasjonsutvikling. Høye krav til sikkerhet og gode muligheter for selvbetjeningsløsninger for brukerne er viktig.

Kommunikasjon

Landbruksdirektoratet kommuniserer hver dag med mange målgrupper gjennom en lang rekke kanaler: i møter og konferanser, på nett, via e-post og gjennom media. Vi skal til enhver tid ha god kunnskap om hvilke behov de forskjellige målgruppene har, vi skal utvikle og tilpasse våre kanaler og fremstå tydelig og brukerrettet.

Årskavalkade

Foto: Colourbox.com

Agros – nytt fagsystem lansert

Klima- og miljøprogrammet og tilskudd til husdyrgjødsel til biogassanlegg ble de første ordningene i det nye fagsystemet Agros. I løpet av året kunne brukerne etter hvert ta i bruk systemet til bl.a. å søke tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel, til nasjonale økologiske prosjekter og til genressurstiltak. Etter planen skal nærmer et tyvetalls ordninger innlemmes i 2019.

Foto: P. G. Aftenlandbruksdirektorat

8,9 mrd. kr ut til norske bønder

40 000 bønder ble tildelt til sammen 8,9 mrd. kroner i produksjonstilskudd gjennom vårt nye fagsystem eStil PT. Systemet ble ferdigstilt på budsjett og til rett tid. Tilbakemeldingene er svært gode. Mens det tidligere var to utbetalinger av tilskudd, i februar og i juni, ble nå hele tilskuddet utbetalt samlet i februar.

Foto: T. Gustavsen/Markedsrådet for reinlajt

Forslag til endring av gjødselregelverket

Landbruksdirektoratet, Mattilsynet og Miljødirektoratet leverte forslag til endring av gjødselregelverket. Viktige mål er bl.a. å utnytte gjødsel best mulig og redusere avrenning og utslipp. Det ble foreslått at krav til spredeareal og spredemengde ikke skal rette seg særlig mot husdyrgjødsel som i dag, men inkludere øvrige fosforkilder.

Under fastsatt øvre reintall

Ved starten av nytt reindriftsår lå antall rein i Finnmark totalt sett under det øvre reintallet som Reindriftsstyret har vedtatt. Å redusere antall rein har gjennom mange år vært et viktig tiltak for å sikre nok beite, sunne dyr og god lønnsomhet. Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen i Finnmark samarbeider om å sikre at reintallet ikke øker.

Årskavalkade

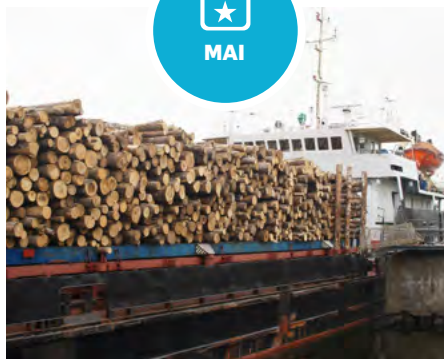

Foto: Colourbox.com

Store investeringer i tømmerkaier

Landbruksdirektoratet meldte i mai om stor interesse for de 68,7 mill. kronene som var avsatt til oppgradering eller bygging av tømmerkaier. Av tolv tilsendte skisser for tømmerkaiprojekter, ble åtte av prosjektene invitert til å sende endelig søknad. I tildelingen i september hadde alle åtte fått investeringsstøtte, fra Drammen i sør til Mosjøen i nord. Tømmerkaier er viktig infrastruktur som muliggjør økt satsing for skogbruket.

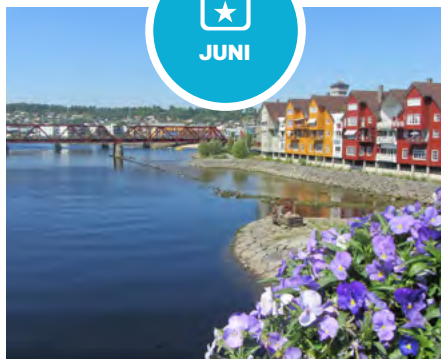

Foto: Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet til Innovasjonscampus

I juni ble det klart at Landbruksdirektoratets nye enhet får kontorlokaler ved Innovasjonscampus Steinkjer. De 30 årsverkene som skal flyttes fra Oslo til Steinkjer, omfatter fagområdene naturskade og landbrukserstatning, skogbruk, arealbruk, arkiv, regnskap og lønn. Bygget skal stå ferdig høsten 2019, og skal også huse Nord Universitet, samt tretti bedrifter og institusjoner.

Foto: Tordjen Tordjen/Landbruksdirektoratet

Tørke ga betydelig avlingssvikt

I juni begynte det å tegne seg et bilde av en tørr sommer, og direktoratet meldte om «Urovekkende anslag for avlingssvikt». Tørken og konsekvensene av den ble langt verre enn noen hadde forestilt seg, fra Trøndelag til Sørlandet. Frukt, bær og grønnsaker ble modne tidlig, og samtidig. For korn og grovfôr ble situasjonen svært dramatisk, med betydelig avlingssvikt.

Foto: Tordjen Tordjen/Landbruksdirektoratet

Rekordhøye erstatningskrav

Avlingssvikten begynte å bli dramatisk for mange bønder. Det ble gjort midlertidige endringer i regelverket for erstatninger for å redusere tapene og dermed unngå konkurser blant de mange som var rammet. Samtidig ble det åpnet for langt større importkvoter for kraftfôrråvarer enn normalt. Det tørre været omfattet hele Nord-Europa, og medførte dermed at importen av grovfôr måtte skje fra andre land enn de vi vanligvis importerer fra.

Årskavalkade

Foto: P. G. Alnreid/Landbruksdirektoratet

Regulering av smågrisproduksjonen

Landbruksdirektoratet leverte en utredning til LMD med en rekke forslag til regulering av smågrisproduksjonen. Utredningen så også på mulige utkjøpsordninger for svineprodusenter. Tallet på engangspurker, purker som slaktes etter å ha fått ett kull, har økt. Dette var en av årsakene til et stort overskudd av svinekjøtt.

Foto: Torbjørn Tandberg/Landbruksdirektoratet

Fagkonferanse for Fylkesmannen

Landbruksdirektoratet arrangerte for første gang fagkonferanse for Fylkesmannen. Hensikten var å gjøre et godt samarbeid enda bedre, utvikle kompetanse og bygge nettverk. Konferansen erstattet de fagsamlingene som tidligere har vært avholdt gjennom året. Tilbakemeldingene var gode, og ny konferanse skal arrangeres høsten 2019.

Foto: P. G. Alnreid/Landbruksdirektoratet

Tollkvoter for 269 mill. kroner

Landbruksdirektoratet auksjonerte tollkvoter til lav eller ingen toll. 179 auksjonsdeltakere var påmeldt for å by på 45 tollkvoter, noe som er ny rekord. «Auksjonsobjektene» omfattet bl.a. erter fra Egypt, honning fra fattige land, tørket kjøtt fra EFTA-landene, ost fra EU og hjortekjøtt fra hele verden. For hele året var auksjonsinntektene på 269 mill. kroner.

Foto: Torbjørn Tandberg/Landbruksdirektoratet

Rekordstore erstatningsutbetalinger

Ved årsskiftet var det kommet inn nesten 15 000 søknader om avlingsskadeerstatning. Over 11 000 søknader var ferdigbehandlet, med en samlet utbetaling på 1,6 mrd. kroner. Det kom flere søknader enn prognosene tilsa. Dette skyldtes bl.a. at tredjeslått slo feil både på Vestlandet og i Trøndelag pga. mye regn.

Årets aktiviteter og resultater

Areal, skogbruk, ressursforvaltning og økologisk landbruk

BÆREKRAFTIG SKOGBRUK

Landbruksdirektoratet forvalter virkemidler som skal bidra til å oppfylle regjeringens mål om økt verdiskaping gjennom et lønnsomt og bærekraftig skogbruk. Virkemidlene er i hovedsak knyttet til bedre infrastruktur, økt foryngelse av skogen, samt miljø- og klimatiltak.

Skogeierne solgte 10,952 mill. m³ tømmer til skogsindustrien i 2018, det høyeste avvirkningsvolumet noensinne. Bruttoverdien av dette tømmeret er på over 4 mrd. kroner, mens potensialet for verdiskaping utgjør rundt 50 mrd. kroner. Prisene på sagtømmer har aldri vært høyere.

FLERE TØMMERKAIER OG BEDRE SKOGSVEIER

Den økte avvirkningen kommer etter at regjeringen har satsset tungt på bedre infrastruktur de siste årene. Landbruksdirektoratet har, også i 2018, gjennomført en betydelig satsing på tømmerkaier og skogsveier.

Det ble gitt investeringsstøtte til tømmerkaier for til sammen 68,745 mill. kroner i 2018. Håjem, Nærøy, Orkanger, Mosjøen og Lierstranda fikk støtte til nye prosjekter, mens tilleggssbevilgninger ble gitt til Eydehavn, Sauda og Fjaler. Siden ordningen startet opp, har 26 kaianlegg fått tilsagn om delfinansiering. Tømmerkaiene i Mandal og Namsos ble offisielt åpnet i 2018.

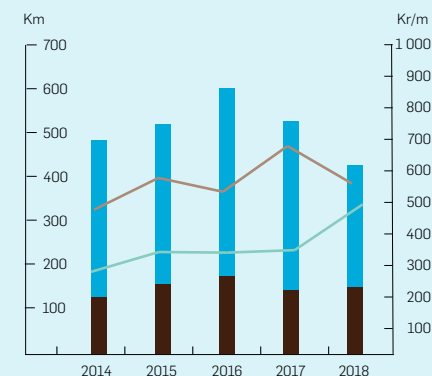
I statsbudsjettet for 2018 var det satt av 129 mill. kroner til nybygging og ombygging av skogsveier, samt til drift i vanskelig terreng. 156 km nybygd skogsvei ble ferdigstilt, en økning på 8 km fra 2017. I tillegg er 280 km eksisterende skogsvei oppgradert til moderne standard, som er 105 km mindre enn året før.

I alt ble det investert 223,4 mill. kroner i veibygging i skogen i 2018, en nedgang på 3,8 prosent fra 2017. Det er en negativ trend i ferdigstilling av ombygde veier etter toppåret 2016. Årsaken er ikke entydig, men svært mange påbegynte veier er under ombygging, og lite tyder på at investeringsviljen er redusert. Det er også verd å merke seg at kostnadene ved ombygging nesten er på nivå med kostnadene ved nybygging av vei.

Til drift i vanskelig terreng er det brukt 11,7 mill. kroner, i hovedsak som tilskudd til taubanedrift.

i

FERDIGSTILTE SKOGSVEIER

Bygging av veianlegg går nesten alltid over flere år. Derfor vil både omfanget av ferdigstilte veier og byggekostnadene variere en del. Det er viktig å se på de langsiktige trendene for å få et riktig bilde av situasjonen.

MER NY SKOG

Planting, ungskogpleie og andre kulturtiltak for å etablere ny skog av god kvalitet, er et annet sentralt virkemiddelområde i skogpolitikken.

Tilplantet areal i 2018 var på nesten 206 000 dekar, en økning på ca. 16 000 dekar fra 2017. Dette henger sammen med det økte avvirkningsnivået de senere årene. Tettere oppfølging av foryngelsesplikten fra kommunenes side har også vært viktig for å opprettholde nivået. Men i deler av landet er det fortsatt en utfordring at ikke alle hogstflater blir tilfredsstillende forynget. Plantetallet har fulgt plantearealet de senere årene, og for 2018 ble det satt ut 38,3 mill. planter.

Ungskogpleien sakker derimot akterut sammenlignet med både avvirkningsnivået og plantet areal. I 2018 var ungskogpleiet areal det laveste siden 2006. Det spesielt lave aktivitetsnivået i fjor kan ha hatt en sammenheng med stor brannfare denne sommeren. Ungskogpleie er viktig for å utvikle stabile skogbestander og et sluttprodukt med høy verdi. Den negative trenden vi har sett over flere år har derfor uheldige konsekvenser på lang sikt.

SKOGFONDSORDNINGEN

I tillegg til virkemidlene over statsbudsjettet, har vi skogfondsordningen som skal sikre at skogeierne gjør nødvendige tiltak etter hogst, investerer i skogsveier og skogbruksplaner. Skattefordelen gjør ordningen gunstig. Kjøper skal trekke ti prosent til skogfondet så fremt ikke skogeieren selv velger en annen sats i intervallet 4 til 40 prosent.

I 2018 satte skogeierne i snitt av 14,5 prosent til skogfond, noe som tyder på at mange har en intensjon om å bruke ordningen. Skogeierne finansierte investeringer med 422 mill. kroner fra fond, mens det ble satt av 652 mill. kroner. Sammenliknet med 2017 økte uttaket med 26 mill. kroner, mens det ble satt av 108 mill. kroner mer.

Det går normalt fra tre til fem år fra skogfondsmidlene avsettes ved hogst, og frem til de benyttes til planting, ungskogpleie og bygging av skogsvei. Økt avvirkning over flere år er med på å øke den samlede fondsbeholdningen, samtidig er det en utfordring å få alle skogeiere til å benytte ordningen målrettet.

KLIMA- OG MILJØTILTAK I SKOGEN

Klima- og miljøtiltak er et tredje sentralt område i skogpolitikken. Pilotprosjektet «Planting av skog på nye arealer», samt klimatilskudd til gjødsling og til tettere planting for å binde mer CO₂ i skog, er viktige tiltak.

Det ble gjødslet 56 400 dekar skog i 2018. Samlet gjødslet areal de to foregående årene var 174 190 dekar. Dette var et svært høyt nivå, og det er nå færre egnede arealer å gjødsle. Utbetalt tilskudd til dette formålet i 2018 var 8,2 mill. kroner.

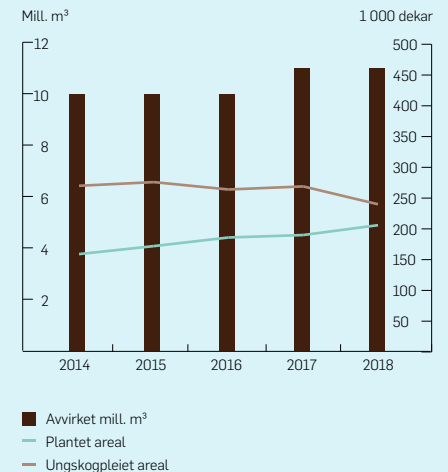
Arealet som ble plantet tettere i 2018 var på samme nivå som året før, og utgjorde 124 900 dekar nyplanting samt 6 600 dekar suppleringsplanting. Utbetalt tilskudd til dette var 18,3 mill. kroner.

Målet med pilotprosjektet «Planting av skog på nye arealer» har blant annet vært å øke kunnskapen om klimateffekter. De tre pilotfylkene Rogaland, Nord-Trøndelag og Nordland fikk tilskudd på 13,2 mill. kroner i 2018. Dette var det siste året for prosjektet. I hele prosjektperioden er det utbetalt 18,6 mill. kroner til 211 plantefelt. Arbeidet med å evaluere ordningen er igangsatt i samarbeid med Miljødirektoratet.

I 2018 ble det utbetalt om lag 23,8 mill. kroner i tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering. Dette er en økning på 3,9 mill. kroner fra året før. Bevilgninger til dette formålet økte både i 2017 og 2018, noe som vil komme til utbetaling etter hvert som prosjektene blir ferdigstilt.

ØVRIGE TILTAK FOR SKOGBRUKET

Det rettes stadig mer oppmerksomhet mot sammenhengen

AVVIRKNING, PLANTING OG UNGSKOGPLEIE DE SISTE FEM ÅRENE

Vi mangler oversikt over avvirkningsarealet som direkte kan sammenlignes med plantet og ungskogpleiet areal. Figuren viser at mens plantearealet øker med avvirkningen, så er det en negativ utvikling for ungskogpleie. Det er behov for ungskogpleie både på arealer som er tilplantet og arealer som er naturlig forynget.

mellom skogbruk og naturskader. Vi har i 2018 arbeidet med to prosjekter knyttet til denne problemstillingen, blant annet i samarbeid med NVE og Naturfareforum.

I 2017 startet vi arbeidet med enkle indikatorer og kartverktøy som skal være til hjelp for å avdekke risiko for erosjon, flom og løsmasseskred i forbindelse med bygging av skogsveier. Arbeidet var i slutfasen ved utgangen av 2018. Vi leverte også en rapport om skog som vern mot skred – en juridisk betenkning.

Landbruksdirektoratet skal legge til rette for en effektiv gjennomføring av foryngelseskontrollen. Kommunene skal stå for selve oppfølgingen og kontrollere eiendommene som velges ut.

KLIMA- OG MILJØTILTAK I JORDBRUKET

Det er et landbrukspolitisk mål å legge til rette for et bærekraftig landbruk som ivaretar kulturlandskapet og produserer på en måte som begrenser utslipp til luft og vann. Landbruksdirektoratet forvalter en rekke ordninger som skal bidra til dette.

I 2018 la vi særlig vekt på å målrette og forenkle de regionale miljøtilskuddene gjennom en instruks til fylkesmennene, legge til rette for å øke antallet utvalgte kulturlandskap og deltakelse i ulike utredninger for å få ned klimagassutslippene fra jordbruket.

KLIMA

Landbruket har to hovedutfordringer når det gjelder klima; å motvirke klimaendringer og å tilpasse produksjonen til et endret klima. Direktoratet har arbeidet med utredninger innen klimagassutslipp. Vi har også deltatt i sekretariatet for teknisk beregningsutvalg for klimagassutslipp til jordbruket.

Klima- og miljøprogrammet skal bidra til rådgiving og ny kunn-

skap om klima- og miljøtiltak i jordbruket. Gjennom programmet blir det gitt tilskudd til prosjekter innenfor temaene klimatilpassning, klimagassutslipp, karbonbinding, forurensning, naturmangfold og kulturlandskap. Programmet hadde i 2018 et budsjett på 19 mill. kroner, hvorav 6 mill. kroner ble fordelt til fylkesvise prosjekter og de resterende til nasjonale prosjekter. Landbruksdirektoratet mottok 35 søknader om støtte, hvorav 14 prosjekter ble tildelt midler.

I 2017 ble prosjektet «Klimasmart landbruk» iverksatt i regi av næringen. Målsettingen er å tilby tilpasset klimarådgivning til alle norske gårdsbruk. Prosjektet fikk tildelt 20 mill. kroner over statsbudsjettet for 2017 og ytterligere 20 mill. kroner over jordbruksavtalen i 2018. Prosjektet er fullfinansiert med offentlige midler i utviklingsperioden til og med 2019.

NASJONALT MILJØPROGRAM

Nytt Nasjonalt miljøprogram for perioden 2019–2022 ble lagt frem høsten 2018. Programmet har nasjonale mål for miljøarbeidet i jordbruket, og viser til hvilke virkemidler som brukes for å nå disse målene. Målene er delt inn etter åtte ulike tema:

- kulturlandskap
- kulturminner og kulturmiljø
- biologisk mangfold
- avrenning
- friluftsliv
- plantevern
- utslipp til luft
- økologisk jordbruk

Programmet gir også en samlet fremstilling av nasjonale og internasjonale mål og forpliktelser på miljøområdet som er relevante for jordbruket. Jordbrukets sektoransvar for miljø følges opp gjennom virkemidler som forvaltes på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Denne modellen skal sikre en god målretting av miljøvirkemidlene.

I 2018 la vi særlig vekt på å målrette og forenkle de regionale miljøtilskuddene gjennom en instruks til fylkesmennene, legge til rette for å øke antallet utvalgte kulturlandskap og deltakelse i ulike utredninger for å få ned klimagassutslippene fra jordbruket.

REGIONALE MILJØPROGRAM

Regionale miljøprogram (RMP) skal bidra til at jordbruket når målene i Nasjonalt miljøprogram innen kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljø, biologisk mangfold, avrenning, friluftsliv, plantevern og utslipp til luft. Hvert fylke utarbeider sitt eget miljøprogram som definerer regionale miljøutfordringer, og følger det opp med tilskudd til miljøtiltak som skal imøtekomme utfordringene. Regionalt innrettede miljøvirkemidler gir en målrettet og effektiv innsats.

I 2018 mottok nesten 20 200 foretak til sammen 432 mill. kroner i regionale miljøtilskudd. Blant disse har 748 beitelag fått støtte til organisert beitebruk. Størsteparten av midlene ble brukt til å ivareta kulturlandskap og redusere avrenning til vassdrag og kyst, henholdsvis 28 prosent og 36 prosent av det totale RMP-tilskuddet.

Som ledd i rulleringen av de regionale miljøprogrammene har Landbruksdirektoratet utviklet en felles nasjonal instruks for regionale miljøtilskudd som skal gjelde fra 2019. Instruksen inneholder alle miljøtiltak som fylkene kan velge. Den skal ivareta mulighetene for regional målretting og samtidig bidra til forenkling for søkere og forvaltning.

SPEIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er en ordning hvor foretak kan søke tilskudd for tiltak som gjelder forurensing og kulturlandskap. I 2018 lå rammen på 95 mill. kroner.

I tillegg ble det omdisponert 20 mill. kroner fra ordningen tilskudd til drenering av jordbruksjord til SMIL, som ble øremerket utbedring av hydrotekniske anlegg, særlig i planeringsområder. Interessen for å gjennomføre kulturlandskapstiltak og hydrotekniske tiltak er stor. Med inndratte midler og overførte midler fra 2017, ble det innvilget tilskudd for ca. 140 mill. kroner i 2018.

En stadig større andel av midlene går til utbedring av hydrotekniske anlegg og andre tiltak for redusert forurensing som f.eks.

fangdammer. Hydrotekniske anlegg som fungerer tilfredsstillende er viktig for å unngå skade på jordbruksarealer og for å redusere forurensning av vann og vassdrag. Det er økende utfordringer med gamle hydrotekniske anlegg som på grunn av forfall, elde og dimensjonering ikke kan ta unna økt nedbør.

Det er stor interesse for tiltak knyttet til gjengroing, tap av biologisk mangfold og istandsetting av verneverdige bygninger og andre kulturminner. Innenfor kulturlandskap har SMIL støttet flest tiltak for å ivareta verneverdige bygninger og gammel kulturmark.

I 2018 utviklet Landbruksdirektoratet en ny digital søknads- og saksbehandlingsløsning for SMIL, som tas i bruk i 2019. Løsningen vil forenkle håndteringen av tilskudd som kommunen forvalter.

DRENERING

Godt drenert jord er viktig for produktiviteten på jordbruksarealene og for miljø og klima. Tilskudd til drenering av jordbruksjord ble gjeninnført i 2013, med 1 000 kroner i tilskudd per dekar. Tilskuddssatsen ble doblet i 2017, noe som økte søknadspågangen betydelig. I 2018 ble det innvilget 103,7 mill. kroner i tilskudd til 3 090 søknader. Dette vil drenere i overkant av 50 000 daa. I 2018 ble det utbetalt ca. 70 mill. kroner. Siden ordningen ble innført, er det innvilget tilskudd til drenering av nær 300 000 dekar. Det er fortsatt stort behov for drenering av arealer.

VANNFORVALTNING

Områder med mye jordbruk kan påvirke vannkvaliteten i stor grad. Landbruksdirektoratet, som sektormyndighet for landbruk, deltar i oppfølging av vannforskriften i forvaltningen, og bidrar i arbeidet ved å tilby virkemidler som skal forbedre eller opprettholde vannmiljøet i jordbruksdominerte områder. I 2016 ble regionale vannforvaltningsplaner for perioden 2016–2021 godkjent av Klima- og miljødepartementet. Fylkesmannen følger opp regionale vannforvaltningsplaner. Vi samarbeider nært med fylkesmennene om dette.

Foto: Noreg Dyrhøg/Landbruksdirektoratet

I 2018 mottok nesten 20 200 foretak til sammen 432 mill. kroner i regionale miljøtilskudd. Blant disse har 748 beitelag fått støtte til organisert beitebruk.

HANDLINGSPLAN FOR BÆREKRAFTIG BRUK AV PLANTEVERN MIDLER

Handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler (2016–2020) fastsetter mål og tiltak for å redusere risiko for helse og miljø ved bruk av plantevernmidler, og for å redusere bruken av kjemiske plantevernmidler. Fra og med 2017 forvalter Landbruksdirektoratet midler for å følge opp handlingsplanen.

Etter samråd med Mattilsynet tildeler vi midlene til ulike prosjekter som skal bidra til økt kunnskap og bedre informasjon hos næringsutøverne. I 2018 ble det tildelt 9 mill. kroner i tilskudd til 19 prosjekter. Mange av prosjektene omhandler integrerte metoder for bekjempelse av skadegjørere, hvor formålet er å redusere behovet for kjemiske plantevernmidler.

REGELVERK FOR GJØDSLING

Landbruksdirektoratet har i samarbeid med Mattilsynet og Miljødirektoratet utredet forslag til nytt gjødselregelverk, som ble oversendt Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet i mars 2018. Det er foreslått at dagens gjødselvarerforskrift blir erstattet av to forskrifter; en forskrift for gjødselvarer og en for gjødselbruk. Viktige hensyn i arbeidet har vært å legge til rette for best mulig utnyttelse av gjødsel i planteproduksjon og som kilde til bioenergi, og samtidig redusere avrenning og utslipp til luft.

UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET OG VERDENSARVSATSINGEN

I 2018 ble det bevilget nærmere 30 mill. kroner til skjøtsel og investeringer i de utvalgte kulturlandskapene, hvorav 8 mill. kroner over jordbruksoppgjøret og nesten 22 mill. kroner fra Klima- og miljødepartementet.

Den positive utviklingen og de gode resultatene på disse områdene har bidratt til at Stortinget ønsket å utvide satsingen. Den ble utvidet med ni nye områder i 2018, og det er nå totalt 41 utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Frivillighet, høy kvalitet og

god lokal og regional forankring har vært sentralt i både utvelgelse og utvikling. De nye områdene skal bidra til at utvalgte kulturlandskap i jordbruket i enda større grad favner mangfoldet av ulike jordbrukslandskap i Norge.

Det ble bevilget 5,5 mill. kroner til areal- og beitetiltak i verdensarvområdene Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyen. Midlene bidrar positivt til å legge til rette for å få dyr på beite og å få skjøttet landskap i områder der det er utfordrende å sikre landbruksdrift.

Begge satsingene gir effekter på både kort og lang sikt. Arealer som er ryddet og kulturminner som er satt i stand, er eksempler på resultater som vises umiddelbart, mens økt artsmangfold vil kunne komme på lengre sikt. I tillegg bidrar satsingene til videreutvikling av annen næringsvirksomhet i området.

Stortinget har vedtatt at ansvaret for utvalgte kulturlandskap og verdensarvsatsingen skal overføres fra regionalt forvaltningsnivå til kommunene i 2020. Vi leverte i 2018, sammen med Miljødirektoratet og Riksantikvaren, en utredning som beskriver hvilken rolle Fylkesmannen, regional kulturminneforvaltning og kommuner bør ha etter at forvaltning av tilskudd overføres, og konsekvensen av en slik endring. Direktoratene har også utarbeidet forslag til endringer i gjeldende forskrift som sendes på høring i 2019.

Aktiviteten i de utvalgte kulturlandskapene i 2018 blir oppsummert i egen årsrapport til KLD og LMD i mars 2019.

TILSKUDD TIL FRØAVL, UTVIKLING AV PLANTEMATERIALE OG BEVARING AV GENETISKE RESSURSER

Landbruket er en svært væravhengig næring, og må kunne tilpasse seg et klima i endring.

Det er viktig å utvikle plantesorter som kan dyrkes under varierende klimaforhold og som er robuste i møte med skadedyr. Vegetativt formerte planter må være sykdomsfrie før videre

Foto: E. Færevik/NIBO

I 2018 fikk 19 prosjekter tilskudd for å gi bedre informasjon og kunnskap om bærekraftig bruk av plantevernmidler.

Foto: Ole-Jacob Reichelt/Landbruksdirektoratet

Helgøya i Mjøsa var ett av ni nye områder som fikk status som utvalgt kulturlandskap i 2018.

oppformering. Frø og plantemateriale av gamle sorter må bevares som «backup», siden mange har egenskaper som kan bli etterspurt i fremtiden.

Flere av tilskuddsordningene som Landbruksdirektoratet forvalter, bidrar til å fremme klimatilpasning av norsk plantemateriale. Det ble gitt tilskudd på 17 mill. kroner til dyrking og forsyning av frø av klimatilpassede sorter av fôrvekster, rotvekster og grønnsaker. Samlet ble det gitt tilskudd til planteforedling av engvekster, potet, frukt og bær, og utvikling av plantemateriale innen frukt, bær, prydvekster og blomster for 36 mill. kr. Tilskudd til bevaring og bærekraftig bruk av genetiske ressurser for mat og landbruk ble gitt med en ramme på 6,8 mill. kroner til tiltak innen husdyr-, skog- og plantegenetiske tiltak.

I tillegg til å fremme utvikling av klimatilpassede planter, bidrar disse tilskuddene også til nasjonal kompetanse og utvikling av plantebaserte næringer.

STATISTIKK FOR MATSVINN I JORDBRUKSSEKTOREN

Norge har forpliktet seg til å følge opp FN's bærekraftsmål, deriblant målet om at matsvinnet globalt skal halveres innen 2030. I 2017 undertegnet staten og en samlet matbransje en avtale om reduksjon av matsvinn.

For å følge opp bransjeavtalen, oppnevnte partene i jordbruksoppgjøret en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan jordbrukssektoren kan følge opp oppgaven med å utvikle statistikk for matsvinn i sektoren. Arbeidsgruppen ledes av Landbruksdirektoratet og startet arbeidet høsten 2018. Gruppen skal levere en rapport med anbefalinger til jordbruksforhandlingene 2019.

ØKOLOGISK LANDBRUK

Landbruksdirektoratet forvalter midler til utvikling av økologisk landbruk og følger omsetningen av økologiske landbruksvarer. Målet er å stimulere til økologisk produksjon av varer som vi har forutsetning for å produsere i Norge, og som markedet etterspør.

Nasjonal strategi for økologisk jordbruk

Landbruksdirektoratet var sekretariat for en arbeidsgruppe som leverte et notat til LMD i februar 2018. Notatet var et sentralt bidrag til Regjeringens arbeid med «Nasjonal strategi for økologisk jordbruk», som ble vedtatt av Stortinget i juni 2018.

Landbruksdirektoratet begynte høsten 2018 å arbeide med ulike oppgaver som følge av strategien, blant annet et økologiprogram som skal bidra til effektiv bruk av virkemidler over jordbruksavtalen.

Utviklingstiltak

For 2018 ble det avsatt 31 mill. kroner til utviklingstiltak innen økologisk landbruk, hvorav ca. 15 mill. kroner ble tildelt satsingen på foregangsfylker. Landbruksdirektoratet ga også tilskudd til 19 utviklingsprosjekter i hele verdikjeden.

Prosjekter i foregangsfylker

2018 var det siste av ni prosjektår for satsingen med foregangsfylker for økologisk produksjon. En del av foregangsfylkenes arbeid skal videreføres i regi av Norsk Landbruksrådgiving og NORSØK, samt av Debioinfo/Matvalget fra 2019. Landbruksdirektoratet har vært med på å legge til rette for overføring av oppgavene.

JORDVERN

På jordvernområdet har Landbruksdirektoratet i 2018 lagt hovedvekt på å øke kvaliteten på veiledning av kommunene.

Gjennom dette arbeidet følger vi opp regjeringens jordvernstrategi og Stortingets mål om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord skal være under 4 000 dekar innen 2020.

Det har vært en forholdsvis stor nedgang i omdisponeringen av dyrka jord, fra 6 337 dekar i 2016 til 4 025 dekar i 2017.

For 2018 ble det avsatt 31 mill. kroner til utviklingstiltak innen økologisk landbruk, hvorav ca. 15 mill. kroner ble tildelt satsingen på foregangsfylker.

22 702 dekar ble tillatt nydyrket i 2017, det var 1 000 dekar mer enn året før. Tallene for 2018 blir klare i juni 2019.

NYE VERKTØY FOR KOMMUNENE

I 2018 lanserte vi nye nettsider om jordvern med kommunene som viktigste målgruppe. Vi informerer her om nasjonale mål og føringer og gir råd om hvordan jordvern kan inkluderes i kommunal og regional planlegging.

For å kunne måle resultater av jordvernarbeidet, er det viktig med nøyaktig rapportering fra kommunene. I 2018 oppgraderte vi en KOSTRA-applikasjon som gjør det lettere for kommunene å rapportere riktige tall for hvor mye dyrka og dyrkbart areal som er omdisponert. Oppgraderingen ble gjort i samarbeid med Nibio.

RÅD OM JORDVERN

Landbruksdirektoratet har en rådgivende rolle også på jordvernområdet. I 2018 ga vi innspill til oppdatert nasjonal jordvernstrategi og ga faglige råd i én innsigelsessak. Antallet innsigelsessaker har gått ned de siste årene, fra fem i 2016 og to i 2017. Vi har også bidratt til at jordvern ivaretas av andre statlige etater, for eksempel i arbeidet til Statens vegvesen og NVE.

AREAL- OG EIENDOMSFORVALTNING

Gjennom veiledning, samarbeid med andre etater og behandling av klagesaker bidrar Landbruksdirektoratet til at landbrukets arealressurser blir ivaretatt i tråd med lovgivningen.

Det er i hovedsak kommunene som forvalter jord- og konsesjonsloven. Fylkesmannen er klageinstans, mens Landbruksdirektoratet er klageinstans i saker der fylkesmannen har omgjort kommunens vedtak, og i de sakene der fylkesmannen er førsteinstans.

Vi holdt i 2018 foredrag på flere kommunesamlinger i regi av fylkesmannen, og behandlet både klagesaker og omgjøringsbegjæringer i saker etter jordloven og konsesjonsloven.

For å hindre at eiendommer som kan brukes til helårsbolig blir brukt til fritidsformål, kan en kommune bestemme at reglene om konsesjonsfrihet uten boplikt helt eller delvis ikke skal gjelde. Forskrift om dette fastsettes, endres eller oppheves av Landbruksdirektoratet etter søknad fra kommunen. I 2018 behandlet vi seks søknader om opphevelse eller endring av forskrift om nedsatt konsesjonsgrense.

Ved utgangen av 2018 hadde 47 kommuner forskrift om nedsatt konsesjonsgrense. Av disse hadde ni kommuner opphevet slektskapsunntaket.

ERSTATNINGSORDNINGENE

Tørkesommeren 2018 ga rekordhøye erstatningsutbetalinger. 15 000 bønder søkte om erstatning for tapt avling gjennom vekstsesongen. Gjennomsnittet for tidligere år er om lag 800 søknader.

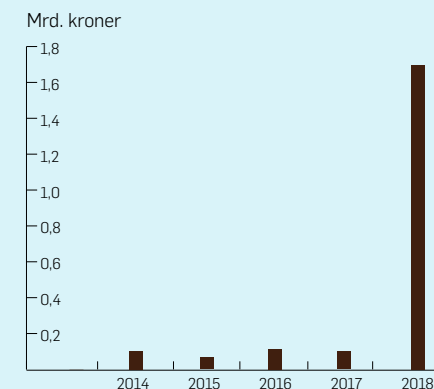
I 2018 ble det utbetalt 1,6 mrd. kroner i avlingsskadeerstatning over den ordinære erstatningsordningen. Ved årsskiftet gjenstod det 3 700 søknader som ikke var behandlet, det betyr at den endelige erstatningsutbetalingen for vekstsesongen blir atskillig høyere.

AVLINGSSVIKT

Etter en hard vinter med skader på enga flere steder i Sør-Norge, kom sommeren med varme og tørke allerede i mai og var ikke over før i slutten av august. Det ble tidlig klart at omfanget av avlingsskader kom til å bli stort, og det skapte naturlig nok bekymring, særlig blant grovfôrprodusenter med egne husdyr.

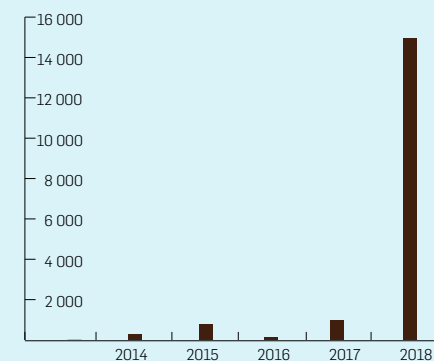
i

UTBETALT OVER ORDNINGENE FOR LANDBRUKSERSTATNING

Figuren viser at tørken sommeren 2018 førte til en ekstraordinær høy utbetaling til landbrukserstatning i 2018.

ANTALL SØKNADER OM AVLINGSSVIKT

Flesteparten av de 15 000 søknadene kom fra det sentrale østlandsområdet.

Tilpasninger i regelverk

I juli gjorde LMD enkelte endringer i regelverket og i praktisering av søknadsbehandlingen slik at forvaltningen lettere kunne håndtere den store søknadsmengden.

Det ble lempet på kravet til dokumentasjon av skadeårsak i tørke-rammede områder og kornprodusenter kunne høste korn og gi det som før til dyra uten økonomisk tap. I tillegg ble erstatnings-satsen for grovfôr økt som følge av ekstraordinære jordbruks-forhandlinger.

Viktige prognoser

Landbruksdirektoratet innhentet prognoser for avlingssvikt fra fylkene gjennom sommeren. Situasjonen som i mange fylker ble beskrevet som dramatisk allerede i juli, ble rapportert som stadig vanskeligere utover i sesongen.

Så sent som i september ble omfanget underestimert i mange fylker. Dette kan forklares med at det etter prognosetidspunktet kom en langvarig nedbørperiode i flere fylker, særlig i Trøndelag og på Vestlandet, noe som førte til utfordrende høsteforhold. I tillegg er altomfattende tørkeskader vanskelige å prognosere.

Flest søknader fra grovfôrprodusenter

Det kom flest søknader fra Oppland, Akershus, Buskerud, Østfold og Hedmark. Gjennomsnittlig utbetaling per søker lå på 142 000 kroner. Det kom 8 856 søknader om erstatning fra grovfôrprodusenter. Om lag 90 prosent av grovførsakene ble behandlet i 2018, og de fikk til sammen utbetalt 1,25 mrd. kroner. Fra kornprodusentene kom det 5 748 søknader. En stor andel av disse ble ikke behandlet i 2018, så det forventes betydelige utbetalinger i kornsektoren i 2019.

Rask behandling

Landbruksdirektoratet prioriterte tørkesituasjonen svært høyt gjennom sommeren og høsten. Vi samarbeidet tett med LMD og Fylkesmannen i de hardest rammede fylkene. Anslag over

skadeomfanget, informasjon og veiledning, og tilrettelegging for effektiv saksbehandling hos kommune og Fylkesmannen hadde høyest prioritet. Det ble gjort en stor innsats for at erstatnings-utbetalingene skulle skje raskt. Ved årsskiftet var 75 prosent av 2018-sakene behandlet. Dette hadde ikke vært mulig uten omprioritering av ressurser og bruk av utvidet arbeidstid. Hos både kommuner, fylkesmannsembeter og Landbruksdirektoratet måtte viktige oppgaver på andre områder nedprioriteres og utsettes.

NATURSKADEERSTATNING

I 2018 behandlet vi 567 saker etter loven om naturskadeerstatning. Dette er godt under snittet for de siste ti årene. Det ble tilkjent erstatninger for ca. 80 mill. kroner.

Etter flommen i Agder-fylkene senhøstes 2017, kom vedtakene om erstatning i 2018. Første kvartal mottok vi noen få søknader etter skred- og flomskader i Trøndelag og Hordaland. Vårflommen i mai fikk mye oppmerksomhet og ga en del skredskader, hovedsakelig i Hedmark og Oppland.

Flere fylker ble rammet av flom i september, og Agder-fylkene ble nok en gang berørt. I oktober ble det igjen storflom i Oppland og Sogn og Fjordane. Søknadsfristen for naturskadeerstatning etter disse hendelsene går først ut i januar 2019.

ERSTATNINGER ETTER OFFENTLIGE PÅLEGG

Landbruksdirektoratet utbetalte i 2018 31,3 mill. i erstatninger og kompensasjon som følge av offentlige pålegg om sanering i husdyr- og planteproduksjon.

Det har i flere år vært omfattende sanering av LA-MRSA i norske svinebesetninger. Saneringen er en del av Norges offensive strategi mot antibiotikaresistens. Det har ikke vært behov for sanering av svinebesetninger siden 2017. En reduksjon i utbetaling fra 52,2 mill. kroner i 2017 til 21,2 mill. kroner i 2018 viser at det har vært omfattende saneringer, men også god effekt av tiltakene.

Foto: Trondem Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet innhentet prognoser for avlingssvikt fra fylkene gjennom sommeren. Situasjonen som i mange fylker ble beskrevet som dramatisk allerede i juli, ble rapportert som stadig vanskeligere utover i sesongen.

Øvrige husdyrsykdommer førte til 9,6 mill. kroner i erstatningsutbetalinger, hovedsakelig til sanering av salmonella i svinebesetninger og av fotråte i småfebesetninger. Erstatning i planteproduksjon var begrenset til ca. 470 000 kroner for sanering av algesopp i produksjon av rododendron og for sanering av søramerikansk tomatmøll i tomatproduksjon.

Etter en tørr sommer ble Trøndelag og Vestlandet rammet av flom. Dette bildet er tatt i Odda. Landbruksdirektoratet behandlet 567 søknader etter loven om naturskadeerstatning i 2018.

Bærekraftig reindrift

De overordnede målene for reindriften er at den skal være økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig.

I samsvar med St. meld nr. 32 (2016–2017) «Reindrift – Lang tradisjon – unike muligheter» skal tiltak som bygger opp om økologisk bærekraft prioriteres. Innenfor disse rammene har Landbruksdirektoratet ansvar for å forvalte virkemidlene i reindriftsavtalen og iverksette vedtak gjort av Reindriftsstyret.

FÆRRE REIN I FINNMARK

Å redusere antall rein i Finnmark har gjennom mange år vært et viktig tiltak for å sikre nok beite, sunne dyr og god lønnsomhet. Antall rein i Finnmark ligger nå totalt sett under det øvre reintallet

som Reindriftsstyret har fastsatt. Det viser både melding om reindrift og de tellingene som gjennomføres. Det er viktig å sikre at reintallet på nytt ikke øker. Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen i Finnmark har gjennomført møter og utarbeidet rutiner for hvordan Fylkesmannen skal låse reintallet i distrikter som øker reintallet på nytt.

Tabellen under viser utviklingen de siste fem årene. Tallene er hentet fra melding om reindrift, der tamreinlag og siida-andeler selv oppgir hvor mange rein de har.

UTVIKLINGEN I REINTALL DE SISTE FEM ÅRENE

Reinbeiteområde	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	Fastsatt øvre reintall
Øst-Finnmark	69 657	65 947	68 803	68 537	69 229	70 700
Vest-Finnmark	95 881	79 333	80 909	79 076	77 370	78 500
Troms	12 486	12 179	11 971	11 943	11 773	15 800
Nordland	14 670	14 491	14 366	14 219	13 790	18 200
Nord-Trøndelag	14 169	14 398	14 164	14 206	13 972	16 300
Sør-Trøndelag/Hedmark	13 141	13 080	13 166	13 766	13 965	14 300
Tamreinlagene	12 901	12 546	13 004	13 102	12 913	ikke fastsatt
Hele reindriften	232 905	211 974	216 383	214 849	213 012	

Antall rein i Finnmark ligger nå totalt sett under det øvre reintallet som Reindriftsstyret har fastsatt. Det er viktig å sikre at reintallet ikke øker.

TELLINGER OG BEITEOVERVÅKNING

Landbruksdirektoratet viderefører arbeidet med å sikre at reingtallet er tilpasset beitegrunnlaget. Systematiske tellinger av rein og overvåking av beitekvalitet er sentrale tiltak i så måte.

Fra september 2018 til februar 2019 telles rein i ni sommersidaer i Øst-Finnmark og i to beitedistrikter i Vest-Finnmark. I tillegg er det telt rein i to distrikter i Troms, og det planlegges telling i et beitedistrikt i Sør-Trøndelag/Hedmark. Det er Landbruksdirektoratet som, i samarbeid med Fylkesmannen, har ansvaret for å vurdere behovet for tellinger. Videre har Fylkesmannen ansvar for å lære opp tellekorpset, planlegge og utføre tellingene. I 2018 utarbeidet Landbruksdirektoratet i samarbeid med Fylkesmannen en risikomatrix som fylkesmennene skal bruke for å velge distrikter som skal telles.

Også i 2018 ble beitekvaliteten kartlagt gjennom overvåkingsprogrammet for Finnmarksvidda. Foreløpige resultater fra vinterbeiteområdene viser en liten oppgang i andelen lavholdige beiter. Dette arbeidet gjøres av Norut på oppdrag fra Landbruksdirektoratet.

ØKENDE PRISER PÅ REINKJØTT

I driftsåret 2017/2018 ble det slaktet 63 200 dyr i driftsåret, både som privat uttak og slakt levert til slakteri. I kvantum utgjorde dette 1 413 tonn, en stor nedgang fra foregående år.

Totalregnskapet viser at gjennomsnittsprisen for reinkjøtt i 2017 netto var på kr 75,46 per kilo kjøtt omsatt via slakteri. For 2018 er prisen beregnet til kr 76,68 per kg.

Den gjennomsnittlige prisen har vært økende siden 2012.

Foto: E. Brandt/Markedsavdelingen for reinkjøtt

Gjennomsnittsprisen for reinkjøtt i 2017 var på kr 75,46 netto per kilo kjøtt omsatt via slakteri. For 2018 er prisen foreløpig beregnet til kr 76,68 per kg. Den gjennomsnittlige prisen har vært økende siden 2012.

PRODUKSJON OG PRISER PÅ REINKJØTT

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Antall dyr (kalenderår)	69 018	69 842	63 091	76 349	82 894	59 033	62 800
Kvantum (tonn)	1 555	1 542	1 418	1 685	1 878	1 328	1 395
Kroner per kg netto	44,67	47,78	53,96	59,08	70,20	70,24	76,68
Kroner per kg brutto	58,37	60,92	69,78	80,28	-	-	-

* foreløpige tall

BRUKSREGLER

Arbeidet med å fastsette bruksregler som skal sikre selvstyre for reinbeitedistriktene i Finnmark, har også vært prioritert. Dette arbeidet har Fylkesmannen i Finnmark ledet, med bistand fra oss.

Det er utarbeidet regler om beitebruk på høst- og vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark. I deler av vinterbeiteområdet gjenstår det å komme frem til beitegrenser i bruksreglene. Fylkesmannen fastsatte derfor administrative beitegrenser både i 2017 og 2018 for henholdsvis Kautokeino østre sone og Kautokeino midtre sone. Bruksreglene for Kautokeino østre sone er klaget inn til jordskifteretten. Det ventes kjennelse fra jordskifteretten i løpet av 2019.

I 2018 er det også utarbeidet veileder for utarbeidelse av bruksregler om beitebruk og øvre reintall som ble sendt på høring til fylkesmennene i slutten av 2018.

REINDRIFTENS AREALBRUKSKART

Landbruksdirektoratet har sammen med NIBIO jobbet videre med å utvikle et system der reinbeitedistriktene kan oppdatere digitale arealbrukskart. Arbeidet er finansiert over reindriftsavtalen og innebærer også samarbeid med fylkesmannen og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Den nye løsningen kan trolig tas i bruk av utvalgte reinbeitedistrikter i løpet av 2019.

DIREKTETILSKUDD I REINDRIFTEN

Avsetningen over reindriftsavtalen var på 79,1 mill. kroner, mens det ble utbetalt vel 71 mill. kroner. Relativt lavt slakteuttak i 2017 var en viktig grunn til at ikke hele avsetningen ble brukt. Produksjonspremien beregnes nemlig på bakgrunn av næringspliktig salgssinntekt i kalenderåret før tilskuddet blir utbetalt.

VELFERDSORDNINGENE I REINDRIFTEN

Det ble utbetalt 2,3 mill. kroner til velferdsordningene i reindriften i 2018. Avsetningen over reindriftsavtalen var 2,6 mill. kroner. Mindreforbruket skyldtes blant annet at antall personer som mottar tidligpensjon var lavere enn estimert.

BEREDSKAPSPLANER OG KRISEHÅNDTERING

Kriseberedskap innen reindrift er en del av beredskapsarbeidet hos fylkesmennene. Landbruksdirektoratet startet i 2016 arbeidet med dette. Fylkesmannen i Troms innarbeidet i 2017 beredskapsplaner i det øvrige beredskapsarbeidet i fylket. Arbeidet med beredskapsplaner har blitt fulgt opp i 2018, og det er utarbeidet et mandat for fylkesmennenes arbeid med kriseberedskap.

Det er utarbeidet veileder for utarbeidelse av bruksregler om beitebruk og øvre reintall.

Inntekts- og velferdspolitiske tiltak i jordbruket

PRODUKSJONSTILSKUDD OG AVLØSERTILSKUDD FOR FERIE OG FRITID

I 2018 ble det utbetalt ca. 8 mrd. kroner i produksjonstilskudd og 1,1 mrd. kroner i avløsertilskudd for ferie og fritid til nærmere 40 000 foretak. Dette utgjør omtrent 60 prosent av budsjettet for jordbruksavtalen 2017–2018.

Produksjonstilskudd er en samlebetegnelse for en rekke av de vanligste tilskuddene i jordbruket, som f.eks. areal- og kulturlandskapstilskudd og tilskudd til husdyr. Det gis også tilskudd til avløsning ved ferie og fritid for utgifter som søkeren har hatt i løpet av året.

Formålet med produksjonstilskudd og avløsertilskudd er «å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp».

Tilskuddene har felles forvaltningsrutine, og det er kommunen som behandler søknadene. Kommunens nærhet til søkeren, samt varierende kompetanse og ressursbruk, gjør forvaltningen krevende. Nytt søknadssystem for produksjons- og avløsertilskudd (eStil PT), som ble tatt i bruk i 2017, innebar at flere av opplysningene kontrolleres før søknaden sendes. Det gir bedre kvalitet på søknadene, og risikoen for feilutbetalinger reduseres.

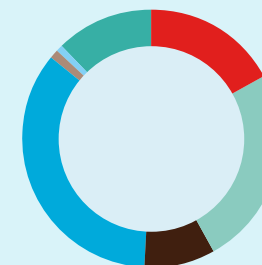
FORDELING AV MIDLER FRA JORDBRUKSAVTALEN ETTER ORDNING

Utbetalt i 2018 (etter søknadsomgangen 2017) – i kroner	
Driftstilskudd til melkeproduksjon	1 292 364 649
Driftstilskudd til spesialisert storfekjøttproduksjon	284 682 202
Tilskudd for husdyr	2 311 699 327
Tilskudd for dyr på beite	308 434 630
Tilskudd for dyr på utmarksbeite	512 619 532
Arealtilskudd	1 810 656 816
Kulturlandskapstilskudd	1 395 609 566
Arealtilskudd til økologisk landbruk	42 591 173
Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon	66 005 651
Distriktstilskudd til frukt, bær og veksthusgrønnsaker (inkl. salat på friland)	108 662 043
Distriktstilskudd for potetproduksjon i Nord-Norge	3 515 457
Tilskudd for bevaringsverdige husdyrraser	17 976 470
Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	1 118 302 981
Bunnfradrag	-238 175 820
Netto produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid (før diverse trekk)	9 034 944 677

i

PRODUKSJONSTILSKUDD 2018, FORDELT PÅ ORDNING

Prosent

- Driftstilskudd til melkeproduksjon og til spesialisert storfekjøttproduksjon [17 %]
- Husdyrtilskudd (inkl. tilskudd for bevaringsverdige husdyrraser) [25 %]
- Beitetilskudd og utmarksbeitetilskudd [9 %]
- Areal- og kulturlandskapstilskudd [35 %]
- Tilskudd til økologisk produksjon (areal og husdyr) [1 %]
- Distriktstilskudd til frukt, bær og veksthusgrønnsaker, samt matpotet i Nord-Norge [1 %]
- Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid [12 %]

EKSTRAUTBETALING AV TILSKUDD PÅ GRUNN AV TØRKEN

Som følge av tørkesommeren inngikk staten, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag i september en tilleggsavtale til jordbruksavtalen. Partene bestemte blant annet at det skulle gis en ekstrautbetaling av tilskudd til grovførbasert husdyrhold og til grønnsaksarealer i enkelte fylker og kommuner.

Det var opplysningene i søknadene om produksjonstilskudd for 2018 som skulle ligge til grunn for ekstrautbetalingen. Om lag 10 000 foretak fikk utbetalt til sammen 310 mill. kroner i ekstratilskudd i november.

Ekstratilskuddene medførte betydelig ressursbruk i Landbruksdirektoratet, blant annet fordi vi måtte få på plass et IKT-system for å utføre betalingene. Det ble også en god del merarbeid for saksbehandlere i kommunene i de tilfellene der vedtak om ekstrautbetaling måtte omgjøres fordi det var feil i søknadene.

PRISTILSKUDD

I 2018 utgjorde pristilskuddene 2,4 mrd. kroner.

I forvaltningen av pristilskudd rettet mot mindre slakterier og små foretak som foredler melk, kom det på plass en viktig forbedring. Direktoratet utviklet en ny og mer moderne elektronisk løsning for rapportering til Leveransedatabasen.

Denne rapporteringen er grunnlag for innkreving av omsetnings- og forskningsavgift, og kan utløse pristilskudd. Fra august 2018 kunne mindre slakterier og foretak som foredler melk lokalt rapportere med pålogging via ID-porten/Altinn. Rapporteringen er sikrere, enklere, inneholder færre feil og brukerne kan selv rette eventuelle feilregistreringer.

Det har vært økt interesse for lokal foredling av melkeprodukter de siste årene, og mengden melk som brukes til slike produkter er fordoblet siden 2010.

ANTALL PRODUSENTER SOM LEVERER KU- OG GEITEMELK TIL LOKAL FOREDLING

År	Antall produsenter	Kumelk, liter	Geitemelk, liter
2010	86	1 055 569	685 116
2015	141	1 860 753	947 393
2016	131	1 950 449	1 209 982
2017	130	2 228 391	1 101 864
2018	121	2 178 508	1 137 282

En viktig problemstilling vi jobbet mye med i 2018, var hvordan mottaker av pristilskudd kan gjøres bedre kjent med sitt ansvar for at forvaltningen har riktig informasjon om foretakets drifts-senter. I dialog med departementet landet vi på en løsning med en ny egenerklæring som er planlagt å komme på plass i fag-systemet (eStil PT) i 2019.

VELFERDSORDNINGENE I JORDBRUKET**TILSKUDD TIL AVLØSNING VED SYKDOM OG FØDSEL MV.**

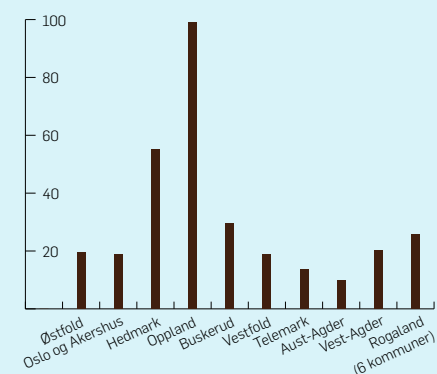
Årlig innvilger kommunene rundt 140 mill. kroner i tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.

Som et ledd i å effektivisere og forbedre forvaltningen av tilskuddsordningen, utviklet direktoratet i 2018 et nytt søknads- og saksbehandlingssystem som en del av Agros-systemet. Fra 15. august 2018 kunne kommunene bruke den nye saksbehandlingssystemet og søkerne kunne søke digitalt. Opplæringen av kommuner og fylkesmenn i det nye systemet var basert på videoer utviklet av direktoratet.

Søknadsprosessen har som følge av dette blitt betydelig enklere, personopplysninger er bedre sikret, beregningen av tilskuddet skjer automatisk på grunnlag av søknadsopplysningene, og det blir en tryggere, raskere og mer effektiv forvaltning av ordningen.

EKSTRAUTBETALING AV TILSKUDD FOR GROVFØRBASERT HUSDYRHOOLD OG TILSKUDD FOR GRØNNSAKS-AREALER I 2018, PER FYLKE

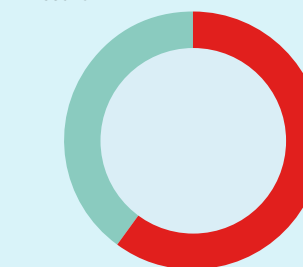
Mill. kroner

Om lag 10 000 foretak fikk i november utbetalt til sammen 310 mill. kroner i ekstratilskudd etter tørkesommeren.

PRODUKSJONSTILSKUDD OG AVLØSNING VED FERIE OG FRITID – ANDEL AV JORDBRUKSAVTALEBUDSJETTET

Prosent

■ Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid [60 %]
■ Resterende budsjettmidler [40 %]

For å få utnyttet mulighetene med det nye systemet best mulig, jobbet direktoratet også med regelverksendringer i samarbeid med LMD. Disse endringene trådte i kraft samtidig med at det nye systemet ble lansert.

Direktoratet gjennomførte også en utredning knyttet til tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv., der man så på alternative tilknytningskrav mellom jordbruker og jordbruksforetak. Analysen var viktig som grunnlag for beslutningen i jordbruksoppgjøret om å endre kravene til forutgående næringsinntekt. Endringene vil føre til at ordningen treffer målgruppen bedre. I tillegg blir det færre dispensasjonssøknader. Endringene trådte i kraft 1. januar 2019.

En annen regelverksendring det ble jobbet med i 2018, er at kravet til oppvarmet veksthusareal fjernes. Alle veksthusprodusenter som kan dokumentere produksjon i søknadsperioden skal kunne komme inn under ordningen. Endringen iverksettes i 2019.

TILSKUDD TIL LANDBRUKSVIKARVIRKSOMHET OG TIDLIGPENSJONSORDNINGEN

Også innenfor tilskudd til landbruksvikarvirksomhet har direktoratet digitalisert forvaltningen. I 2018 ble det utviklet et nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem der avløserlag/landbrukstjenester kan søke, mens Fylkesmannen innvilger og utbetaler tilskudd. I tillegg har vi arbeidet med forslag til regelverksendringer for å skape større fleksibilitet for søkeren. I jordbruksavtalen 2018–2019 ble det bestemt endringer i reglene som trådte i kraft 1. januar 2019.

Innen tidligpensjonsordningen (TPO) jobbet direktoratet med forslag til regelverksendringer. Forskrift om tidligpensjon til jordbrukere ble endret fra 1. januar 2019, slik at mottakere av TPO også kan motta utbetalinger av avtalefestet pensjon samt arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og gjenlevendepensjon fra NAV. Det er også mulig å motta TPO når man får dagpenger. Dette betyr at de som mottar både TPO og arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd eller gjenlevendepensjon bli likestilt

med mottakere av TPO som har lønnsinntekt. Bestemmelsen vil sannsynligvis føre til at forvaltningen ikke behøver å bruke tid på arbeidskrevende tilbakebetalingssaker. I tillegg skal ikke søknadene sendes til kommunene lenger, men direkte til Fylkesmannen. Dette fører til en mer effektiv forvaltning.

PRODUKSJONSREGULERING

HUSDYRKONSESJON

Husdyrkonsesjonsordningen regulerer omfanget av svine- og fjørfeproduksjonen hos den enkelte produsent. Målet er å spre den kraftfôrbaserte husdyrproduksjonen på flere enheter.

I 2018 var utfordringene i svinenæringen mye omtalt. Bruken av engangspurker økte, og dette bidro til økt tilførsel av smågris i markedet. I forbindelse med jordbruksoppgjøret fikk Landbruksdirektoratet i oppdrag å utrede regulering av smågrisproduksjonen. Vi sendte rapporten til LMD i september.

På oppdrag fra Landbruksdirektoratet foreslo NIBIO høsten 2018 en oppdatering av satsene for standardisert erstatning ved brudd på husdyrkonsesjonsregelverket.

I desember sendte LMD ut på høring et forslag til endringer i forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjon. Høringsforlaget baserer seg på rapportene fra Landbruksdirektoratet og NIBIO. Høringsfristen er satt til mars 2019.

KVOTEORDNINGEN FOR MELK

8 146 kumelkprodusenter fikk tildelt disponibel kvote på 1 697 mill. liter i 2018. På grunn av tørkesommeren ble forholdstallet for disponibel kvote økt to ganger, først i juni fra 0,98 til 0,99, og andre gang i august fra 0,99 til 1,04. Som følge av dette beregnet vi nye disponible kvoter to ganger i løpet av sommeren.

Geitemelkprodusentene hadde til sammen 286 disponible kvoter som utgjorde 22,5 mill. liter. Forholdstallet var 0,96 gjennom hele 2018.

I 2018 ble det utviklet et nytt søknads- og saksbehandlingssystem der avløserlag og landbrukstjenester kan søke.

Landbruksdirektoratet behandler søknader om utleie av grunnkvote og søknader om lokalforedlingskvote. I 2018 innvilget vi om lag 1 600 søknader om utleie av grunnkvote for ku og geit, og 23 foretak fikk innvilget lokalforedlingskvote.

Ved salg av grunnkvote må minst 20 prosent selges til staten. I jordbruksoppgjøret 2017 ble det bestemt at ku- og geitemelkkvoter som ble solgt til staten ikke skulle videreselges. Det ble også vedtatt en statlig oppkjøpsordning for geitemelkkvoter. Dette gjaldt også for kvoteåret 2018.

I 2018 var det 331 kumelkprodusenter som solgte 30,7 mill. liter grunnkvote. Om lag 6,1 mill. liter av dette ble solgt til staten for 2,50 kr per liter. Direktoratet utbetalte litt over 15 mill. kroner for oppkjøpet av kumelkkvotene. Oppkjøp av melkekvoter dekkes av midler fra omsetningsavgiften.

I 2018 solgte ti geitemelkprodusenter 0,65 mill. liter geitemelkkvote, og 0,13 mill. liter av dette ble solgt til staten. Direktoratet utbetalte 1,6 mill. kroner for oppkjøp av geitemelkkvotene. Målet med oppkjøpsordningen for geitemelkkvoter var å få bedre balanse i markedet. Ordningen ga en høyere pris for den delen av grunnkvoten som ble solgt til staten, men kun ved salg av hele grunnkvoten. I jordbruksoppgjøret 2017 ble det bestemt at det kunne kjøpes opp maksimalt 1,4 mill. liter geitemelkkvoter i oppkjøpsperioden. I løpet av 2017 og 2018 kjøpte staten til sammen 200 000 liter geitemelkkvoter, som utgjør kun 14 prosent av begrensningen på 1,4 mill. liter.

ANDRE INNTEKTS- OG VELFERDSPOLITISKE TILTAK

TILSKUDD TIL SEMIN

Tilskudd til utjevning av kostnadene ved forsendelse av sæd og inseminering av storfe og svin skal bidra til å holde storfe- og svineprodusentene sin egenandel på samme nivå i hele landet. For å bidra til større forutsigbarhet i tilskuddsordningen for semin ble søknadsfristen endret fra 1. februar i tilskuddsåret til 1. oktober påfølgende år, med virkning fra 2019.

Endringen innebærer at tilskudd beregnes med utgangspunkt i opplysninger om kostnader fra søkerens nyeste, reviderte regnskap, i stedet for å ta utgangspunkt i prognoserte kostnader for tilskuddsåret. Med en slik modell slipper man å korrigere tildelte tilskudd etterskuddsvis, og søkerne mottar tilskuddsbrev før de skal budsjettere påfølgende års aktiviteter.

TILSKUDD TIL VETERINÆRTJENESTER

Tilskudd til veterinær reiser skal bidra til å jevne ut forskjeller i husdyrprodusentene sine kostnader til veterinær. Direktoratet har i 2018 forberedt utvikling av søknads- og saksbehandlingssystemet for reisetilskuddsordningen som skal digitaliseres innen 2020. Målet er å forenkle søknadsprosessen og effektivisere forvaltningen.

Stortinget vedtok i 2018 å øke tilskudd til veterinærdekning med 30 mill. kroner for 2019. Økningen skal hovedsakelig brukes til stimuleringstiltak som bidrar til tilfredsstillende tilgang på veterinærtjenester i kommuner hvor næringsgrunnlaget for veterinærene er svakt, og åpner for at flere kommuner enn i dag kan søke om og tildeles stimuleringsmidler. En mindre del av økningen kan tilsvarende brukes på Svalbard.

KOMPETANSEUTVIKLING I LANDBRUKET

Fra 2019 overtar Landbruksdirektoratet forvaltningsansvaret for tilskudd til kompetanseutvikling i landbruket (KIL). I 2018 planla vi forvaltningen av midlene, og lyste ut midler til prosjekter med oppstart i 2019. Vi hadde god dialog med Matmerk, som har forvaltet ordningen frem til nå, og med Landbruks- og matdepartementet, Studieforbundet næring og samfunn, Bondelaget og Bonde- og småbrukarlaget. I dialogen ble ny modell for forvaltningen av midlene diskutert, og tematiske føringer for utlysningen av 2019-midler fastsatt. Det ble også utviklet et elektronisk system for søknads- og saksbehandling i Agros der søkerne sender søknad via Altinn. Fagsystemet skal sørge for at saksbehandlingen blir effektiv, mens søknader via Altinn skal sørge for en enkel måte å søke på.

Tilskudd til veterinærreiser skal bidra til å jevne ut forskjeller i husdyrprodusentene sine kostnader til veterinær.

Produksjon, marked, handel og industri

Landbruksdirektoratet har også i 2018 bidratt til sikker matforsyning, stabile priser og avsetning av norske råvarer. Det har vært en utfordrende markedssituasjon i flere sektorer.

Landbruksdirektoratet forvalter virkemidler innen markedsordningene for melk, kjøtt, egg, grønt, potet og korn, bl.a. som sekretariat for Omsetningsrådet. Målet er å sikre avsetning for norske jordbruksråvarer til priser fastsatt i jordbruksavtalen.

Vi forvalter dessuten importvernet for landbruksvarer gjennom tolladministrering og fordeling av tollkvoter, gjennom ordningen med råvarepriskompensasjon, ordninger for eksportstøtte og ordningen for utenlands bearbeiding. Forvaltningen skjer i tråd med unilaterale, bilaterale og multilaterale forpliktelser.

Landbruksdirektoratet forvalter også prisutjevningsordningen for melk. I tillegg forvalter direktoratet ordningene med melkekvoter og husdyrkonsesjon.

For å sørge for relevant og oppdatert informasjon om forsynings-situasjonen utarbeider vi to rapporter; markedsrapporten om det norske markedet og omverdenrapporten om det internasjonale markedet.

PRODUKSJON OG MARKED FOR JORDBRUKSVARER

KORN OG KRAFTFØR

I 2017–2018 ble det levert 1,26 mill. tonn korn, erter og oljefrø til norske kornmottak. Dette var litt mindre enn de to foregående årene, men likevel mer enn gjennomsnittet for de ti siste årene.

Sommeren 2017 så det ut til at produksjonen av korn kom til å bli god, men i begynnelsen av september var det mye regn i deler av landet. Dette førte til at en del kornprodusenter måtte vente med å treske. Produksjonen av matkorn ble dermed relativt liten, og det måtte importeres mathvete og mathavre for å dekke etterspørselen til matmellemøllene. Samtidig ble produksjonen av fôrkorn veldig god.

Selv med god tilgang på fôrkorn i Norge i sesongen 2017–2018, måtte det importeres en del karbohydratråvarer til kraftfôr. Tørken her hjemme gjorde at mange husdyrprodusenter fikk dårlige grovfôravlinger, dette førte igjen til at kraftfôrprodusentene lagde mer fiberrikt kraftfôr enn normalt. Vestlandet hadde dårlige grovfôravlinger også i 2017, noe som førte til økt kraftfôrforbruk sesongen 2017–2018.

Tørken førte også til at kornavlingen for 2018–2019 ser ut til å bli den minste avlingen siden 1969, og rundt halvparten så stor som fjorårets avling.

FRUKT OG GRØNT

Vanningsanleggene gikk for fullt hele sommeren, men avlingene av flere grønnsakssorter ble betydelig mindre enn normalt. Avlingene av kepaløk ble svært lave, men det var også svikt i avlingene av rødløk, blomkål, hvitkål og rødkål. Purre, vårløk, rosenkål og knollselleri tålte tørken bedre.

Foto: Trondheim, Tordberg, Landbruksdirektoratet

Tørken førte til at kornavlingen for 2018–2019 ser ut til å bli den minste avlingen siden 1969, og rundt halvparten så stor som fjorårets avling.

Mye jordbær og bringebær modnet samtidig og tidligere enn ventet, så det ble krevende for produsentene å høste og selge raskt nok. Men den solrike sommeren ga gode fruktavlinger. Eple-sesongen var svært god, og det var god kvalitet på pærene selv om kvantumet var lavere enn forventet.

KJØTT

Det ble levert 344 068 tonn kjøtt av svin, storfe, sau/lam og kylling i 2018, en økning på 1,3 prosent fra den rekordhøye produksjonen i 2017. Mens produksjonen av storfe og kylling økte, var produksjonen av svin stabil og produksjonen av sau/lam gikk ned. Siden 2004 har den samlede produksjonen av de fire kjøttslagene økt med 27 prosent. I perioden 2014–2018 har veksten målt i prosent vært størst for storfe og sau/lam.

Fortsatt overskudd av svinekjøtt

I likhet med de to foregående årene var det også i 2018 overskudd av svinekjøtt i markedet, med en totalproduksjon på 137 300 tonn. Det lå svinekjøtt på reguleringslager gjennom hele året, og gjennom markedsreguleringen ble det eksportert 1 885 tonn innenfor Norges WTO-forpliktelse. Ved inngangen til 2018 lå det 984 tonn kjøtt på reguleringslager, men ved utgangen av året var lageret økt til 2 600 tonn.

Som i de to foregående årene ble det skåret ned hele gris fra reguleringslager for å dekke etterspørselen etter ribbe frem mot jul. For tredje år på rad var det ikke nødvendig å sette ned tollen for å supplere markedet med ribbe, men det ble importert 74 tonn innenfor den nye ribbekvoten fra EU.

Tørken ga økt slakting av storfe

Økt produksjon av storfe hvert år siden 2015 har bidratt til å redusere underdekningen i markedet. I 2018 ble det produsert 89 400 tonn. Tørken medførte fremskyndet slakting av okse og kvige. Lavere vekt på slakt sammenlignet med foregående år, gav likevel mindre økning i salgsproduksjonen enn det slaktetallene skulle tilsi. Produksjonsøkningen på fem prosent, i kombinasjon

med nedgang i engrossalget på nesten tre prosent, reduserte importbehovet.

Store mengder saue- og lammekjøtt på reguleringslager

Produksjonen gikk ned med 2 prosent i 2018, til 27 000 tonn, mens forbruket ble redusert med i underkant av tre prosent. Det er dermed fortsatt overskudd i markedet, og det ble behov for å legge varer på reguleringslager også i 2018. Ved inngangen til året var reguleringslageret på 2 900 tonn, og ved utgangen av året var dette økt til i overkant av 3 000 tonn.

Økt eggproduksjon

Både produksjon og salg av egg økte noe i 2018, til hhv. 63 500 tonn og 64 000 tonn. Det ble behov for å redusere produksjonen med 775 tonn egg gjennom førtidsslakting. I 2017 ble produksjonen redusert med 582 tonn ved førtidsslakting. Antall klekte verpekylinger gikk opp med nesten sju prosent sammenlignet med året før, og total eggproduksjon omsatt gjennom eggpakkerier økte med om lag 0,6 prosent i 2018 sammenlignet med året før.

MELK

Økte melkeleveranser

1 540,4 mill. liter ku- og geitemelk ble levert i 2018, en økning på 25,7 mill. liter fra året før. Leveransene var større enn etterspørselen, noe som medførte reguleringsbehov. Reguleringslagrene av hvitost økte med 1 700 tonn i løpet av året, mens lagrene av skummetmelkpulver ble redusert med omtrent 250 tonn. Lageret av smør ble redusert med vel 350 tonn, og det var ingen reguleringseksport av smør.

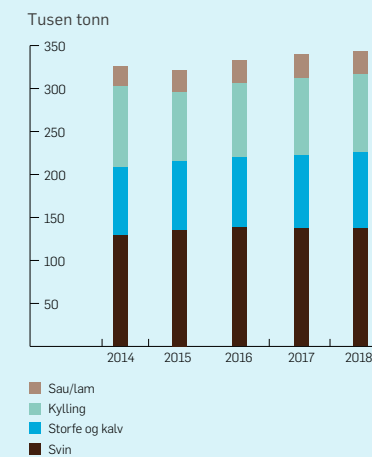
Markedsreguleringen bidro til å balansere markedet for melk som råvare. Omsetningsavgiften på melk var på 5 øre per liter i 1. halvår, og økte til 6 øre per liter i 2. halvår.

Prisutjevningsordningen for melk (PU)

Landbruksdirektoratet forvalter, og fører regnskap for, prisutjevningsordningen. I 2018 forvaltet vi inntekter fra ordningen på

i

KJØTTPRODUKSJON 2014–2018

Figuren viser utviklingen i norsk kjøttproduksjon, alle kjøttslag, i perioden 2014–2018.

1,37 mrd. kroner, inntektene kom fra avgift på konsummelk, fløte og mysost. Det ble utbetalt 1,39 mrd. kroner, hvorav 53 prosent gikk til ulike melke- og biprodukter, 34 prosent gikk til å finansiere fraktordninger, og 13 prosent gikk til konkurranserettede tiltak til meieriselskap utenom Tine og Normilk. I underkant av 1 prosent gikk til administrasjon. Underskuddet for regnskapsåret 2018 var på 12 mill. kroner.

Økt melkeproduksjon høsten 2018 medførte endret melkeanvendelse, økte kostnader og nedbygging av likviditeten i prisutjevningsordningen for melk, ut over det som lå inne i satsene fra 1. juli 2018. Dette førte til at nye satser fra 1. januar 2019 ble vedtatt medio desember. Samtidig ble markedsregulator prisuttak på noteringspunktet redusert tilsvarende.

Endringene førte til at Landbruksdirektoratet måtte sette en styringspris på melk på 5,42 kr per liter for jordbruksavtaleåret 2018–2019, to øre lavere enn avtalt målpris.

Totalt ble det brukt 1 534 mill. liter ku- og geitemelk til å produsere melkeprodukter i 2018, hvorav 6,9 prosent ble omsatt som merkevareeksport.

ØKOLOGISK PRODUKSJON

Salget av økologiske produkter har utviklet seg positivt de siste årene, og det er potensial for økning. Dagligvarehandelen omsatte økologiske varer for 2,8 mrd. kroner i 2018, som var en økning på 200 mill. kroner fra 2017. Andelen økologisk av totalt salg var på 1,96 prosent. Samtidig har det økologiske jordbruksarealet endret seg lite de siste tre årene. I 2018 utgjorde det økologiske arealet 4,25 prosent av totalt jordbruksareal.

BEARBEIDETE JORDBRUKSVARER

I 2018 utbetalte Landbruksdirektoratet ca. 221 mill. kroner i råvarepriskompensasjon (RÅK) til næringsmiddelindustrien, ti prosent mindre enn i 2017. Dette gikk til produksjon av ca. 100 700 tonn ferdigvarer, 2 500 tonn mer enn året før.

Utbetalingene ble redusert som følge av lavere tilskuddssatser for enkelte råvarer pga. høyere råvarepriser på verdensmarkedet. Pizza og sjokolade er de ferdigvarene som mottar mest tilskudd, og størstedelen av utbetalingene går til meierivarer. Totalt mottok 40 bedrifter råvarepriskompensasjon i 2018, mot 41 bedrifter året før.

HANDEL MED BASIS JORDBRUKSVARER

INDIVIDUELLE TOLLNEDSETTELSE, GENERELLE TOLLNEDSETTELSE OG KVOTER

Landbruksdirektoratet kan gi generelle eller individuelle tollnedsettelse for import av jordbruksvarer som anses å ikke fortrenge norsk produksjon og avsetning. Ulike jordbruksvarer kan derfor i perioder ha betydelig lavere tollsats enn de som følger av tolltariffen. Ved generelle tollnedsettelse settes satsen ned for bestemte varelinjer i en bestemt periode. I 2018 ble tollsatser satt ned 299 ganger, en økning på 13 prosent fra året før.

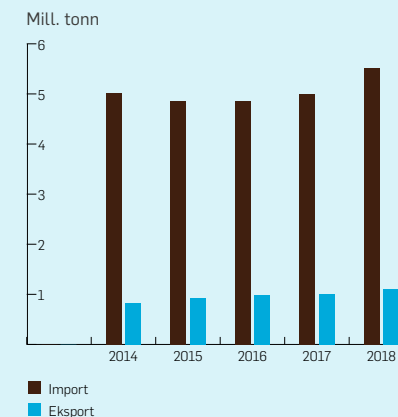
Individuelle tollnedsettelse gis etter søknad til én importør, og gjelder for import på et konkret varenummer for en fastsatt periode, og som regel for en ubegrenset mengde. I 2018 ble det innvilget 2 405 individuelle tollnedsettelse, en nedgang på 28 prosent fra året før. Nedgangen skyldtes i hovedsak en forenkling av dagens ordning, og innebærer at flere tollnedsettelse nå får lengre gyldighetsperiode. Dette gir økt forutsigbarhet for aktøren og en mer effektiv forvaltning.

Landbruksdirektoratet fordeler også kvoter, som er rettigheter til å importere et kvantum med jordbruksvarer til redusert tollsats. Dette er kvoter som vi forvalter i samsvar med handelsavtaler. I tillegg fastsettes nasjonale kvoter, blant annet for korn. I 2018 ble 70 importkvoter fordelt på auksjon. I tillegg ble seks kvoter fordelt på annen måte og fem kvoter ble fordelt til bearbeidingsindustrien. Auksjonsinntektene var på 269 mill. kroner. Det ble gjort 2 255 kvoteuttak i 2018, en oppgang på fem prosent fra i fjor.

Norge og EU er enige om ny artikkel 19-avtale som ble implementert 1. oktober 2018. I Landbruksdirektoratet har vi iverksatt

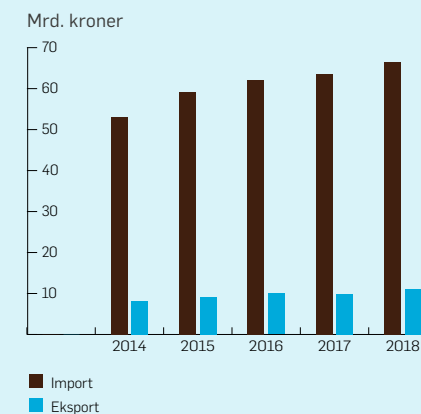
i

IMPORT- OG EKSPORTMENGDE BASIS JORDBRUKSVARER DE SISTE FEM ÅRENE

I 2018 ble det importert 5,5 mill. tonn jordbruksvarer. Dette var 10,5 prosent mer enn året før.

UTVIKLINGEN I IMPORT- OG EKSPORT-VERDI BASIS JORDBRUKSVARER DE SISTE FEM ÅRENE

I 2018 ble det importert jordbruksvarer for 66,5 mrd. kroner, en økning fra 2017 på 4,5 prosent.

endringene på våre områder, blant annet utvidede importkvoter for landbruksvarer fra EU.

Stortinget har vedtatt at Norge skal redusere tollene på import fra fattige land i GSP-systemet (Generalized System of Preferences) ytterligere. Landbruksdirektoratet har implementert endringene.

HANDEL MED BEARBEIDDE JORDBRUKSVARER

IMPORT OG EKSPORT AV BEARBEIDDE JORDBRUKSVARER

I 2018 importerte Norge ca. 530 000 tonn bearbeidede jordbruksvarer (RÅK-varer), en økning på en prosent sammenlignet med året før. Mineralvann og brødvare var fremdeles de RÅK-varene det ble importert mest av, men importen av iskrem og melkebaserte drikkevarer økte også.

Eksporten av RÅK-varer økte med 24 prosent, og nesten hele økningen skyldes økt eksport av mineralvann. Totalt ble det eksportert om lag 75 000 tonn RÅK-varer.

Rundt 500 importører søkte om tollnedsettelse for en eller flere RÅK-varer i 2018. Totalt mottok vi ca. 18 400 søknader om tollnedsettelse for RÅK-varer. Dette er tilnærmet likt som året før.

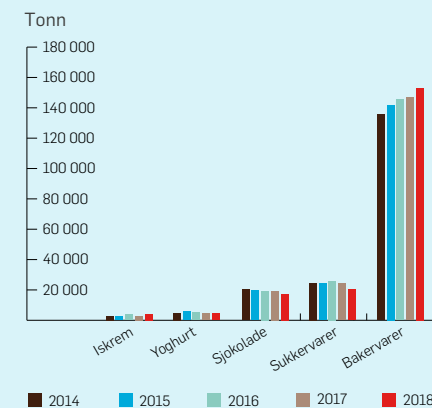
ØKT BRUK AV UTENLANDS BEARBEIDING

Norske råvarer som bearbeides i utlandet kan få tollfrihet når det ferdige produktet kommer tilbake til Norge gjennom ordningen utenlands bearbeiding.

I 2018 ble det importert 12 400 tonn til en verdi av 505 mill. kroner etter utenlands bearbeiding. Sammenlignet med året før er dette en økning på rundt 29 prosent for både mengde og verdi. Det var 31 aktører som benyttet ordningen i 2018, mot 28 året før.

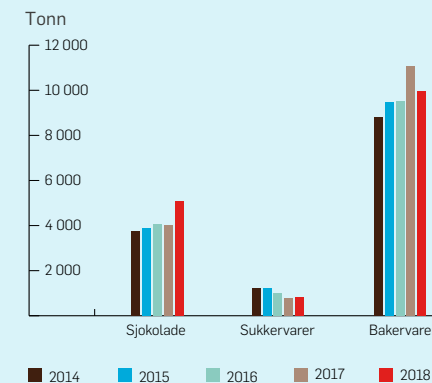
i

IMPORT AV SENTRALE RÅK-VARER

Figuren viser utviklingen i importert mengde de siste fem årene for RÅK-varene iskrem, yoghurt, sjokolade, sukkervarer og bakervarer. Det er for bakervarer vi ser en tydelig trend i importen, der det importeres mer og mer hvert år.

EKSPORT AV SENTRALE RÅK-VARER

Figuren viser utviklingen i eksportert mengde de siste fem årene for RÅK-varene sjokolade, sukkervarer og bakervarer. Det har vært en økning i eksport av sjokolade i 2018.

Samarbeid med andre

Landbruksdirektoratet samarbeider med en rekke andre statlige virksomheter. Samarbeidet skjer i hovedsak innenfor rammen av egne samarbeidsavtaler.

FYLKESMANNEN

Fylkesmannen har en sentral rolle i å iverksette landbruks- og matpolitikken på regionalt og lokalt nivå. Landbruksdirektoratet har derfor et utstrakt samarbeid med Fylkesmannen for å oppnå god lov- og tilskuddsforvaltning. Vi involverer Fylkesmannen i utredninger og utviklingsarbeid, spesielt knyttet til ordninger og oppgaver der Fylkesmannens regionale kunnskap er viktig.

For å gjøre et godt samarbeid enda bedre, utvikle kompetanse og bygge nettverk, arrangerte vi i 2018 for første gang en fagkonferanse for alle ansatte innen landbruk hos Fylkesmannen. Konferansen, som gikk over tre dager, erstattet om lag 20 årlige fagsamlinger.

Responsen var svært god. Evalueringen viste at opplegget i stor grad svarte til forventningene, men at vi kan utnytte muligheten bedre til å bygge nettverk. Dette skal vi ta hensyn til når vi arrangerer neste fagkonferanse i oktober 2019.

Med fagkonferansen effektiviserer vi samarbeidet. For Fylkesmannen er det nå kun ett treffpunkt i året for alle ansatte der kompetanseoverføring er tema. I Landbruksdirektoratet effektiviserer vi eget arbeid ved å arrangere færre samlinger, og vi synliggjør og forsterker oss som direktorat overfor Fylkesmannen.

Landbruksdirektoratet bidro også i 2018 i LMDs styringsdialog med Fylkesmannen.

MATTILSYNET

Samarbeidsavtalen mellom Landbruksdirektoratet og Mattilsynet skal sikre informasjons- og kompetanseutveksling, og legge til rette for bedre tjenester til brukerne.

I 2018 reviderte vi avtalen om utveksling av informasjon i saker om dyrevelferd. Det ble tydeliggjort hvilke saker det skal informeres om, og hvordan vi skal samarbeide om disse. Den reviderte avtalen omtaler også reindriftsområdet og utveksling av informasjon i saker om transport og slaktning av produksjonsdyr.

Dyrehelse og -velferd var et prioritert område for samarbeidet i 2018. Informasjonsutveksling ved brudd på dyrevelferdsloven sto sentralt. Vi samarbeidet om arbeid med dyrehelsepersonelloven og regelverk som grunnlag for tilskudd til veterinære reiser.

Samarbeid innen datautveksling sto også på agendaen. Vi delte erfaringer om utfordringer og muligheter knyttet til kommune- og fylkessammenslåinger. Videre delte vi erfaringer om kriseberedskap, og samarbeidet om konkrete innspill til regelverksarbeid.

Vi har årlig kontaktmøte med Mattilsynet, og samarbeidet mellom etatene etableres og utvikles på stadig nye områder.

Foto: Torbjørn Tandberg/Landbruksdirektoratet

I 2018 arrangerte vi for første gang en fagkonferanse for alle ansatte innen landbruk hos Fylkesmannen. Konferansen erstattet om lag 20 årlige fagsamlinger.

MILJØFORVALTNINGEN

Vi har samarbeidsavtaler både med Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Vi har et årlig direktørmøte bilateralt med Miljødirektoratet og et felles direktørmøte med både Miljødirektoratet og Riksantikvaren.

Vi har også et trepartssamarbeid med Miljødirektoratet og Riksantikvaren om forvaltningen av utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

Landbruksdirektoratet har i 2018 jobbet tett med Miljødirektoratet. Særlig innenfor naturmangfold og klima har det vært et utstrakt samarbeid.

På klimaområdet har vi jobbet med utredninger om planting av skog på nye arealer, restaurering av våtmark, samt i teknisk beregningsutvalg for klimagassutslipp fra jordbruket. Vi har også, sammen med Miljødirektoratet, deltatt i arbeidet med å tilrettelegge et faglig grunnlag for forhandlingene mellom regjeringen og jordbruksnæringen om mål for utslippsreduksjoner fra jordbruket. Vi er representert i direktoratsgruppen for klimatilpasning.

I arbeidet med naturmangfold har det skjedd mye i 2018. Landbruksdirektoratet har blant annet sittet i direktoratsgrupper som arbeider med fremmede organismer, truede arter og naturtyper og økologisk grunnkart. Utredning av forbud mot utenlandske treslag ble også satt i gang.

TOLLETATEN

Landbruksdirektoratet har et godt samarbeid med Tolletaten for å løse felles utfordringer. I 2018 inngikk Landbruksdirektoratet og Tolldirektoratet en oppdatert samarbeidsavtale.

Vi har årlig toppleradmøte mellom direktoratene, og vi har løpende dialog gjennom året med både Tolldirektoratet og tollregionene. I tillegg sender vi tips om kontrollobjekter til toll-etaten, for å legge til rette for målrettet kontrollvirksomhet av landbruksvarer.

Tolletaten og Landbruksdirektoratet fullførte i 2018 et arbeid med å bedre informasjonsoverføringen mellom IKT-systemene hos de to etatene. Det har gjort det enklere for oss å overvåke importen på tillatelser utstedt av oss.

Vi samarbeider også om regelverksendringer. I 2018 har Toll-direktoratet ledet en arbeidsgruppe mellom direktoratene, i forbindelse med Finansdepartementets arbeid med nytt regelverk for tollavgift og vareførsel. Gruppen har på oppdrag levert en utredning til Finansdepartementet av de områdene hvor myndighet er delegert til landbruksmyndighetene, og har også vært involvert i å gi innspill til foreløpig utkast til nytt regelverk.

STATISTISK SENTRALBYRÅ (SSB)

Landbruksdirektoratet har samarbeidsavtale med SSB, og leverer hvert år store mengder data som blir benyttet som grunnlag for produksjon av offisiell landbruksstatistikk. Det er løpende dialog gjennom året for å ivareta dette samarbeidet.

Landbruksdirektoratet er representert i Statistikkrådet, som er et rådgivende organ for Statistisk sentralbyrå og andre produsenter av offisiell statistikk i Norge. I 2018 deltok Landbruksdirektoratet på ett møte i Statistikkrådet.

NORSK INSTITUTT FOR BIOØKONOMI (NIBIO)

Landbruksdirektoratet har et utstrakt samarbeid med NIBIO bl.a. på områdene skogbruk, jordbruk, reindrift, vannmiljø, klima, forurensning, kartutvikling og -vedlikehold og datautveksling. Vi har årlig direktørmøte.

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT

Landbruksdirektoratet har gjennom flere år hatt samarbeid med NVE på naturfareområdet. Vi er representert i Naturfareforum, som ledes av NVE. Her deltar en rekke statlige institusjoner, som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Miljødirektoratet, Statens vegvesen, Bane-Nor, Meteorologisk institutt samt Kommunenes sentralforbund (KS).

Foto: Kai Berg-Petersen/Landbruksdirektoratet

Tolletaten og Landbruksdirektoratet samarbeider også om å utvikle regelverk for import av landbruksvarer. Etatslederne Øystein Børmer og Jørn Rolfsen undertegner her en oppdatert samarbeidsavtale.

NORSK-RUSSISK REINGJERDE

Langs den norske riksgrensen mot Russland er det oppført et reingjerde for å hindre at rein krysser grensen. Fylkesmannen i Troms og Finnmark har vedlikeholdsansvar for dette gjerdet. Den norske grensekommisæren arrangerer årlige møter mellom norske og russiske grensemyndigheter. I 2018 deltok Landbruksdirektoratet på to møter på Storskog i forbindelse med oppfølging av gjerdet og håndtering av rein som krysser grensa.

FINNMARKSEIENDOMMEN (FEFO)

FeFo er største grunneier i Finnmark. Landbruksdirektoratet har i 2018 samarbeidet med FeFo om kartlegging av gjeterhytter i Øst- og Vest- Finnmark reinbeiteområder. Direktoratet har i tillegg gjennomført et møte med FeFo for drøfting av mulige samarbeidsområder.

NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING (NINA)

Landbruksdirektoratet har gjennomført samarbeidsmøte med NINA. Direktoratet og NINA ønsker å utvikle et samarbeid rundt analyser og presentasjon av relevante reindriftsdata. Dette kan bidra til en vesentlig forbedring i dialogen mellom ulike aktører om hva som er status for de ulike reinbeitedistriktene/siidaene med hensyn til blant annet produksjon og tap.

Landbruksdirektoratet har i 2018 samarbeidet med Finnmarkseiendommen om kartlegging av gjeterhytter i Øst- og Vest-Finnmark reinbeiteområder.

Kommunikasjon

Landbruksdirektoratet var langt mer synlig eksternt i 2018 enn året før. Tørkesommeren var den viktigste grunnen til dette.

Vi var omtalt i til sammen 3 741 avisartikler, nettsaker og radio- og tv-innslag i 2018. Dette er en økning på hele 26 prosent fra 2017. Ikke uventet var vi aller mest synlig i juli og august.

TØRKE I ALLE KANALER

Endringer i regelverk og stor økning i antall søknader om avlings-skade krevde god kommunikasjon i en lang rekke kanaler.

Hjemmesiden vår var navet i kommunikasjonen med brukerne. Vi la stor vekt på at all informasjon om regelverksendringer, søknadsrutiner og frister alltid skulle være oppdatert og lett tilgjengelig på våre nettsider. Landbruksmediene var med på en «dugnad» for å spre viktige budskap til næringen, men også de store riksmidlene viste interesse. Vi hadde særlig stor nytte av NRK. Gjennom oppslag i rikssendinger, lokalsendinger og på nett, nådde vi bredt ut flere ganger i løpet av sommeren og høsten. Vi har tidligere vært lite synlige i etermediene. Denne trenden snudde i 2018.

Bred dekning var viktig for å få ut relevant informasjon til næringsdrivende som var rammet av tørken, men også viktig for Landbruksdirektoratet. Med et eldre fagsystem var vi avhengig av at de mange søknadene om avlingsskadeerstatning kom spredt utover høsten. Også av den grunn var det viktig å få ut budskapet «søk i tide, søk nå» til så mange som mulig.

En kommunikasjonskanal som ikke må undervurderes, var den tette dialogen mellom Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen i berørte fylker. Dette samarbeidet var en avgjørende forutsetning for at kommunikasjonen med brukerne skulle bli god.

REINTALL I MEDIA

Reduksjon av reintall var et mye omtalt tema i 2018. Den store interessen skyldtes i første rekke at reieneier Jovvset Ante Sara tapte saken han anla mot staten for å slippe å redusere antall dyr i flokken sin. I våre kommentarer til media la vi vekt på likebehandlingsprinsippet. For å sikre bærekraft og lønnsomhet i næringen må alle reieneierne rette seg etter de vedtakene Reindriftsstyret har gjort om reduksjon av reintall.

NYE NETTSIDER

I 2018 gjennomførte vi en konseptutredning for nye nettsider. Landbruksdirektoratet oppfyller per i dag ikke myndighetenes krav til universell utforming, og den publiseringsløsningen vi bruker vil trolig ikke være tilgjengelig fra 2021. Vi planlegger oppstart for prosjekt nye nettsider i 2019.

Gjennom oppslag i rikssendinger, lokalsendinger og på nett, nådde vi bredt ut flere ganger i løpet av sommeren og høsten. Vi har tidligere vært lite synlige i etermediene. Denne trenden snudde i 2018.

Digitalisering

2018 var preget av høy aktivitet i forbedringsarbeidet. Direktoratet videreutvikler kontinuerlig arbeidsprosessene, blant annet ved å utvikle systemporteføljen slik at denne blir mer brukervennlig og bidrar til effektivisering.

Vi har lagt vekt på arbeidet med utviklingen av IKT-systemet Agros og ny systemløsning for importvern og RÅK. Reindrifts-området har også vært prioritert. Vi har utviklet to nye skjema-løsninger i Altinn, samt utredet behovet for nye fagsystemer.

IKT-sikkerhet sto i fokus også i 2018. Arbeidet med å beskytte informasjonssystemene, data og tjenestene de tilbyr mot uautorisert tilgang, skade eller misbruk vil være et satsingsområde også i fortsettelsen.

Direktoratet har lagt vekt på å holde LMD godt orientert om utviklingsprosjektene på IKT-området. Vi vil i fortsettelsen intensivere den løpende rapporteringen.

IKT-MILEPÆLER I 2018

PRODUKSJONSTILSKUDD TIL 40 000 BØNDER

Landbruksdirektoratet avsluttet i 2018 arbeidet med eStil PT, den ny IKT-løsningen for produksjonstilskudd.

I februar 2018 ble det utbetalt nær 9 mrd. kroner i tilskudd fra systemet til rundt 40 000 bønder. Systemet er utviklet og ferdigstilt innenfor budsjett og til rett tid. Tilbakemeldingene fra saksbehandlere og søkere har vært svært gode.

AGROS – 17 ORDRINGER I EN LØSNING

Utviklingsprosjektet for erstatning av systemet Saturn startet opp i 2017, og skal utvikles og settes i produksjon trinnvis over tre år.

Brukerne får dermed raskt nytte av systemet, og kan samtidig gi verdifulle tilbakemeldinger som vi bruker i det videre utviklingsarbeidet.

Agros utvikles med en kjerneløsning som kan benyttes for alle ordningene, men det blir også mulig å tilby utvidelser. I januar 2018 var det premiere. Den første leveransen i Agros inneholdt tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg og Klima- og miljøprogrammet (KMP).

Hovedleveransen i 2018 var en utvidet digital selvbetjeningsløsning for søker, samt saksbehandlingsløsning, for tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. Løsningen gir betydelige forenklinger og tidsbesparelser for både søker og saksbehandler.

Løsningen hjelper søkeren med utfylling, og sørger for at søknad er komplett med korrekte data før innsending. Sakene behandles nå av kommunen alene, uten medvirkning fra Fylkesmannen. Komplekse regler og utregninger er automatisert og gir dermed trygghet for korrekte vedtak og utbetalinger. Allerede seks uker etter lansering, var gjennomsnittet av medgått tid fra innlevert søknad til utbetalt tilskudd kraftig redusert til under to uker. Løsningen er realisert ved hjelp av tilleggsfinansiering fra Difis medfinansieringsordning.

Landbruksdirektoratet avsluttet i 2018 arbeidet med den nye IKT-løsningen for produksjonstilskudd. I februar 2018 ble det utbetalt nær 9 mrd. kroner i tilskudd fra systemet til rundt 40 000 bønder.

I tillegg ble ni andre ordninger innlemmet i Agros i løpet av 2018:

- klima- og miljøprogrammet
- handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler
- utviklingstiltak innen økologisk landbruk
- tilskudd til kompetanseutvikling i landbruket
- tilskudd til genressurstiltak for husdyr, planter og skogstrær
- tilskudd til landbruksvikarvirksomhet
- tilskudd til drenering av jordbruksjord
- tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)
- tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg

Tilbakemeldingene fra saksbehandlere i kommunene, hos Fylkesmannen og fra søkere har vært svært gode.

SAMARBEID MED KS OM VEDTAK

I 2017 tok vi i bruk svarUt, fellesløsningen til Kommunenes Sentralforbund, for å sende vedtak til kommunenes arkivsystemer fra nytt system for produksjonstilskudd (eStil PT). I 2018 ble søknad og tilskuddsbrev sendt elektronisk til kommunenes sak- og arkivsystemer gjennom denne løsningen. I 2018 har Agros og eStil RMP tatt i bruk samme løsning.

I Agros benyttes løsningen også for å sende søknad, utbetalingsanmodninger og tilskuddsbrev til fylkesmennenes sak- og arkivsystemer. Dette er mulig gjort gjennom integrasjon mellom svarUt og statens felleskomponent for sikker og effektiv meldingsutveksling, eFormidling.

Bruk av svarUt sparer tid i forvaltningen, og bidrar til enhetlig og forenklet arkivering av søknader og tilskuddsbrev i kommunene og hos Fylkesmannen.

IMPLEMENTERING AV PERSONVERNFORORDNINGEN GDPR

Ny personopplysningslov har resultert i at Landbruksdirektoratet har arbeidet i store deler av 2018 med å implementere de nye personvernreglene.

Det er gjennomført kartlegging av direktoratets behandling av personopplysninger. Databehandleravtaler er utarbeidet og oppdatert for å sikre at personopplysninger vi er ansvarlige for blir ivaretatt av våre leverandører, samarbeidspartnere og andre etater.

Vi har utarbeidet en personvernerklæring som informerer om hvorfor og hvordan direktoratet behandler personopplysninger. Personvernerklæringen er lett tilgjengelig på våre nettsider og gjennom Altinn for brukere av våre digitale tjenester.

Direktoratet har hatt personvernombud de siste årene, og vi viderefører nå ordningen tilpasset de nye reglene i personvernforordningen.

NYE AVTALER

Landbruksdirektoratet har satt ut drift, vedlikehold og utvikling av IKT. I 2018 har vi byttet leverandører på alle tre områdene. Arbeidet med dette har vært ressurskrevende.

For utvikling er det inngått rammeavtale med to leverandører, for vedlikehold med én leverandør. For drift er det inngått avtale med én leverandør for hele IKT-driftsområdet, inkludert drift av fagsystemer, kontorstøtteverktøy, infrastruktur og kommunikasjon.

Overgangen fra gammel til ny leverandør er mest kritisk for driftsavtalen, store deler av 2019 vil medgå til å sikre et forsvarlig skifte.

SPESIELLE UTFORDRINGER FOR IKT I 2018

TØRKEN SOM STRESSTEST

Spesielt to tiltak krevde ekstra innsats på IKT-området; erstatning for klimabetinget avlingssvikt og ekstrautbetaling for tilskudd for grovbasert husdyrhold og grønnsakarealer.

Systemet for produksjonstilskudd kunne ikke håndtere ekstra utbetaling. I samarbeid med vår vedlikeholdsleverandør ble det utviklet en enkel og robust løsning som fungerte tilfredsstillende.

Vi har utarbeidet en personvernerklæring som informerer om hvorfor og hvordan direktoratet behandler personopplysninger. Personvernerklæringen er lett tilgjengelig på våre nettsider og gjennom Altinn.

Systemet for behandling av søknader for erstatning ved avlingssvikt er i slutten av sin livssyklus. Stor økning i antall søknader ga oss noen tekniske og kapasitetsmessige utfordringer, men etter ekstraordinær innsats fra direktoratets ansatte og våre leverandører, håndterte systemet de mange søknadene på tilfredsstillende vis ut året.

NYE IKT-PROSJEKTER OG -UTREDNINGER

NYTT DATASYSTEM FOR IMPORT OG RÅK

I 2018 startet vi arbeidet med utvikling av ny IKT-løsning for forvaltning av importvernet og RÅK, ordningen med råvarepris-kompensasjon. Det nye systemet, BRIS, skal tilby helhetlige og samordnede tjenester som bidrar til å gjøre hverdagen enkel og effektiv for målgruppene.

Prosjektet er anslått å koste 30 mill. kroner og utviklings-leverandør er valgt. BRIS skal være ferdig utviklet i 2020.

OPPDATERT SYSTEM FOR KVOTEORDNINGEN FOR MELK

I 2018 startet vi arbeidet med å utvikle ny IKT-løsning for melkekvote. Systemet skal ivareta søknadsbehandling, omsetning av melkekvoter og beregning av kvoter for hvert kvoteår.

Nåværende løsning ble implementert i 2007.

Landbruksdirektoratet har fått fullmakt fra Omsetningsrådet til å belaste fondet for omsetningsavgift på melk med inntil 30 mill. kroner for utvikling av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk.

I 2018 har vi arbeidet med gjennomgang og forenkling av forvaltningsprosesser og regelverk. Vi har også arbeidet med konkurransegrunnlag og spesifisering. Utviklingsleverandør skal velges første halvår i 2019. Prosjektet er planlagt avsluttet i 2021.

NYE DATALØSNINGER FOR REINDRIFTEN

Kritiske feil i reindriftssystemene gjorde det nødvendig å stenge de digitale tjenestene for reindriftseiere i 2017. Melding om reindrift og søknad om tilskudd ble levert på papir i 2018.

I andre halvår 2018 arbeidet vi med å utvikle midlertidige digitale selvbetjeningstjenester for melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler. Tjenestene skal lanseres i første halvår 2019.

Direktoratet har i tillegg gjennomført en konseptutredning for nye fagsystemer og digitale selvbetjeningsløsninger.

GEOGRAFISK INFORMASJONSTEKNOLOGI OG GEODATAPLAN

Geodata og geografisk informasjonsteknologi benyttes i flere av direktoratets fagområder, systemer og tjenester. Bruken er økende. Med dette grunnlag, stor nytteeffekt og et generelt økende fokus på geografisk informasjon ønsker direktoratet å ta større grep om fagområdet geomatikk i de kommende årene.

I 2018 startet vi arbeidet med å utarbeide en geodataplan. Den skal legge grunnlaget for optimal bruk og nytte av geografiske data og geografisk informasjonsteknologi i direktoratet, samt gi forslag til hvordan fagområdet geomatikk bør styres. Geodataplanen skal ferdigstilles i 1. kvartal 2019.

Følgende aktiviteter i 2018 omhandler geografisk informasjonsteknologi; mobile kartløsning for kontrolloppgaver på skogområdet, reindriftskart – anbefaling for implementering av nytt ajourholdskonsept og kartassistert løsning for søknad om reise-tilskudd ved veterinærers syke- og inseminasjonsbesøk.

SKOGSYSTEMENE MODERNISERES

Rapporten «Digitalisering av skogforvaltningen – vurdering av digitale løsninger som kan effektivisere forvaltningen på skogområdet» ble ferdigstilt tidlig i 2018.

Som en oppfølging av anbefalingene fra rapporten er vi nå i gang med et prosjekt for å modernisere og effektivisere fagsystemene for skogforvaltningen. Prosjektet skal avsluttes våren 2020 og det er først og fremst forvaltningen på kommunenivå som vil få en ny, bedre og mer effektiv løsning. I tillegg skal det gjøres tiltak for å forenkle de digitale søknadsprosessene for skog-

I 2018 startet vi arbeidet med utvikling av ny IKT-løsning for forvaltning av importvernet og RÅK.

eiere, målet er at andelen digitale søknader på området skal øke betraktelig.

Innenfor dette prosjektet er det også satt i gang et forprosjekt knyttet til mobile kartløsninger som viktig verktøy for å kunne digitalisere og forenkle kommunenes kontrolloppgaver i skogen. Det er tildelt prosjektmidler fra Difis ordning for medfinansiering til digitaliseringsprosjektet.

NY AJOURHOLDSLØSNING FOR REINDRIFTSKART

Reindriftskart består av 18 datasett, samtlige av disse er definert som en del av Det offentlige kartgrunnlaget (DOK). NIBIO har utviklet løsningen som ble åpnet for Fylkesmannen i november 2016. Det praktiske ajourholdet av dataene er tenkt gjennomført av reindriftnæringen selv.

Løsningen er ikke implementert fullt ut enda. Det er bl.a. flere organisasjonsmessige problemstillinger som må landes for å sikre en vellykket implementering. For å klarlegge disse, samt foreslå et gjennomføringsopplegg, ble rapporten «Reindriftskart – Anbefaling for implementering av nytt ajourholdskonsept» utarbeidet av direktoratet i 2018. Rapporten gir konkrete anbefalinger for hva som gjenstår av arbeid knyttet til implementeringen.

DIGITALISERING AV SØKNADSPROSESSEN FOR VETERINÆRE REISER

I 2018 ble det gjennomført konseptvurdering knyttet til digitalisering av søknadsprosessen for veterinære reiser. En kartbasert ruteberegner vil danne basis for en eventuell ny løsning, og det er gjennom konseptvurderingen klarlagt kjernefunksjonalitet og grovt kostnadsestimat.

Kartløsning med ruteberegner gjør det mulig å realisere hel-automatisert saksbehandling og utbetaling av tilskudd ved hjelp av fagsystemet Agros. Konseptvurderingen avsluttes i januar 2019. Den vil danne grunnlag for beslutning av gjennomføring av et eventuelt hovedprosjekt i 2019, samt for søknad om prosjektmidler fra Difis ordning for medfinansiering.

Vi gjennomførte en konseptvurdering for digitalisering av søknadsprosessen for veterinære reiser. En kartbasert ruteberegner vil være basis for en eventuell ny løsning.

Omstilling og organisasjonsutvikling

Landbruksdirektoratet flytter tretti arbeidsplasser til Steinkjer. Dette medførte store endringer for mange ansatte i 2018, og betydelig innsats knyttet til rekruttering og kompetanseoverføring.

Landbruksdirektoratet har et bevisst forhold til hvordan vi forvalter, utvikler og bruker medarbeiderressursene når det gjelder valgte strategier, mål og handlingsplaner. Løpende oversikt over utvikling og vedlikehold av medarbeidernes kompetanse er avgjørende for å lykkes.

Medarbeidernes og virksomhetens interesser balanseres for å oppnå best mulig effekt. Involvering gjennom dialog og medbestemmelse sikrer et godt arbeidsmiljø også hos oss. Vi

tilstreber å ha en sunn bemanningsstruktur, turnover og lønnsutvikling innenfor gjeldende rammer av statens arbeidsgiverpolitikk.

BEMANNING OG TURNOVER

Ved utgangen av 2018 hadde vi 200 ansatte fordelt på 195 årsverk. Det ble ansatt ti nye medarbeidere i ledige stillinger før årsskiftet med tiltredelse i løpet av første kvartal 2019. Disse er ikke med i oversikten per 31. desember 2018.

UTVIKLING ANSATTE OG ÅRSVERK*

	2014	2015	2016	2017	2018
Antall ansatte	221	221	224	212	200
Antall årsverk	218	214	216	204	195

* Antall ansatte og årsverk er beregnet per 31.12.2018 utfra stillingsprosenten de ansatte hadde ved årsskiftet. Adm. direktør og personer i permisjon er ikke tatt med. To personer som hospiterer i direktoratet er tatt med i denne oversikten.

Samlet turnover økte i 2018, og må ses i sammenheng med at vi flytter 30 stillinger til Steinkjer.

UTVIKLING TURNOVER, I PROSENT

	2016	2017	2018
De som gikk over i annen stilling i eller utenfor staten	5,8	9,4	16,0*
Inkludert de som gikk av med pensjon	6,7	11,8	18,5

* 21,9 prosent av de som sluttet i 2018 og ble ansatt eksternt, var direkte berørt av utflyttingen til Steinkjer.

i

NØKKELOPPLYSNINGER OM REKRUTTERING

- 43 stillinger lyst ut, 32 kunngjøring
- 15 stillinger i Oslo, fire i Alta og 13 på Steinkjer
- 885 søkere. 47 prosent menn og 53 prosent kvinner
- 34 ansatt etter kunngjøring med søknadsfrist i 2018, 14 menn og 20 kvinner
- Åtte annonser trukket på grunn av svakt søkergrunnlag; tre IKT-stillinger, to i Alta, to på Steinkjer og én intern kunngjøring
- En av stillingene på Steinkjer besatt ved annengangs kunngjøring
- 0,3 prosent søkere oppga funksjonsnedsettelse. En innkalt til intervju, men ikke innstilt
- 10,5 prosent av søkerne oppga ikke-vestlig bakgrunn. Ti innkalt til intervju, to innstilt

ETABLERING PÅ STEINKJER

Høsten 2017 ble det klart at 30 stillinger innen fagområdene erstatning, skogforvaltning, arkiv, lønn og regnskap skal flyttes fra Oslo til Steinkjer innen 2020. Vinteren 2018 fikk 32 ansatte tilbud om å følge arbeidsoppgavene sine til Steinkjer. Alle takket nei.

I forkant hadde vi omstillingssamtaler med berørte ansatte. De fikk blant annet tilbud om karriererådgiving, studieveiledning, utdanningsstipend og lønnstilskudd. Åtte medarbeidere fikk annen passende stilling internt, syv fikk jobb eksternt.

INKLUDERINGSDUGNADEN OG 5 %-MÅLET

Vi har vurdert hvordan rekrutteringsarbeidet kan innrettes for å nå 5 %-målet og målet for Regjeringens inkluderingsdugnad. Følgende tiltak ble iverksatt med virkning fra høsten 2018:

- I kunngjøringene oppfordres søkere med funksjonsnedsettelse og hull i CV-en til å søke. Hull i CV-en er også tatt inn under særskilt vurderingsgrunnlag i mal for innstilling.
- Alle ledere er informert om inkluderingsdugnaden og hvilket ansvar som påligger den enkelte leder ved rekruttering.

Ingen søkere har oppgitt at de ønsker å vurderes på grunnlag av hull i CV-en. Vi har ikke ansatt personer med funksjonsnedsettelser.

LÆRLINGSITUASJONEN

LMD har pålagt alle underliggende etater å ta inn lærlinger. Landbruksdirektoratet ble i november godkjent som lærebedrift for utdanningsretningene kontor- og administrasjonsfag og IKT-servicefag. Vi er også godkjent som medlemsbedrift i Opplæringskontoret for statlige virksomheter.

KOMPETANSEUTVIKLING

Kompetansebehovet i direktoratet er økende. Vi står overfor krav til effektivisering, samtidig som forventningene til oss øker.

For å kunne levere på stadig nye krav, vil arbeidet med strategisk kompetanseutvikling være helt sentralt. Evnen til raskt å tilegne seg ny og relevant kunnskap, foredle og videreutvikle kunnskap og erfaring bygget opp over tiår, i tillegg til å kunne dele mer på tvers og over grensene i avdelingene, vil være viktige suksessfaktorer i tiden som kommer. Landbruksdirektoratet kjenner ekstra på denne utfordringen i forbindelse med at ingen medarbeidere har valgt å bli med til Steinkjer. Det er mange års ervervet kompetanse som nå forsøkes overført til våre nye medarbeidere som er i ferd med å etablere seg i direktoratets enhet på Steinkjer.

Virkemidlene i kompetanseutviklingen er mange, vi benytter oss av de fleste.

LIKESTILLING OG LIKELØNN

Landbruksdirektoratet er opptatt av å fremme likestilling. Målet er at kvinneandelen blant ledere med personalansvar skal være minimum 40 prosent. Ved årets utgang var det 23 besatte lederstillinger, administrerende direktør er ikke tatt med. Kvinneandelen var 55 prosent.

Deltidsarbeid i direktoratet er i all hovedsak begrunnet ut fra den enkeltes behov og livssituasjon.

Foto: Trondem Landbruksdirektoratet

De tre første som ble ansatt ved den nye enheten i Steinkjer, f.v. Marianne Tanberg Haugseth, Harald Susegg og Alexandra Sunde, stilte til fotografering for å rekruttere enda flere kolleger til Trøndelag.

NOEN NØKKELTALL, I PROSENT:

	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær	
	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %	Menn %	Kvinner %
2018	1,5	6,5	4,9	6,5	2	7	1,7	5,7
2017	0	4,8	3,9	3,4	0	3,9	1,8	6,5

Høsten 2018 ble det gjennomført lokale lønnsforhandlinger. Vi opprettholdt en god likelønnsprofil. Kvinnene fikk 72 prosent av den samlede lokale potten på tariffområdet Akademikerne og 63 prosent av potten for tariffområdet LO Stat, Unio og YS Stat. Årsaken til dette er at direktoratet har en relativt høyere andel kvinner enn menn.

Samlet sett var kvinners andel av menns gjennomsnittslønn 96 prosent per 31. desember 2018. Det er tilnærmet likelønn i alle grupper.

Samlet sett var kvinners andel av menns gjennomsnittslønn 96 prosent per 31. desember 2018. Det er tilnærmet likelønn i alle grupper.

LIKELØNNSSTATISTIKKEN

	Kjønn					Lønn		
	Antall menn	Andel menn (%)	Antall kvinner	Andel kvinner (%)	Antall totalt	Menn (gj.snitt i kroner)	Kvinner (gj.snitt i kroner)	Kvinnerns lønn som andel av menns lønn (%)
Totalt i virksomheten*	71	36	127	64	198	651 383	590 933	96***
Toppleidelse (direktører)	3	50	3	50	6	1 058 395	1 001 221	95
Mellomledelse (seksjonssjefer)**	7	44	9	56	16	817 406	825 372	101
Kategori 1 (seniorrådgivere)	42	37	70	63	112	641 203	601 135	94
Kategori 2 (rådgivere)	10	24	31	76	41	533 065	513 406	96
Kategori 3 (førstekonsulenter, konsulenter og seniorkonsulenter)	4	24	13	76	17	466 285	468 141	100

* Antall ansatte inkluderer også vikarer. Adm. direktørs lønn er tatt ut da han er på lederlønnskontrakt.

** Det var tre seksjonssjefstillinger som ikke var besatt per. 31.12.18.

*** Beregningen av kvinners andel av menns snittlønn samlet i hele virksomheten er gjennomsnittet av en vektet prosentandel for de ulike stillingsgruppene.

INKLUDERENDE ARBEIDSLIV

Vi arbeider for et inkluderende arbeidsliv. For inneværende IA-periode har vi tre delmål:

• Sykefravær

– Sykefraværet skyldes primært langtidsfravær. Dette ble fulgt opp i tett samarbeid mellom nærmeste leder, NAV og bedriftshelsetjenesten.

– Også i 2018 arbeidet vi kontinuerlig med å forebygge sykefravær, blant annet gjennom ergonomiske tiltak og bruk av bedriftshelsetjenesten. Vi fulgte særlig opp langtidsfraværet og tilrettela for medarbeidere i ulike livsfaser. Alle nyansatte fikk arbeidsplassvurdering av bedriftshelsetjenesten.

• Funksjonsnedsettelse

– Landbruksdirektoratet er opptatt av å fremme mangfold og inkludering av personer med funksjonsnedsettelse. Vi tilrettelegger for dette gjennom personalpolitikken, rekrutteringsrutiner og i samarbeid med NAV.

• Avgangsalder

– Vi har som mål å stimulere eldre arbeidstakere til å stå lenger i arbeid. Dette har vi lykket med. I 2018 var den gjennomsnittlige pensjonsalderen 67,5 år.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Våren 2018 opprettet arbeidsmiljøutvalget (AMU) et lokalt arbeidsmiljøutvalg (LAMU) for våre medarbeidere i Finnmark. LAMU har laget en handlingsplan for arbeidet med arbeidsmiljøet i 2019.

Omstillingsarbeidet i direktoratet var tema i alle seks AMU-møtene i 2018. Med bistand fra bedriftshelsetjenesten ble også to viktige fagtema diskutert i AMU: sykefraværsarbeid og AKAN-rutiner.

SAMARBEID MED TJENESTEMANNORGANISASJONENE

I 2018 ble det avholdt elleve ordinære møter mellom ledelsen og tjenestemannsorganisasjonene, samt ett ekstraordinært møte om kontorlokaler på Steinkjer.

I 2018 evaluerte og reforhandlet vi direktoratets lønns- og personalpolitikk i forbindelse med lokale lønnsforhandlinger. Vi forhandlet også nytt personalreglement som er i tråd med bestemmelsene i statsansatteloven.

Også i 2018 arbeidet vi kontinuerlig med å forebygge sykefravær, blant annet gjennom ergonomiske tiltak og bruk av bedriftshelsetjenesten.

Landbruksdirektoratet som sekretariat

Landbruksdirektoratet er sekretariat for en rekke styrer, råd og utvalg. De fleste avgir egne årsrapporter.

OMSETNINGSRÅDET

Omsetningsrådet skal bidra til å balansere markedet for jordbruksvarer til lavest mulig kostnad. Omsetningsloven er det juridiske grunnlaget for markedsreguleringsystemet, og Omsetningsrådet er satt til å forvalte dette. LMD har gitt Landbruksdirektoratet sekretariatsansvaret.

I dette ligger det å kreve inn og forvalte avgiftsmidlene som skal brukes for å balansere markedet. Avgiftene fra de forskjellige varegruppene skal holdes adskilt, derfor er midlene plassert i åtte separate fond. Omsetningsavgiften fastsettes av LMD etter anbefaling fra Omsetningsrådet, og belastes primærprodusenten som en sats per kg eller liter solgt vare. Omsetningsrådet er vedtaksmyndighet for bruken av avgiftsmidlene.

Rådet består av elleve medlemmer som representerer myndighetene, forbrukerne, faglagene, samvirkeorganisasjonene, industrien og handelen. Landbruksdirektoratet forbereder sakene til rådet og følger opp vedtakene som fattes. Rådet har delegert myndighet til å fatte vedtak i saker av ikke prinsipiell karakter.

Omsetningsrådet forvaltet i 2018 et budsjett på om lag 680 mill. kroner, og behandlet 127 saker. 13 møter ble avholdt, mot 7 og 9 møter i henholdsvis 2016 og 2017. De største utfordringene for markedsreguleringen i 2018 var den vanskelige avsetningssituasjonen for sau og lam, i tillegg til tørkesommeren. Det ble i 2018

satt i gang en gjennomgang av Omsetningsrådets regelverket og ordninger. Dette arbeidet vil ferdigstilles i 2019.

Omsetningsrådet avgir en egen årsmelding.

FORSKNINGSMIDLER TIL JORDBRUK OG MATINDUSTRI

Landbruksdirektoratet er sekretariat for Forskningsstyrene for jordbruk og matindustri. I 2018 forvaltet disse styrene omtrent 220 mill. kroner og behandlet 46 styresaker.

I alt er det lagt ut seks utlysninger, hvorav tre er fellesutlysninger med Norges forskningsråd. Det er innvilget 12 forskerprosjekter og ni innovasjonsprosjekter, samt 17 utredninger og forprosjekter. Antall søknader er ca. tre ganger høyere enn de som innvilges, så konkurransen er stor.

Styret for forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA) og styret for fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) gir ut egne årsrapporter.

REINDRIFTSSTYRET

Reindriftsstyret skal behandle de sakene som følger av reindriftsloven og av instruksen for styrearbeidet. I tillegg er Reindriftsstyret faglig rådgiver for Landbruksdirektoratet, for reinforskning og rettleidingstjenesten. Landbruksdirektoratet er sekretariat og utøvende organ for Reindriftsstyret.

De største utfordringene for markedsreguleringen i 2018 var den vanskelige avsetningssituasjonen for sau og lam, i tillegg til tørkesommeren.

Styremedlemmene velges for en periode på fire år. Fire medlemmer oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet og tre av Sametinget. I 2018 valgte Sametinget å ikke oppnevne medlemmer. I juni ble det derfor oppnevnt nytt styre med fire representanter.

I 2018 ble det forberedt og gjennomført fem møter. Styret har behandlet 61 saker, bl.a. flere saker om ulovlige reingjerder.

Som rådgiver i reindriftsfaglige spørsmål, har styret kommet med innspill til endringer i avkortningsreglene for tilskudd til siida-andeler og tamreinlag. Styret har også fremmet ønske om unntak for eiendomsskatt på gjeterhytter og gjerdeanlegg.

REINDRIFTENS UTVIKLINGSFOND

Reindriftens utviklingsfond (RUF) skal, gjennom bruk av økonomiske virkemidler, bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftspolitiske målene. RUF har et eget styre med fire medlemmer oppnevnt av LMD og NRL.

RUF-styret gjennomførte seks møter i 2018. Direktoratet er sekretariat for styret og avlegger fondets regnskap.

ØKONOMISK UTVALG

Økonomisk utvalg legger årlig frem rapporten «Totalregnskapet for reindriftsnæringen». Rapporten gir økonomisk grunnlagsmateriale om reindriften som utgangspunkt for reindriftsforhandlingene.

Utvalget oppnevnes av avtalepartene med to medlemmer hver, og LMD oppnevner leder i samråd med NRL. Landbruksdirektoratet er sekretariat. I 2018 ble det gjennomført tre møter.

KLAGENEMNDA FOR MERKESAKER

Klagenemnda for merkesaker er oppnevnt av Reindriftsstyret, og består av fem medlemmer fra ulike reinbeiteområder, med Landbruksdirektoratet som sekretariat. Nemnda behandler klager på reinmerkesøknader som merkenemndene i de seks reinbeite-

områdene har behandlet, og der fylkesmennene har sekretariatsfunksjonen.

Klagenemnda avholdt fire møter i 2018. Det ble forberedt og behandlet 19 saker. Utenom vanlige klagesaker, ga klagenemnda innspill til utfyllende retningslinjer for merkenemndenes arbeid, som merkenemndene i Troms og Nordland har laget. Reindriftsstyret skal godkjenne disse retningslinjene.

Funksjonstiden for nåværende klagenemnd for merkesaker gikk ut 31. desember 2017. Reindriftsstyret forlenget funksjonstiden til 31. desember 2019.

NORSK-FINSK REINGJERDEKOMMISSJON

Den norsk-finske reingjerdekommissjonen skal iverksette «konvensjon mellom Norge og Finland om oppfølging og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak for å hindre at rein kommer inn på det andre rikets område». Konvensjonen trådte i kraft 1. januar 2017. Kommisjonen har vedtatt å oppføre et nytt reingjerde fra Angeli i Nord-Finland til Levajok i Øst-Finnmark.

LMD har gitt Landbruksdirektoratet ansvaret for planlegging og oppføring av det nye gjerdet. Direktoratet startet arbeidet i 2017, og det skal avsluttes innen 1. januar 2022. Den norske delegasjonen er ledet av LMD, med Landbruksdirektoratet som sekretariat. I 2018 avholdt den norsk/finske kommisjonen tre møter. I tillegg avholdt den norske delegasjonen tre arbeidsmøter.

MARKEDSUTVALGET FOR REINKJØTT

Markedsutvalget for reinkjøtt ble opprettet av NRL og staten i reindriftsforhandlingene i 2010. Landbruksdirektoratet er sekretariat for utvalget, som avholdt fem møter i 2018. Utvalgets arbeid er finansiert over reindriftsavtalen.

Markedsutvalgets oppgave er først og fremst å sikre reinkjøttet positiv oppmerksomhet hos forbruker. Dette gjøres hovedsakelig gjennom generisk markedsføring av reinkjøtt i samarbeid med

Foto: Kai Berg-Petersen/Landbruksdirektoratet

Det nye Reindriftsstyret ble oppnevnt i juni, f.v. veterinær/gårdbruker Gaute Elvesæter Helland, gårdbruker/ordfører Hege Nordheim-Viken, fylkesmann Lodve Solholm og reindriftsutøver Alf Johansen.

Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK). Videre samarbeider markedsutvalget med Innovasjon Norge, gjennom Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, om konferanser og arrangementer slik som for eksempel Matstreif, om Reinkjøttkonferansen og stand på Matstreif. I 2018 ble det produsert en ny film til lansering i forbindelse med Samefolkets dag i 2019.

UTVIKLINGSFONDET FOR SKOGBRUK

Utviklingsfondet for skogbruket har som formål å fremme forskning, utvikling, informasjon og opplæring innen skogbruket. Fondet prioriterer anvendt FoU-virksomhet med klare problemstillinger og mål, samt tydelig forankring i skognæringen. Styret oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, og er sammensatt av representanter for Skogbrukets Landsforening, Norges Skogeierforbund, NORSKOG og skogforvaltningen. Landbruksdirektoratet er sekretariat for fondet. Styret avlegger eget regnskap og årsmelding.

SENTRALE INNTRUKNE RENTEMIDLER FRA SKOGFONDET

Renter av skogfond (rentemidler) er renteinntektene fra innestående skogfond som står i banker. Rentemidlene forvaltes av skogbruksmyndighetene på kommunalt, fylkes- og sentralt nivå. De skal brukes til administrasjon av skogfundsordningen, til å dekke eventuelle tap i forbindelse med innkreving av skogfond, samt til fellestiltak som kommer skogbruksnæringen til gode.

Et rådgivende utvalg med medlemmer som representerer Norges skogeierforbund, skogeierandelslagene, NORSKOG, fylkesmennene og kommunene evaluerer direktoratets bruk av midlene og gir innspill og råd til ordningen. Direktoratet avlegger eget regnskap og årsmelding for fondet.

KLAGENEMNDA FOR NATURSKADESAKER

Klagenemnda er oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet, har seks møter i året og består av fem medlemmer. Nemnda er en uavhengig klageinstans for Landbruksdirektoratets avgjørelser etter naturskadeerstatningsloven. Klagenemnda er også klageinstans for avgjørelser tatt av forsikringselskapene i saker etter naturskadeforsikringsloven.

I 2018 behandlet Klagenemnda 68 klager på vedtak fattet av Landbruksdirektoratet, og 18 forsikringsklager. I forsikringssakene har Klagenemnda kompetanse til å avgjøre spørsmålet om det foreligger en naturskade, og om betingelsene for avkorting er til stede. Andre klagegrunner rettes til Finansklagenemnda.

KLAGENEMNDA FOR KVOTEORDNINGEN FOR MELK

Klagenemnda for kvoteordningen for melk ble avviklet 1. juni 2018. Landbruksdirektoratet hadde sekretariatsansvaret.

Frem til nemnda ble avviklet, behandlet den fem klagesaker i 2018. Det er LMD som nå er klageinstans for ordningen.

Foto: NTB

Klagenemnda for naturskadesaker behandlet 68 klager på vedtak fattet av Landbruksdirektoratet, og 18 forsikringsklager.

Saksbehandlingstid for klagesaker

Saksbehandlingstiden for klagesaker varierer mellom forvaltningsområdene. Stor variasjon i sakenes kompleksitet medfører ulik behandlingstid.

REDUSERT BEHANDLINGSTID FOR KLAGER PÅ PRODUKSJONSTILSKUDD

Saksbehandlingstiden for klagesaker innenfor produksjonstilskudd (inkludert driftfellesskap) var ni måneder i snitt. Det er en reduksjon på 3–9 måneder siden 2017, der saksbehandlingstiden var 12–18 måneder.

Direktoratet har startet prosjektet «akseptabel klagesaksbehandlingstid». Prosjektet har som mål å forkorte saksbehandlingstiden til seks måneder for saker som kommer inn fra 1. januar 2020.

Flere av sakene har medført en gjennomgang av foretakenes regnskaper og driftsform, og derfor krevd store ressurser. Videre har mange av sakene store konsekvenser for foretakene, som medfører at det stilles strenge krav til saksbehandling.

Av de 81 sakene som ble behandlet i 2018, omhandlet 26 av klagesakene søknad om dispensasjon fra søknadsfristen. Siden tilskudd til tørkerammede foretak baserte seg på tall fra foretakenes søknad om produksjonstilskudd 15. mars 2018, åpnet departementet for at foretak som ikke hadde søkt innen fristen kunne levere søknad frem til 29. oktober. Dette medførte at foretakene som hadde søkt om dispensasjon fra søknadsfristen 15. mars og 15. oktober 2018, fikk innvilget sin søknad.

HUSDYRKONSESJON

Husdyrkonsesjonsområdet er også omfattet av prosjektet «akseptabel klagesaksbehandlingstid». I 2018 var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for husdyrkonsesjonssaker 11 måneder. Dette er en reduksjon på 1–7 måneder sammenlignet med 2017. Flere av sakene som ble avsluttet i 2018 hadde pågått over flere år. Det medgikk, i likhet med i 2017, betydelige ressurser til å bistå Regjeringsadvokaten med driftsfellesskapssaker i rettsapparatet.

Innenfor velferds- og veterinærordningene var behandlingstiden på klagesaker i 2018 mellom 1 måned og 2,5 måneder.

EIENDOMSLOVGIVNING, NATURSKADELOV OG NATURSKADEERSTATNINGSLOV

På området for eiendomslovgivningen er saksbehandlingstiden for klagesaker og omgjøringsbegjæringer etter jordlov, konsesjonslov og fjellov i gjennomsnitt fire måneder.

For klagesaker etter naturskadeloven og naturskadeerstatningsloven varierte saksbehandlingstiden mellom to uker og tre måneder.

I 2018 var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for husdyrkonsesjonssaker 11 måneder.

Rapporter

RAPPORTER TIL JORDBRUKSOPPGJØRET 2018

- Tilskudd til avløsning av jordbrukere ved sykdom og fødsel, mv. Alternative tilknytningskrav (Ldir-rapport nr. 7/2018)
- Markedsrapport 2017 (Ldir-rapport nr. 4/2018)
- Omverdenen til norsk landbruk og matindustri (Ldir-rapport nr. 5/2018)

RAPPORTER TIL REINDRIFTSAVTALEN 2018

- Økonomisk utvalg – Totalregnskap for reindriftsnæringen – Regnskap 2017 og budsjett 2018 (Ldir-rapport nr. 31/2018)
- Ressursregnskap for reindriftsnæringen – For reindriftsåret 1. april 2017 – 31. mars 2018 (Ldir-rapport nr. 30/2018)
- Reindriftens utviklingsfond (RUF) – Statusrapport per 31.12.2017 (Ldir-rapport nr. 6/2018)
- Reindriftens utviklingsfond (RUF) – Faglige vurderinger per 31.12.2017 (Ldir-rapport nr. 16/2018)
- HMS i reindrifta – Forslag til samarbeidsmodell med Norsk Landbruksrådgivning (Ldir-rapport nr. 33/2018)

ANDRE RAPPORTER

- Regulering av smågrisproduksjon og utkjøp av svineprodusenter (Ldir-rapport nr. 24/2018)
- KOSTRA landbruk – ei vurdering av rapporteringa for 2017 (Ldir-rapport nr. 22/2018)
- Kvartalsrapporter om konkurransesituasjonen til bearbejdede jordbruksvarer – RÅK-industrien (Ldir-rapport nr. 20/2018, 23/2018 og 29/2018)
- Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer 2017. (Ldir-rapport nr. 9/2018)
- Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer 1. halvår 2018. (Tillegg til Ldir-rapport nr. 9/2018)
- Målprisrapport 2017–2018. (Ldir-rapport nr. 25/2018)

Utredninger der Landbruksdirektoratet har bidratt i sekretariat eller med faglige innspill

- Direktoratet var i 2018 sekretariat for en partssammensatt arbeidsgruppe som utredet en ordning med driftsvansketilskudd. Arbeidsgruppen ble ledet av LMD, og rapporten ble levert 1. mars 2018.
- Direktoratet var sekretariat for utredning om melkeproduksjon på flere kvoter. Arbeidsgruppen ble ledet av LMD, og rapporten ble levert 1. mars 2018 (Ldir-rapport nr. 11/2018).
- Direktoratet var i 2018 sekretariat for en arbeidsgruppe som leverte innspill til strategi for økologisk landbruk.
- Landbruksdirektoratet ledet et prosjekt med Miljødirektoratet og Mattilsynet, som utarbeidet forslag til revidert forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav.
- Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet var sekretariat for et partssammensatt utvalg som gjennomgikk eksisterende ordninger for støtte til klimatiltak på gårdsnivå, med sikte på å styrke og målrette innsatsen for reduserte utslipp.
- Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Miljødirektoratet, utredet potensialet for reduksjon av klimagassutslipp i jordbruket i perioden 2021–2030.
- Landbruksdirektoratet utarbeidet forslag til en praktisk metode for å kunne dokumentere dybde på myrareal ved nydyrking.

Regelverksutvikling

FORSKRIFTEMDRINGER

- Forskrift for Reindriftens utviklingsfond ble endret 26. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018.
- Nytt kapittel i forskrift for Reindriftens utviklingsfond – ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap (kapittel 9).
- Forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning ble endret 26. juni 2018 fra 1. juli 2018.
- Forskrift om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med slakting ble endret 26. juni 2018 fra 1. juli 2018.
- Ny forskrift om tilskudd til fjerning av reindriftens gamle gjerdemateriell i Øst-Finnmark reinbeiteområde i 2018–2019.
- Forskrift om tilskudd til fjerning av reindriftens gamle gjerdemateriell i Vest-Finnmark reinbeiteområde i 2017–2018 26. juni 2018 opphevet med virkning fra 1. juli 2018.
- Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er endret 26. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018.
- Ny forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag er fastsatt 26. juni 2018 fra 1. juli 2018.
- Forskrift om tidligpensjon i reindriften er endret 26. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018.
- Forskrift om satser for, og beregning av erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjonen ble endret 1. august 2018, 21. august 2018 og 22. november 2018.
- Forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør ble endret to ganger: 15. juni med virkning fra 1. juli, og 19. desember med virkning fra 1. januar 2019.
- Forskrift om satser for frakttilskudd til transport av kraftfôr, med virkning fra 1. februar 2018.
- Forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør ble endret 19. desember 2018, med virkning fra 1. januar 2019.
- Landbruksdirektoratet har bidratt med faglig innspill i forbindelse med LMDs arbeid med forskrift om Reindriftens utviklingsfond.
- I samarbeid med tolletaten har vi gått gjennom ordningen for innenlands bearbeiding. Som et resultat av gjennomgangen er det besluttet at forskrift om innenlands bearbeiding skal flyttes fra Finansdepartementet til Landbruks- og matdepartementet. Videre arbeid med ny forskrift ledes av LMD med deltakelse fra Landbruksdirektoratet.
- Forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer ble endret 23. mars 2018, hvor man gjorde presiseringer knyttet til teknisk overnotering for målprisvarer og individuelle tollnedsettelse.

- Landbruksbruksdirektoratet har utredet og fastsatt instruks som skal gjelde for Fylkesmannens utforming av de regionale forskriftene knyttet til regionale miljøprogram.
- Landbruksdirektoratet har utarbeidet utkast til:
 - endringer i forskrift om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.
 - endringer i forskrift om tidligpensjon til jordbrukere
 - endringer i forskrift om landbruksvirksomhet
- Landbruksbruksdirektoratet har utarbeide utkast til forskrift vedrørende overføring av oppgavene med utvalgte kulturlandskap fra Fylkesmannen til kommunene som et ledd i kommunereformen.
- Landbruksbruksdirektoratet utarbeidet utkast til forskriftsjusteringer slik at etablering av dekke som forhindrer nedbør i eksisterende gjødsellager kan innlemmes som tilskuddsberettiget tiltak i SMIL-ordningen fra 2019.
- Landbruksdirektoratet utarbeidet utkast til forskriftsjusteringer i forskrift om tilskudd for levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg, gjeldende fra 2019.

I 2018 utarbeidet Landbruksdirektoratet utkast til endringer i forskrift om tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel.

Styring og kontroll

Landbruksdirektoratet har også i 2018 vektlagt arbeidet med en målrettet og effektiv kontroll med tilskuddsforvaltningen i landbruket. Risiko- og vesentlighetsvurderinger har dannet grunnlaget for kontrollarbeidet.

Vi har arbeidet med styrking av rutiner som ivaretar dette internt, og med kontrolltiltak som sikrer at dette er tilfredsstillende hos Fylkesmannen og kommunene. Det er fortsatt behov for utvikling på dette området i tiden som kommer. Vi har særlig stor oppmerksomhet rettet mot fylkesmennenes oppfølging av kommunenes forvaltning av de landbrukspolitiske virkemidlene. I 2018 har vi prioritert metodeutvikling og opplæring både internt og eksternt hos Fylkesmannen.

NY ØKONOMI- OG VIRKSOMHETSINSTRUKS

I februar 2018 fikk Landbruksdirektoratet ny økonomi- og virksomhetsstyringsinstruks. Etter gjennomgang av den interne instruksjonen har vi jobbet med å dokumentere rutiner som sikrer forsvarlig forvaltning og gode saksbehandlingsrutiner.

SIKKERHET OG BEREDSKAP

Styringssystemet for sikkerhet er revidert, styrende dokumenter er oppdaterte og rutiner forenklet. Dette har vært vurdert som vesentlig for å ha et håndterbart system for operativ bruk.

I 2018 ble det ikke rapportert sikkerhetshendelser med høy alvorlighetsgrad. Samlet for direktoratet registrerte vi 15 sikkerhetshendelser: 12 med lav alvorlighetsgrad og 3 med middels alvorlighetsgrad. 14 av 15 hendelser angikk informasjonssikkerhet.

Nytt beredskapsplanverk er utarbeidet og tatt i bruk. Det har ikke vært hendelser som har utløst beredskapsrutinene.

Direktoratet deltok i en mindre øvelse knyttet til NATO-øvelsen Trident Juncture. En planlagt beredskapsøvelse i desember 2018 ble flyttet til 2019 på grunn av skifte av sikkerhetsleder.

Landbruksdirektoratet har hatt en avtale med et eksternt firma som bistår operativt ved eventuelle hendelser som kan utløse beredskapsorganisasjonen, samt ved rådgivning knyttet til beredskap. Avtalen har gitt tilgang til beredskapspersonell med god operativ kompetanse. Avtalen er nå sagt opp. Ny anskaffelse vil skje i løpet av første halvår 2019.

RISIKOSTYRING OG KONTROLL

Alle økonomiske og juridiske virkemidler er risikovurdert de siste tre årene. I 2018 ble vurderingene oppdatert for 27 av ordningene. Vurderingene ble utvidet til å omfatte risikovurderinger av flere av de administrative arbeidsprosessene. Alle større IKT-prosjekter, samt prosessen for etablering på Steinkjer, risikovurderes.

I 2018 tok vi i bruk et IKT-system for samarbeids- og dokumentasjonsdeling. Systemet skal på sikt inneholde en systematisk oversikt over alle rutiner og annen nødvendig informasjon som trengs

I 2018 ble det ikke rapportert sikkerhetshendelser med høy alvorlighetsgrad.

for å sikre en korrekt og forsvarlig saksbehandling. Formålet er å sikre skriftlige saksbehandlingsrutiner og kompetanseoverføring for alle ordninger. Ordningene som skal forvaltes ved den nye enheten i Steinkjer, er de første som har blitt tatt inn.

Utrednings- og rådgivningsoppdragene som Landbruksdirektoratet får fra LMD, samles i egne handlingsplaner med jevnlig intern rapportering på fremdrift og status.

Rapportering på regnskap og budsjett utgjør totalt om lag 11 ulike rapporteringer i løpet av året. I tillegg har direktoratet intern rapportering. Samlet sett gir dette god styring og kontroll i virksomheten.

En betydelig del av beløpene som utbetales av direktoratet gjøres etter vedtak gjort hos Fylkesmannen og i kommunene. Direktoratet gir instruksjoner til saksbehandlingen gjennom rundskriv. Oppfølging og kontroll skjer gjennom styringssignaler i tildelingsbrev til Fylkesmannen og gjennom årsrapportering. Vi gjennomgår styringssignaler og rapportering årlig for å forvise oss om at delegert forvaltning etterlever krav og instruksjoner. Fylkesmannen har krav om gjennomføring av forvaltningskontroll av 20 prosent av kommunene i fylket. Rapporteringen på denne aktiviteten benyttes av direktoratet for å analysere status i kommunene, samt vurdere om det må gjøres tiltak.

TIPS OM MISLIGHETER

Landbruksdirektoratet mener det er viktig for tillitten og legitimiteten til de landbrukspolitiske virkemidlene at det ikke jukses med disse. Vi har etablert en mulighet for å tipse anonymt om mulig svindel på våre nettsider. Her ber vi om tips om mulig juks med tilskudd og reguleringer innen Landbruksdirektoratets forvaltningsområde. Det kommer relativt få tips, men vi ser en liten økning fra 20 tips i 2017 til 24 i 2018.

MØTE MED RIKSREVISJONEN

Regnskapene for Landbruksdirektoratet og Reindriftens utviklingsfond ble godkjent uten anmerkninger.

I det årlige møtet med Riksrevisjonen fikk direktoratet gode tilbakemeldinger på samarbeid og oppfølging.

I 2018 ble det gjennomført regnskapskontroll for ordningene tilskudd til norsk ull og pristilskudd for kjøtt, samt en etterlevelsesrevisjon av direktoratets forvaltning av tilskudd til skogsveier.

Vi har etablert en mulighet for å tipse anonymt om mulig svindel på våre nettsider. Her ber vi om tips om mulig juks med tilskudd og reguleringer.

Vurdering av fremtidsutsikter

Hovedoppgavene for Landbruksdirektoratet fremover er å bidra til å iverksette ny landbrukspolitikk, holde trykket oppe på digitalisering og få til en god omstilling og etablering på Steinkjer.

Landbruksdirektoratet bidrar til å sette landbruks- og matpolitikken ut i live gjennom målrettet og effektiv forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler rettet mot landbruksbasert næringsliv. Vi har også en sentral rolle med å gi råd til Landbruks- og matdepartementet om utviklingstrekk, hvordan politikken virker og hva som bør gjøres fremover.

Landbruksnæringen er viktig for Norge. Den produserer sunn mat, tømmer og fellesgoder. Den genererer betydelige inntekter og gir grunnlag for lønnsom næringsvirksomhet og arbeidsplasser rundt om i hele landet.

Det synes å være bred enighet om at det er et potensial for økt verdiskaping basert på ressurser fra landbruket. For å utløse dette potensialet, er det behov for dyktige og innovative næringsaktører, satsing på forskning og utvikling (FoU) i både privat og offentlig regi og en kompetent og innovativ forvaltning. Godt samarbeid både nasjonalt og internasjonalt vil også bli viktig fremover.

NY LANDBRUKSPOLITIKK

Regjeringen la i 2016 og 2017 frem tre Stortingsmeldinger som blir viktige for Landbruksdirektoratet i årene fremover.

Meld.St.11 (2016–2017) «Endring og utvikling – en framstidsret-

tet jordbruksproduksjon» ble behandlet i Stortinget våren 2017. Den legger opp til en forenkling av virkemidlene, færre offentlige inngrep, økt konkurranse og en mer markedsbasert og forbrukerorientert produksjon.

Meld. St.6 (2016–2017) «Verdier i vekst – Konkurransedyktig skognæring» omtaler regjeringens politikk for skog- og trenæringen. Meldingen ble behandlet tidlig i 2017. Det legges vekt på økt bærekraftig avvikning med styrket miljøhensyn, et verdikjedeperspektiv, økt konkurransekraft og mulighetene for skogen i et grønt skifte.

Meld. St.32 (2016–2017) «Reindrift – Lange tradisjoner – unike muligheter» ble behandlet våren 2017. Det legges vekt på økologisk bærekraftig drift, økt produksjon og verdiskaping i næringa.

Oppfølging av disse meldingene, sammen med arbeidet på miljø og klimaområdet, vil være sentralt for Landbruksdirektoratets faglige arbeid i årene fremover.

DIGITALISERING

Landbruksdirektoratets arbeidsprosesser involverer foruten direktoratets ca. 200 medarbeidere, om lag 300 ansatte hos fylkesmennene og 700 i kommunene. Næringsdrivende innen landbruk,

Landbruksdirektoratet flytter inn i midlertidige lokaler på Steinkjer i februar 2019, og i varige lokaler fra september 2019. Vi har stor tro på at berørte tjenester skal kunne leveres med tilstrekkelig kvalitet fra Steinkjer innen 1. oktober 2020.

næringsmiddelindustri og handel er alle berørte av våre tjenester og beslutninger.

Digitalisering av Landbruksdirektoratets virksomhet innebærer omfattende og grunnleggende endringer på alle nivå, fra virksomhetens prosesser og ansatte til styring og teknologi. Ved å bli mer digitale, kan vi tilby bedre tjenester til de vi er til for, jobbe mer effektivt og skape nye løsninger.

Vi er godt posisjonert for videre digitalisering. Ved å bruke kompetente og robuste eksterne IKT-partnere til drift, forvaltning og utvikling, kan direktoratets ansatte fokusere på våre kjerneoppgaver og forbedring av disse. Våre digitale løsninger vil være i kontinuerlig utvikling. Direktoratet har i de senere årene realisert flere sentrale fagsystemer som gir muligheter for ytterligere digitalisering av virksomheten. I 2019–2021 vil vi fortsatt måtte prioritere og få på plass flere sentrale fagsystemer og publikumsløsninger.

Landbruksdirektoratet kan oppnå effektiviseringsgevinster ved å automatisere prosesser og oppgaver. Et slikt eksempel, som mest sannsynlig vil realiseres i 2019/2020, er «veterinære reiser». Vi vil på sikt vurdere å løfte frem prosessautomatisering slik at vi kan hente ut ytterligere gevinster i alle deler av forvaltningsprosessen. Imidlertid må utviklingstakten tilpasses øvrige utviklingsaktiviteter og ikke minst finansiering av initiativene.

OMSTILLING OG UTFLYTTING

I oktober 2017 ble det kjent at 30 årsverk i Landbruksdirektoratet skal flyttes til Steinkjer innenfor fagområdene regnskap, arkiv, skogbruk, erstatning og arealbruk. Omstillingsperioden ble satt til tre år.

Ansatte som ble berørt av utflyttingen fikk tilbud om å følge oppgavene til Steinkjer, samtlige takket nei. Landbruksdirektoratet er en kompetanseorganisasjon, med ansatte og deres kompetanse som den viktigste innsatsfaktoren. Ved utgangen av 2018 hadde vi rekruttert 13 av 30 nye medarbeidere med arbeidssted Steinkjer.

Rekrutteringsarbeidet startet i 2018, og planen er at alle 30 skal være på plass på Steinkjer i løpet av 2019. Ved å holde denne fremdriftsplanen, skal vi sikre tilstrekkelig kompetanseoverføring til nye medarbeidere i omstillingsperioden.

Det er viktig for oss å sikre at vi har kvalitet i leveransene samtidig som vi skal ivareta ansatte som blir direkte og indirekte berørt. Mange medarbeidere har sluttet i Landbruksdirektoratet. Noen har fått annen passende stilling internt, og en del vil gå av med pensjon i løpet av omstillingsperioden. Bevilget omstillingsbudsjett gir oss mulighet for å avvikle tilsettingsforhold i Oslo på en god måte innenfor gjeldende betingelser og regelverk.

Landbruksdirektoratet flytter inn i midlertidige lokaler på Steinkjer 1. februar 2019, og i varige lokaler 1. september 2019. Vi har stor tro på at berørte tjenester skal kunne leveres med tilstrekkelig kvalitet fra Steinkjer innen 1. oktober 2020.

LANDBRUK OG KLIMA

Endringer i klima påvirker betingelsene for produksjon både i jordbruk, reindrift og skogbruk. Klimaforskerne mener vi får et våtere og varmere klima. Snøen vil legge seg senere på høsten og smelte tidligere på våren og vi får mer og hyppigere nedbør. Men klimaendringene kan også gi svært høye temperaturer og/eller lange perioder med minimal nedbør som ligner på det vi opplevde tørkesommeren 2018. Norge må derfor iverksette tiltak for klimatilpassing for å redusere omfanget av naturskader.

For landbruket kan endringene føre til forlengelse av vekstsesongen, vi kan få større avlinger, men samtidig mer krevende drifts- og beiteforhold. Det kan bli økt risiko for skader, avlingstap og forurensing fra landbruket. Det er økt interesse for å ta i bruk frø- og plantesorter som har potensial for større avlinger. Utfordringen med nye sorter som ikke er tilpasset norske forhold kan være økt risiko for avlingssvikt og økonomisk tap. Dette krever stor oppmerksomhet i årene fremover.

Foto: Landbruksdirektoratet

Ved utgangen av 2018 hadde vi rekruttert 13 av 30 nye medarbeidere med arbeidssted Steinkjer. Her er bygget, som bl.a. skal huse Landbruksdirektoratets enhet, under oppføring.

Regjeringen har bestemt at Norge innen 2030 skal redusere sine utslipp av klimagasser med minst 40 prosent sammenlignet med i 1990. Utslipp fra landbruket omfattes av klimamålet, og landbruket må så langt som mulig ta sin del av reduksjonene. Samtidig er det et mål å øke norsk jordbruksproduksjon. Landbruksdirektoratet må regne med at arbeidet med å finne frem til effektive tiltak og virkemidler for et jordbruk med lavest mulig utslipp og som utnytter ressursene effektivt, vil kreve betydelig innsats fremover. Det vil også være viktig å utvikle virkemidler som kan understøtte skogens positive bidrag i karbonregnskapet.

Landbruksdirektoratet har bred og solid kompetanse, og dyktige og arbeidsomme medarbeidere. Vi har stor tro på at vi vil lykkes i å fylle samfunnsoppdraget vårt på en god måte fremover, men vi vet det vil bli krevende.

Endringer i klima påvirker betingelsene for produksjon både i jordbruk, reindrift og skogbruk. Klimaforskerne mener vi får et våtere og varmere klima.

Årsregnskap

Ledelseskommmentar årsregnskap 2018

Landbruksdirektoratet har i oppgave å føre regnskap for fire statlige fond. For Landbrukets utviklingsfond og Reindriftens utviklingsfond har vi forvaltningsansvar, disse er inkludert i vårt årsregnskap. Fondet for forskningsavgift på jordbruksprodukter og Utviklingsfondet for skogbruk har egne styrever som avlegger egne årsregnskap. Disse regnskapene blir publisert på direktoratets hjemmeside.

I tillegg er direktoratet sekretariat for og forvalter av de ikke-statlige ordningene prisutjevningsordningen for melk og sentralt inntrukne rentemidler. Regnskapene for disse ordningene inngår ikke i årsrapporten og revideres av private revisjonsfirma.

Vi er også sekretariat for Omsetningsrådet inkludert Kvoteordningen for melk. Omsetningsrådet har eget styre som avlegger regnskap og utarbeider egen årsrapport. Denne blir publisert på direktoratets hjemmeside.

BEKREFTELSE

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Landbruks- og matdepartementet i instruks for økonomi- og virksomhetsstyring. Regnskapet gir et dekkende bilde av Landbruksdirektoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Landbruksdirektoratet bekrefter også at bevilgningsrapportering og fondsregnskapene for Landbrukets utviklingsfond og Reindriftens utviklingsfond gir et dekkende bilde for fondenes virksomhet.

VURDERING AV VESENTLIGE FORHOLD

LANDBRUKSDIREKTORATET – ENDRINGER I FORHOLD TIL TILDELING

I 2018 har Landbruksdirektoratet samlet disponert tildeling på utgiftssiden med 231,4 mill. kroner, jf. bevilgningsrapporteringen og note A, kap. 1142, post 01. Etter justering for inntekter kap. 4142.01 Driftsinntekter, refusjoner m.m. som direktoratet har i samband med bl.a. sekretariatsarbeid, administrasjon av fond og ordninger har Landbruksdirektoratet et samlet mindreforbruk på omlag 6,9 mill. kroner som utgjør 2,9 prosent av bevilgningen. Direktoratet har hatt stram styring med økonomien i et år som har vært preget av utlokaliseringprosessen til Steinkjer og merarbeid knyttet til ekstremtørken. Av mindreforbruket er 4 mill. kroner midler som er bundet til avtaler om PC-kjøp og ny IKT-driftsavtale i 2019.

Landbruksdirektoratet er tildelt til sammen 17,3 mrd. kroner på utgiftskapitler som benyttes til å forvalte tilskudd og erstatninger, herunder ordninger som forhandles over reindriftsavtalen og over jordbruksavtalen. For pristilskudd, direktetilskudd, utviklingstiltak og velferdstiltak har vi en utnyttelsesgrad på rundt 95 prosent av bevilgning. For tilskudd til husholdningene ser vi en økning på om lag 2 mrd. kroner sammenlignet med 2017, som i hovedsak

Direktoratet har hatt stram styring med økonomien i et år som har vært preget av utlokaliseringprosessen til Steinkjer og merarbeid knyttet til ekstremtørken.

skyldes erstatningsutbetalinger knyttet til tørkesommeren og en ekstra utbetalingsrunde av produksjonstilskudd. Samlet på posten har vi et merforbruk på 829,4 mill. kroner. For erstatninger på post 1142.73, knyttet til plantesykdom, MRSA og radioaktivitet har vi derimot hatt svært få saker i år og rekordlave utbetalinger, kun 68 prosent av tildelingen er benyttet. For erstatninger knyttet til naturskade ble det i 2018 mottatt og behandlet langt færre saker enn forventet, 80 prosent av tildelt ramme ble benyttet.

BELASTNINGSFULLMAKTER FRA ANDRE INSTANSER

Direktoratet fikk i 2018 en belastningsfullmakt fra Difis medfinansieringsordning på til sammen 3,6 mill. kroner. Midlene er gått til to prosjekter. For prosjektet forenkling og effektivisering av tilskuddsordningen for avløsning ved sykdom og fødsel er fullmakten på 1,75 mill. kroner benyttet i sin helhet. Digitalisering av forvaltningsprosess på skogområdet er noe forsinket grunnet prioritering av systemtilpasning av ELF (skadeutbetalingssystem) og erstatningsutbetalinger etter tørkesommeren. Av bevilgningen på 1,8 mill. kroner gjenstår 1,4 mill. kroner vi vil be om å få overført for å dekke planlagt systemutvikling i 2019.

Landbruksdirektoratet hadde en belastningsfullmakt på 14,3 mill. kroner fra Miljødirektoratet til utbetaling av midler til klimaplaning på nye areal. Dette var et pilotprosjekt i 3 fylker. Kun 1 mill. kroner av belastningsfullmakten står ubrukt.

Det er også gitt en belastningsfullmakt på kap. 1100 post 21 fra LMD på 300 000 kroner. Midlene er brukt til utvikling av ny KOSTRA-applikasjon hos NIBIO, som skal bidra til enklere og bedre rapportering fra kommunene på omdisponering av dyrka og dyrkbar mark. Videre er midlene brukt til jordvern fagsamling for fylkesmennene på Landbruksdirektoratets fagkonferanse høsten 2018. Fullmakten er brukt i sin helhet.

Direktoratet har to ordninger der vi har fått tilsagnsfullmakt som innebærer fullmakt til å binde opp statens midler over flere år. Ansvaret er knyttet til gitte, ikke innfridde tilsagn om erstatning

og tilskudd. Under ordningen Naturskade, erstatninger (kap. 1148, post 71) er ansvaret per 31. desember 2018 på 83,5 mill. kroner og tilsagnsfullmakten er på 61,4 mill. kroner. Differansen skyldes hovedsakelig at utbetalingene på slutten av året ble lavere enn forventet, med tilsvarende høyere ansvar. Tilskudd til verdiskapningstiltak i skogbruket (kap. 1149, post 71) har et ansvar per 31. desember 2018 på 129,8 mill. kroner og tilsagnsfullmakten er på 130 mill. kroner.

LANDBRUKSDIREKTORATET – ENDRINGER MOT FOREGÅENDE ÅR

Landbruksdirektoratet har en inntekt på 47,2 mill. kroner på kap. 4142.01. Dette er en nedgang på 3,5 mill. kroner fra 2017, men 4,9 mill. kroner mer enn inntektskravet.

Artskontorapporteringen jf. note 1 viser samlede inntekter på 47,6 mill. kroner. 41,6 mill. kroner er inntekter fra statlige fond og ordninger som skal dekke Landbruksdirektoratets utgifter knyttet til vår forvaltning, administrasjon og regnskapsføring av disse. I henhold til veileder for fond skal det ikke føres utgifter til lønn, reiser og kjøp av tjenester direkte i fondene. Utgiftene må derfor føres i Landbruksdirektoratets regnskap og refunderes. Andre inntekter knyttet til fondene utgjør 6 mill. kroner.

Rapporterte utbetalinger til lønn og sosiale utgifter er 156,7 mill. kroner som er en nedgang på 3,3 mill. kroner fra 160,0 mill. kroner i 2017, jf. note 2. Utbetaling til drift beløper seg til 93 mill. kroner i 2018, en reduksjon på 1 mill. fra 2017, jf. note 3. Andel lønn og sosiale utgifter utgjør dermed 63 prosent. Landbruksdirektoratet får også finansiert deler av IKT-utvikling og lønnsutgifter over andre ordninger enn eget driftskapittel. For direktoratets eget driftskapittel utgjør utbetaling av lønn og sosiale utgifter 154,4 mill. som utgjør 67 prosent av bevilgningen.

Det har kun vært mindre investeringer i 2018, jf. note 5. Det ble inngått en avtale for innkjøp av nye PC-er til en verdi av 2,1 mill. kroner, men investeringen blir ikke kostnadsført før 2019 da leverandør ikke hadde varer på lager.

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten, jfr. note 6, har økt med 15,1 mill. kroner sammenlignet med 2017. For Forskningsavgift på landbruksprodukter fikk en merutgift 5,3 mill. kroner på kap. 1137.54. Avgiftsinntektene ble lavere enn først prognosert i august for kjøtt og korn, og lå omtrent på beregnet nivå for de andre produktgruppene, samt import. I Prop. 1 S (2017–2018) er det gitt en merinntektsfullmakt mellom kap. 1137.54 og 5576.70, som innebærer at hele merinntekten blir godskrevet Finansdepartementet gjennom året. Tilsvarende merinntekt på 5,3 mill. kroner overføres fondet for forskningsmidler på landbruksprodukter og disponeres av styret.

Salg av importkvoter ble i 2018 på 269,6 mill. kroner i 2018, en økning fra 2017 på 42,5 mill. kroner. Budsjettet var basert på resultatene for 2017 og et anslag for økte auksjonsinntekter som følger av utvidet Artikkel 19-kvoter til EU. Budsjettet ble derfor økt med 78 mill. kroner sammenlignet med 2017. Ved nysaldering i november 2018 ble anslaget oppdatert for faktiske inntekter fra hovedrunden og økte kvoter for korn. Avvik fra totalrammen skyldes at faktiske inntekter ble marginalt lavere enn anslaget, og at innbetaling av noen kvoter har forfallsdato neste kalenderår.

I 2017 var det i forhold til 2018 flere saker der direktoratet fikk tilbakeført midler etter tvangsfullmakt, avkortning og standardisert erstatning for brudd på konsesjonsloven. Samlet sett var disse inntektene på 20,9 mill. kroner i 2017, mot tilsvarende 1,5 mill. kroner i 2018.

Note 7 gir oversikt over tilskuddsforvaltningen i 2018. Overføring til fond, utbetalinger av tilskudd, erstatninger og stønader beløp seg til 17,3 mrd. kroner i 2018. I 2017 var tilsvarende utbetaling på 15,6 mrd. kroner. Dette er en økning på 1,77 mrd. kroner. Endringen skyldes i all hovedsak økte utbetalinger til erstatninger og annen kompensasjon grunnet tørkesommeren.

Overføring til statlige fond gjelder årets bevilgning til Landbrukets utviklingsfond (LUF), Reindriftens utviklingsfond (RUF), Utviklings-

fondet for skogbruket og Fondet for forskningsavgift på jordbruksprodukter.

Tilskudd til kommuner er overføringer som gjelder veterinærdekning i kommunene. Tilskudd til fylkeskommuner gjelder overføringer til forvaltning av genetiske ressurser. Tilskudd til ikke-finansielle foretak og husholdninger gjelder utbetalinger av de fleste tilskuddene direktoratet forvalter, samt erstatninger til foretak (bønder, skogeiere og reieiere) og private personer. Tilskudd til ideelle organisasjoner gjelder overføring til Norske Reindriftsamers Landsforbund, Norsk Landbruksrådgivning, tilskudd til klimarådgivning på gårder og tilskudd til semintjenester. Tilskudd til statsforvaltningen gjelder tilskudd til sykepengeordningen i jordbruket og reindriften, samt overføring til Landbrukets utviklingsfond og Fylkesmannen på ordningene planting av skog på nye arealer (klimaplanting), vedlikehold skogsvei og tilskudd til tettere planting ved forynging av skog. Videre gjelder det utbetaling til NIBIO for vedlikehold av arealressurskart og forvaltning genetiske ressurser.

LANDBRUKETS UTVIKLINGSFOND

Midler fra Landbrukets utviklingsfond skal brukes til tiltak som tar sikte på å styrke og bygge ut næringsgrunnlaget på landbruks-eiendommer. Rammer og forutsetninger blir fastsatt av Stortinget hvert år etter jordbruksoppgjøret. Landbruks- og matdepartementet fastsetter forskrifter og/eller nærmere regler for forvaltningen og fordeler midlene til tilskuddsforvalterne. De ulike forvaltningsorganene kan fastsette utfyllende retningslinjer ved behov. Utgiftene til administrasjon mv. blir dekket av fondsmidlene etter nærmere retningslinjer og rammer fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Tilskudd og lån som blir betalt tilbake, går inn i fondet. Fondets kapital er plassert på rentebærende konto innenfor statens konsernkontoordning i Norges Bank, samt gjennom Innovasjon Norges (IN) utlånsvirksomhet.

Fondsregnskapet for 2018 viser et underskudd på 134,8 mill. kroner. Det var prognosert et underskudd på 300 mill. kroner. Avviket skyldes hovedsakelig en overføring til fondet på 75 mill. kroner fra 1149.75 for utbetaling senere og at det ble utbetalt 60 mill. kroner

mindre enn prognosert da enkelte ordninger er blitt mer forsinket og har vært mindre etterspurt enn forventet.

Fondets ansvar er per 31.12.2018 2 659,9 mill. kroner inkl. rentestøtte, og har økt med 120,4 mill. kroner. Mange av LUF-ordningene er prosjekter som ofte går over flere år, og mange av utbetalingene vil derfor komme en stund etter innvilget søknad. Rammen til fondet økte både i 2017 og 2018. Denne økningen gjør at ansvaret i fondet fortsetter å øke.

REINDRIFTENS UTVIKLINGSFOND (RUF)

Reindriftens utviklingsfond skal, gjennom bruk av økonomiske virkemidler, bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftspolitiske mål. Økonomiske rammer og føringer for øvrig blir fastsatt av Stortinget etter de årlige reindriftsavtaleforhandlingene. Landbruks- og matdepartementet fastsetter forskrifter. Reindriftens utviklingsfond har eget styre, som forvalter deler av fondet.

Fondsregnskapet for 2018 viser et underskudd på 2,8 mill. kroner. Inntektssiden består hovedsakelig av bevilgningen over reindriftsavtalen for 2017/2018 på 28,95 mill. kroner etter overføringer, samt renteinntekter, tilbakebetaling av lån, innbetalt pramme-

avgift og en innbetaling. Kostnadssiden gjelder utbetaling av tildelinger som er vedtatt i 2018 og tidligere år. Fondets egenkapital per 31.12.2018 var 52,9 mill. kroner og fondets ansvar per 31.12.2018 utgjorde 31,2 mill. kroner. Til sammenligning var tilsvarende tall per 31.12.2017 henholdsvis 55,7 mill. kroner og 35,1 mill. kroner.

TILLEGGSOPPLYSNINGER

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Landbruksdirektoratet, Landbrukets utviklingsfond og Reindriftens utviklingsfond. Årsregnskapene er ikke ferdig revidert per d.d. Revisjonsberetningen vil bli publisert på Landbruksdirektoratets nettsider.

Oslo, 15. mars 2019

JØRN ROLFSEN
administrerende direktør
Landbruksdirektoratet

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for Landbruksdirektoratet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»).

Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Belastningsfullmaktene for utvikling av IKT-systemer føres ikke på tilskuddskonti, derfor får vi differanser på beløpene som er rapportert under bevilgnings- og artskontorrapporteringen. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERINGEN

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Landbruksdirektoratet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet

tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

ARTSKONTORRAPPORTERINGEN

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Landbruksdirektoratet har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2018

Landbruksdirektoratet

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindreutgift
1137	Næringsrettet matforskning mv.	54	Næringsrettet matforskning mv.	A	159 700 000	165 058 864	-5 358 864
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer	71	Tilskudd til genressursforvaltning	A, B	12 644 000	5 060 108	7 583 892
1142	Landbruksdirektoratet	01	Driftsutgifter	A,B	231 427 000	229 541 765	1 885 235
1142	Landbruksdirektoratet	45	Større utstyrkjøp og vedlikehold	A,B	4 387 000	560 174	3 826 826
1142	Landbruksdirektoratet	50	Arealressurskart	A	7 643 000	7 643 000	0
1142	Landbruksdirektoratet	60	Tilskudd til veterinærdekning	A	146 153 000	146 152 859	141
1142	Landbruksdirektoratet	70	Tilskudd til fjellstuer	A	819 000	799 401	19 599
1142	Landbruksdirektoratet	71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark	A,B	8 725 000	2 828 253	5 896 747
1142	Landbruksdirektoratet	72	Erstatninger	A	467 000	466 872	128
1142	Landbruksdirektoratet	73	Tilskudd erstatninger m.m.	A	55 610 000	32 178 745	23 431 256
1142	Landbruksdirektoratet	74	Kompensasjon til dyreeiere som blir	A	1 000 000	0	1 000 000
1142	Landbruksdirektoratet	75	Tilskudd til klimarådgivning på	A,B	14 554 000	7 175 397	7 378 603
1142	Landbruksdirektoratet	80	Radioaktivitetstiltak	A,B	1 000 000	908 850	91 150
1148	Naturskade - erstatninger	22	Naturskade -	A,B	743 000	69 505	673 495
1148	Naturskade - erstatninger	71	Naturskade -	A	105 300 000	84 652 615	20 647 385
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket	51	Tilskudd til Utv.fondet for skogbruket	A	3 523 000	3 523 000	0
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket	71	Tilskudd til verdiskapningstiltak til	A,B	71 031 000	71 006 656	24 344
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket	73	Tilskudd til skog, klima- og energitiltak	A,B	44 872 000	26 669 878	18 202 122
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	18 396 000	11 904 509	6 491 491
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	50	Fondsavsetninger	A	1 123 685 000	1 123 685 000	0
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	70	Markedsregulering	A,B	288 838 000	283 649 264	5 188 736

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindreutgift
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	71	Tilskudd til erstatninger m.m	A	838 000 000	1 667 390 394	-829 390 394
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	73	Pristilskudd	A	3 338 880 000	3 341 336 516	-2 456 516
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	74	Direkte tilskudd	A,B	8 553 510 000	8 537 164 180	16 345 820
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	77	Utviklingstiltak	A,B	261 980 000	252 676 169	9 303 831
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	78	Velferdsordninger	A,B	1 452 700 000	1 441 747 204	10 952 796
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet	A	36 650 000	36 650 000	0
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	72	Tilskudd til organisasjonsarbeid	A	6 500 000	6 500 000	0
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	A,B	76 713 000	71 068 140	5 644 860
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	79	Velferdsordninger	A,B	2 631 000	2 318 602	312 398
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets	71	Erstatningsansvar m.m.		0	98 225	
0540	Direktoratet for forvaltning og IKT	25	Belastningsfullmakt fra DIFI		0	2 181 876	
1100	Landbruks- og matdepartementet	21	Belastningsfullmakt fra LMD		0	299 152	
1420	Miljødirektoratet	01	Belastningsfullmakt fra Miljødirektoratet		0	300 000	
1420	Miljødirektoratet	37	Belastningsfullmakt fra Miljødirektoratet		0	13 222 811	
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter		0	13 502 108	
Sum utgiftsført					16 868 081 000	17 589 990 090	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2018	Merinntekt og mindreinntekt (-)
4142	Landbruksdirektoratet	01	Driftsinntekter	B	42 196 000	47 178 970	4 982 970
4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m	85	Mårkedsordning for korn		0	1 163 479	1 163 479
5511	Tollinntekter	71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter		275 000 000	269 634 684	-5 365 316
5576	Sektoravgifter under LMD	70	Forskningsavgift på landbruksprodukt		159 700 000	165 058 864	5 358 864
5605	Renter av statskassens kont.beh. og andre fordringer	83	Renteinntekter		0	205 492	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	1 733 739	
5700	Folketrygdens inntekter	71	Trygdeavgifter		0	50 800 000	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		0	17 119 072	
Sum inntektsført					476 896 000	552 894 299	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						17 037 095 791	
Kapitalkontoer							
60087703	Norges Bank KK/utbetalinger					-17 089 452 860	
711090	Endring i mellomværende med statskassen					52 357 069	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst				31.12.2018	31.12.2017	Endring
711090	Mellomværende med statskassen				113 471 814	61 114 745	-52 357 069

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Landbruksdirektoratet

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
113754		159 700 000	159 700 000
113971	5 844 000	6 800 000	12 644 000
114201	6 319 000	225 108 000	231 427 000
114245	2 575 000	1 812 000	4 387 000
114250		7 643 000	7 643 000
114260		146 153 000	146 153 000
114270		819 000	819 000
114271	7 165 000	1 560 000	8 725 000
114272		467 000	467 000
114273		55 610 000	55 610 000
114274		1 000 000	1 000 000
114275	14 554 000	0	14 554 000
114280	1 000 000	0	1 000 000
114822	743 000	0	743 000
114871		105 300 000	105 300 000
114951		3 523 000	3 523 000
114971	13 731 000	57 300 000	71 031 000
114973	11 872 000	33 000 000	44 872 000
115021	7 304 000	11 092 000	18 396 000
115050		1 123 685 000	1 123 685 000
115070	4 828 000	284 010 000	288 838 000
115071		838 000 000	838 000 000
115073		3 338 880 000	3 338 880 000
115074	18 912 000	8 534 598 000	8 553 510 000
115077	2 888 000	259 092 000	261 980 000
115078	35 809 000	1 416 891 000	1 452 700 000
115151		36 650 000	36 650 000
115172		6 500 000	6 500 000
115175	1 113 000	75 600 000	76 713 000
115179	231 000	2 400 000	2 631 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Landbruksdirektoratet

Kapittel og post	Stikkord	Mer utgift (-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings- fullmakter	Mer utgift (-)/ mindre utgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter (-) iht merinntekts- fullmakt (justert for eventuell mv.a.)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
113971	"kan overføres"	7 583 892		7 583 892		7 583 892	13 600 000	7 583 892
114201/414201		1 885 235		1 885 235	4 982 970	6 868 205	11 255 400	6 868 205
114245	"kan overføres"	3 826 826	3 180 897	645 929		645 929	3 111 000	645 929
114271	"kan overføres"	5 896 747	3 089 757	2 806 990		2 806 990	4 360 000	2 806 990
114275	"kan overføres"	7 378 603		7 378 603		7 378 603	20 000 000	7 378 603
114280	"kan overføres"	91 150		91 150		91 150	0	0
114822	"kan overføres"	673 495		673 495		673 495	0	0
114971	"kan overføres"	24 344		24 344		24 344	138 270 000	24 344
114973	"kan overføres"	18 202 122		18 202 122		18 202 122	66 483 000	18 202 122
115021	"kan overføres"	6 491 491		6 491 491		6 491 491	23 774 000	6 491 491
115070	"kan overføres"	5 188 736		5 188 736		5 188 736	593 315 000	5 188 736
115074	"kan overføres"	16 345 820		16 345 820		16 345 820	16 494 411 000	16 345 820
115077	"kan overføres"	9 303 831		9 303 831		9 303 831	500 268 000	9 303 831
115078	"kan overføres"	10 952 796		10 952 796		10 952 796	2 884 911 000	10 952 796
115175	"kan overføres"	5 644 860		5 644 860		5 644 860	163 950 000	5 644 860
115179	"kan overføres"	312 398		312 398		312 398	4 850 000	312 398

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

MOTTATTE BELASTNINGSFULLMAKTER

Vi har mottatt to belastningsfullmakter fra Difi på hhv 1,750 og 1,850 mill. kroner på kapittel 0540, post 25 som ikke er benyttet i sin helhet. Vi har mottatt en belastningsfullmakt fra Landbruks- og matdepartementet på 0,3 mill. kroner på kapittel 1100, post 25 som nesten er benyttet fullt ut. Vi har mottatt to belastningsfullmakter fra Miljødirektoratet på 0,3 mill. kroner på kapittel 1420, post 01 som er benyttet i sin helhet og 14,306 mill. kroner på kapittel 1420, post 37 som ikke er benyttet fullt ut. De ubrukte midlene skal benyttes til planting og dette vil foregå i 2019. Det er gjort avtale om eventuell replanting og vi vil be om overføring av ubrukte midler.

AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER (UTGIFTSFØRT AV ANDRE)

Vi har gitt Fylkesmannen i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag fullmakt til å belaste kapittel 1142 post 45 med utgifter til oppfølging av Norges ansvar for grensegjerdene mot Sverige, Finland og Russland, vedlikehold av CWD-gjerdet i Mørkedalen og oppfølging av reinbeiteavtaler i Røros-regionen. I tillegg har Fylkesmannen i Finnmark fullmakt til å belaste kapittel 1142 post 71 med utgifter til telling av rein, oppfølging av godkjente bruksregler og riving av ulovlig oppsatt gjerde, og Fylkesmannen i Troms, Nordland og Trøndelag fullmakt til å belaste kapittel 1142 post 71 med utgifter til telling av rein. Fullmaktene er ikke benyttet fullt ut.

FULLMAKT TIL Å OVERSKRIDE DRIFTSBEVILGNINGER MOT TILSVARENDE MERINNTEKTER

Virksomheten har fullmakt til å overskride kapittel 1142, post 01 med merinntekter under kapittel 1142, post 01 og har ikke brukt denne fullmakten i 2018. I henhold til veileder for fond skal det ikke føres utgifter til lønn, reiser og kjøp av tjenester direkte i fondet. Disse utgiftene må derfor føres i Landbruksdirektoratets regnskap og refunderes. Av en merinntekt på 4,983 mill. kroner utgjør refusjon fra fondene 5,232 mill. kroner.

ROMERTALLSVEDTAK

Virksomheten har fullmakt til å overskride bevilgning på kapittel 1137, post 54 mot tilsvarende merinntekt på kapittel 5576, post 70, jfr Romertallsvedtak II i Prop. 1 S (2017-2018). Fullmakten er benyttet i 2018.

Virksomheten har fullmakt til å overskride kapittel 1142, post 01 med inntil 0,5 mill. kroner ved forskuddtering av utgifter til tvangsflytting av rein, jfr Romertallsvedtak III i Prop. 1 S (2017-2018). Fullmakten er ikke benyttet i 2018.

Naturskade, erstatninger har fått en tilsagnsfullmakt på 61,4 mill. kroner. Ansvar (gitte, ikke innfridde tilsagn om erstatning) er pr 31.12.2018 på 83,5 mill. kroner. Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket har fått en tilsagnsfullmakt på 130 mill. kroner. Ansvar (gitte, ikke innfridde tilsagn om tilskudd) er pr 31.12.2018 på 129,8 mill. kroner. Tilsagnsfullmaktene er gitt i Prop. 1 S (2017-2018) i Romertallsvedtak IV og senere endret i Prop. 29 S (2018-2019).

MULIG OVERFØRBART BELØP

Mindreforbruket på kapittel 1139, post 71 skyldes hovedsaklig tidsforskyvninger i planlagte prosjekter.

Mindreforbruket på kapittel 1142, post 01 skyldes i hovedsak kostnader til overgang til ny driftsavtale, kjøp av nye PCer, samt tidsforskyvning i planlagte prosjekter.

Mindreforbruket på kapittel 1142, post 45 skyldes tildelte midler fra kapittel 1142, post 80 i nysaldeirngen, samt forskyvning av pågående prosjekter.

Mindreforbruket på kapittel 1142, post 71 skyldes tidsforskyvninger i planlagte prosjekter.

Mindreforbruket på kapittel 1142, post 75 skyldes forskyvning av planlagte prosjekter.

Mindreforbruket på kapittel 1142, post 80 skyldes begrenset behov for tiltak innen radioaktivitet. Bevilgningen kan ikke overføres ytterligere.

Mindreforbruket på kapittel 1148, post 22 skyldes stor oppgavemengde grunnet tørkesommeren. Bevilgningen skulle vært benyttet til å gjennomføre de siste implementeringstiltakene for ny naturskadeerstatningslov. Bevilgningen kan ikke overføres ytterligere.

Mindreforbruket på kapittel 1149, post 71 skyldes forskyvning eller flerårige prosjekter som tar tid å iverksette.

Mindreforbruket på kapittel 1149, post 73 skyldes at midlene bevilges til flerårige prosjekter som det tar tid å iverksette.

Mindreforbruket på kapittel 1150, post 21 skyldes forskyvning av aktivitet mellom år. Bevilgningen benyttes tilsluttføring av av nytt fagsystem for produksjonstilskuddene som ble tatt i bruk i 2017, samt utvikling av fagsystemet Agros, utvikling ny IKT-løsning for importvern og RÅK (BRIS).

Mindreforbruket på kapittel 1150 og postene 70, 74, 77 og 78 bes overført til bruk under jordbruksforhandlingene.

Mindreforbruket på kapittel 1151, postene 75 og 79 bes overført til bruk under reindriftsforhandlingene.

Oppstilling av artskontorapporteringen

Landbruksdirektoratet

	Note	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Andre innbetalinger	1	47 580 455	50 705 532
Sum innbetalinger fra drift		47 580 455	50 705 532
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	156 769 175	160 024 928
Andre utbetalinger til drift	3	93 026 359	94 029 325
Sum utbetalinger til drift		249 795 534	254 054 253
Netto rapporterte driftsutgifter		202 215 079	203 348 720
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	30 041	427
Utbetaling av finansutgifter	4	15 904	30 034
Sum investerings- og finansutgifter		45 945	30 461
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		45 945	30 461
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	437 541 217	422 443 992
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		437 541 217	422 443 992
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	17 327 047 988	15 558 270 962
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		17 327 047 988	15 558 270 962
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		255 041	268 342
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		17 119 072	17 193 946
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		13 502 108	13 196 935
Trygdeavgift konto 1988 (ref. kap. 5700, inntekt)		50 800 000	73 600 000
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-54 672 005	-77 865 353
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		17 037 095 791	15 261 340 799

Oversikt over mellomværende med statskassen

Eiendeler og gjeld	2018	2017
Fordringer ansatte	3 400	18 000
A-konto forskudd slakteri	79 884 573	53 717 936
A-konto forskudd meieri	41 946 385	40 307 996
Skyldig skattetrekk	-10 394 029	-10 333 797
Skyldig forskningsavgift	-631 826	-531 122
Skyldig omsetningsavgift	6 511 365	-17 796 617
Forskuddskonto innbetalt av leverandør	0	-196 520
Skyldig offentlige avgifter	0	-51 277
Annen kortsiktig gjeld	-4 120 574	19 514
Skyldig overproduksjonsavgift	272 520	-4 039 368
Sum mellomværende med statskassen	8 113 471 814	61 114 746

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2018	31.12.2017
Annen driftsrelatert inntekt, inntektskravet	41 608 422	41 432 858
Diverse tilfeldige inntekter (inntektpost 01-29)	5 972 034	9 272 675
Sum andre innbetalinger	47 580 455	50 705 532

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2018	31.12.2017
Lønn	126 273 451	128 375 868
Arbeidsgiveravgift	17 119 072	17 193 946
Pensjonsutgifter*	14 240 892	14 773 183
Sykepenger og andre refusjoner(-)	-5 747 725	-6 001 316
Andre ytelser	4 883 485	5 683 247
Sum utbetalinger til	156 769 175	160 024 928

Antall årsverk: **195** **204**

*For 2018 er arbeidsgivers andel av pensjonspremien til SPK 11,65 prosent.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2018	31.12.2017
Husleie	16 902 960	16 822 510
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	66 209	135 770
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	4 866 361	4 599 657
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	39 899	156 903
Mindre utstysanskaffelser	687 859	648 489
Leie av maskiner, inventar og lignende	2 965 664	2 679 946
Kjøp av fremmede tjenester	55 192 713	53 265 044
Reiser og diett	4 510 784	5 079 067
Kurs og seminarer for egne og eksterne deltagere	2 340 240	3 813 775
Saksomkostninger ved overskjønn og klagesaker	837 153	1 194 937
Øvrige driftsutgifter	4 616 517	5 633 226
Sum andre utbetalinger til drift	93 026 359	94 029 325

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2018	31.12.2017
Renteutgifter	15 904	30 034
Sum utbetaling av finansutgifter	15 904	30 034

Note 5 Utbetaling til investeringer

	31.12.2018	31.12.2017
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	30 041	427
Sum utbetalt til investeringer	30 041	427

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2018	31.12.2017
Salg importkvoter	269 634 684	227 084 580
Forskningsavgift overført Finansdepartementet	165 058 864	173 130 152
Prisutjevning kraftfôr	1 163 479	1 277 587
Renteinntekter til staten (Statskonto 560583)	205 492	57 769
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	1 478 698	20 893 903
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	437 541 217	422 443 992

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2018	31.12.2017
Overføringer til statlige fond	1 328 916 864	1 493 731 152
Tilskudd til kommuner	146 152 859	142 440 143
Tilskudd til fylkeskommuner	991 000	600 000
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	3 721 236 122	3 938 853 348
Tilskudd til husholdninger	11 905 672 909	9 735 143 805
Tilskudd til ideelle organisasjoner	95 126 016	94 128 044
Tilskudd til statsforvaltningen	128 952 218	153 374 470
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	17 327 047 988	15 558 270 962

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2018 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2018 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler			
Kundefordringer	10 532 330	0	10 532 330
Andre fordringer	121 834 358	121 834 358	0
Sum	132 366 688	121 834 358	10 532 330
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-4 214 793	0	-4 214 793
Skyldig skattetrekk	-10 394 029	-10 394 029	0
Skyldige offentlige avgifter			0
Annen kortsiktig gjeld	1 947 517	2 031 485	-83 968
Sum	-12 661 306	-8 362 544	-4 298 762
Sum	119 705 382	113 471 814	6 233 568

Prinsippnote for fondene

Årsregnskap for statlige fond er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.6 og Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016, punkt 8.

Landbrukets utviklingsfond og Reindriftens utviklingsfond ble opprettet ved vedtak i Stortinget. Et statlig fond er en formuesmasse (kapital) som regnskapsmessig er adskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover ett budsjettår. Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Betalingsformidling skal skje gjennom statens konsernkontoordning og likvidene skal oppbevares på oppgjørskonto i Norges Bank. Beholdninger på oppgjørskonti overføres til nytt år.

Landbruksdirektoratet er gitt fullmakter til å overføre årets bevilgning fra statsregnskapet til fondet i henhold til Prop. 1 S, samt å utbetale fra fondet etter vedtak gjort av styret.

Øvre del av oppstillingen viser hva som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap, vises i oppstillingens nedre del.

Fondsregnskapet tilsvarer oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter. Fondsregnskapet er utarbeidet etter kontantprinsippet. Det innebærer at inntektene (overføringer til fondet) vises i oppstillingen av resultatet når de er innbetalt. Utgifter (overføringer fra fondet) vises i oppstillingen av resultatet når de er utbetalt.

Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret. Periodens resultat er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring fra fondet og resultatet viser netto endringer i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Landbrukets utviklingsfond

Beholdninger rapportert i likvidrapport

	Note	2018	2017
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		1 641 182 324	1 566 022 553
Endringer i perioden		-96 972 784	75 159 771
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank		1 544 209 540	1 641 182 324

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	Note	2018	2017	Endring
811104	Beholdninger på konto i Norges Bank		1 544 209 540	1 641 182 324	-96 972 784

Note A

Landbrukets utviklingsfond

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Årets tildeling (i kr)
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	50	Fondsavsetninger	1 123 685 000

Oppstilling av resultat

Landbrukets utviklingsfond

	Note	2018	2017
Overføring til fondet			
Overføringer fra andre statlige regnskaper	1	114 271 980	44 673 021
Overføring fra departementer	2	1 145 463 000	1 316 101 000
Sum overføringer til fondet		1 259 734 980	1 360 774 021
Overføringer fra fondet			
Overføring til forvaltningsorganer med særskilte fullmakter		0	0
Overføringer til andre statlige regnskaper	3	699 381 073	717 105 066
Overføring til kommuner	4	520 000	10 000
Overføring til fylkeskommuner	5	27 000 000	20 000 000
Overføringer til ikke-finansielle foretak	6	113 767 125	104 617 498
Overføringer til finansielle foretak	6	0	0
Overføringer husholdninger	6	219 929 413	183 841 873
Overføringer til idelle organisasjoner	6	94 334 365	85 517 595
Overføringer til statsforetak	7	239 590 902	226 869 446
Sum overføringer fra fondet		1 394 522 878	1 337 961 478
Periodens resultat		-134 787 898	22 812 542
Disponering			
Overføring av periodens resultat til opptjent		134 787 898	-22 812 542

Oppstilling av balanse

Landbrukets utviklingsfond

	Note	2018	2017
Eiendeler			
Utlån investeringslån IN		127 379 146	186 003 063
Akto LUF - IN		76 606 729	17 792 052
Oppgjørskonto i Norges Bank		1 544 209 540	1 641 182 324
Sum eiendeler		1 748 195 415	1 844 977 439
Fondskapital og gjeld			
Kortsiktig gjeld			455 497
Tapsfond BU risikolån		38 461 371	
Opptjent fondskapital		1 709 734 044	1 844 521 942
Sum fondskapital og gjeld		1 748 195 415	1 844 977 439

NOTE 1

Dette er i hovedsak en overføring fra 1149.75 på 75 mill. kroner. I tillegg er renteinntekter 9,9 mill. kroner og en overføring på 25,9 mill. kroner til skogsbilveier som ble bevilget over kapittel 1149. Disse midlene ble forvaltet gjennom LUF da LUF også har en beilgning til den samme ordningen og et fagsystem for dette. Det er også overført 2 mill. kroner til Verdensarven fra to Fylkesmenn og 1,45 mill. kroner fra RUF til konfliktforebygging.

NOTE 2

I tillegg til årsbevilgningen er det overført 21,8 mill. kroner til samfinansiering av Utvalgte kulturlandskap fra Miljødirektoratet.

NOTE 3

Hovedsakelig overføringer til Innovasjon Norge. Det er og overført noe til Landbruksdirektoratet for administrasjon av fondet samt refusjon av utgifter betalt av Landbruksdirektoratet.

NOTE 4

Kun to overføringer er ført på denne kontoen som er forskningsmidler.

NOTE 5

Rekruttering- og likestillingsmidler.

NOTE 6

De fleste tilskuddsutbetalinger på ordninger som forvaltes av Landbruksdirektoratet.

NOTE 7

Gjelder hovedsakelig forskningsmidler som er overført til Norges forskningsråd, skogkultur og skogsbilveier som er overført fylkesmannen, tilskudd til skøtsel og klima- og miljøprogrammet som er overført NIBIO.

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Reindriftens utviklingsfond

Beholdninger rapportert i likvidrapport

	Note	2018	2017
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		55 706 192	77 035 931
Endringer i perioden		-2 786 116	-21 329 739
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank		52 920 076	55 706 192

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	Note	2018	2017	Endring
811111	Beholdninger på konto i Norges Bank		52 920 076	55 706 192	-2 786 116

Note A

Reindriftens utviklingsfond

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Årets tildeling (i kr)
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	51	Tilskudd til utviklings- og investeringsfondet	32 800 000

Oppstilling av resultatet

Reindriftens utviklingsfond

	Note	2018	2017
Overføring til fondet			
Overføringer fra departementet	1	36 650 000	19 500 000
Overføringer fra andre statlige regnskaper	2	287 939	323 764
Overføring fra andre	3	592 533	1 946 137
Sum overføringer til fondet		37 530 472	21 769 901
Overføringer fra fondet			
Overføringer til statlige fond	4	1 450 000	2 900 000
Overføringer til andre statlige regnskaper	5	1 004 339	2 781 560
Overføringer til ikke-finansielle foretak	6	11 746 844	12 490 181
Overføring til finansielle foretak	5	14 700 000	9 500 000
Overføringer til husholdninger	7	4 589 783	4 243 841
Overføringer til ideelle organisasjoner	8	3 077 225	4 144 833
Overføringer til statsforvaltningen	9	3 748 397	7 039 224
Sum overføringer fra fondet		40 316 588	43 099 640
Periodens resultat		-2 786 116	-21 329 739
Disponering			
Overføring av periodens resultat til opptjent fondskapital		2 786 116	21 329 739

Oppstilling av balanse

Reindriftens utviklingsfond

	Note	2018	2017
Eiendeler			
Oppgjørskonto i Norges Bank		52 920 076	55 706 192
Sum eiendeler		52 920 076	55 706 192
Fondskapital og gjeld			
Opptjent fondskapital		52 920 075	55 706 192
Sum fondskapital og gjeld		52 920 075	55 706 192

NOTE 1

Dette er årets bevilgning på kapittel 1151, post 51.

NOTE 2

Renter fra Norges Bank (287 728 kroner) og Kredinor (211 kroner).

NOTE 3

Tilbakebetaling av lån, innbetaling av prammeavgift, andre rente-inntekter og innbetaling fra fylkesmannen vedrørende ordningen Reindrifsfaglig medvirkning.

NOTE 4

Overføring til Landbrukets utviklingsfond vedrørende tilskuddsordningen konfliktforebyggende tiltak som forvaltes av Fylkesmannen i Trøndelag.

NOTE 5

Dette er overføring til Landbruksdirektoratet siden lønns- og driftsutgifter føres her og refunderes fra RUF.

NOTE 6

Hoveddelen av tildelingene går til ikke-finansielle foretak og enkeltmannsforetak.

NOTE 7

Gjelder overføring til Innovasjon Norge.

NOTE 8

Gjelder hovedsakelig overføring til Norske Reindrifsamers Landsforbund og Opplæringskontoret i reindrift og duodji.

NOTE 9

Gjelder overføring til fylkesmannen, Bioforsk, Universitetet og Veterinærinstituttet.

LANDBRUKSDIREKTORATET

OSLO /
Postboks 1450 Vika
0116 Oslo

Stortingsgt. 28
0161 Oslo
Telefon: 78 60 60 00

ALTA /
Løkkeveien 111
9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no

Foto forside og side 7:
Torbjørn Tandberg/
Landbruksdirektoratet

Grafikkilde: Landbruksdirektoratet,
der ikke annet er oppgitt

Design: Itera